

Europos Sąjungos oficialusis leidinys

C 241

47 tomas

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir panešimai

2004 m. rugsėjo 28 d.

Pranešimo Nr.

Turinys

Puslapis

I Informacija

.....

II Parengiamieji aktai

Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

409 plenarinė sesija, 2004 m. birželio 2-3 d.

2004/C 241/01	Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Siūlymo, susijusio su Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu nesutartiniams prievoliniams santykiams taikomos teisės (ROMA II)“ — KOM(2003) 427 galutinis – 2003/0168 (COD)	1
2004/C 241/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui – Stipresnė europinė farmacijos pramonė paciento labui – Kvietimas veikti — COM(2003) 383 galutinis	7
2004/C 241/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl siūlomo Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo, iš dalies pakeičiančio Tarybos sprendimą Nr. 1999/784/EB dėl Bendrijos dalyvavimo Europos audiovizualinėje observatorijoje — COM(2003) 763 galutinis - 2003/0293 (COD)	15
2004/C 241/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl siūlomo Europos Parlamento ir Tarybos Sprendimo nustatančio direktyvas transeuropiniams energijos tinklams ir panaikinančio Sprendimus Nr. 96/391/EB ir Nr. 1229/2003/EB — COM(2003) 742 galutinis - 2003/0297 (COD)	17
2004/C 241/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos siūlymo dėl bendrų taisyklių steigimo kai kurioms prekių gabenimo automobilių keliais rūšims (kodifikuotas variantas)“ — COM(2004) 47 galutinis – 2004/0017 (COD)	19

Kaina:
18 EUR

(Tęsinys kitame puslapyje)

2004/C 241/06	Nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, iš dalies pakeičiančios direktyvą 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų — COM(2004) 127 galutinis - 2004/0045 COD	20
2004/C 241/07	Nuomonė dėl siūlymo Tarybos reglamentui (EB) Nr. 1268/1999 dėl Bendrijos paramos pasirengimo stojimui priemonėms žemės ūkio ir kaimo plėtros srityse Vidurio ir Rytų Europos šalims kandidatėms pasirengimo stojimui laikotarpiu — COM(2004) 163 galutinis - 2004/0054 CNS	21
2004/C 241/08	Nuomonė dėl siūlomos Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos dėl specialios paskirties maisto produktų (Kodifikuotos versijos) — COM(2004) 290 galutinis - 2004/0090 (COD)	23
2004/C 241/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui, nustatančio direktyvas antrajam Bendrijos iniciatyvos EQUAL raundui dėl tarptautinio bendradarbiavimo skatinant naujus kovos su visų rūšių diskriminacija ir nelygybe darbo rinkoje būdus — Laisvas gerų idėjų judėjimas — COM(2003) 840 galutinis)	24
2004/C 241/10	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Siūlymo, susijusio su Tarybos sprendimu dėl Europos pabėgėlių fondo steigimo 2005–2010 m. laikotarpiui“ — KOM(2004) 102 galutinis - 2004/0032 (CNS)	27
2004/C 241/11	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl siūlomo Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento dėl prieigos prie dujų perdavimo tinklų sąlygų — COM(2003) 741 galutinis – 2003/0302 (COD)	31
2004/C 241/12	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Regioninės integracijos ir ilgalaikės plėtros“	34
2004/C 241/13	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Tarybos direktyvos, įgyvendinančios lygių galimybių tarp vyrų ir moterų ir galimybės naudotis prekėmis ir paslaugomis bei tiesti jas principą, pasiūlymo — COM(2003) 657 galutinis– 2003/0265(CNS)	41
2004/C 241/14	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai ir Europos Parlamentui — Skatinti technologijas ilgalaikiai plėtrai: Europos Sąjungos veiksmų planas ekotechnologijų naudai (COM(2004) 38 galutinis)	44
2004/C 241/15	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Transatlantinio dialogo: kaip pagerinti transatlantinius santykius	49
2004/C 241/16	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlymo direktyvai, pataisančiai direktyvą 1999/62/EB dėl sunkiasvorių krovininių transporto priemonių apmokestinimo už naudojimąsi tam tikra infrastruktūra — COM(2003) 448 galutinis - 2003/0175 (COD)	58
2004/C 241/17	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos pasiūlymo dėl direktyvos 2002/15/EB įgyvendinimo minimalių sąlygų ir Tarybos reglamentų (EEB) Nr. 3820/85 ir 3821/85 dėl socialinių įstatymų, susijusių su kelių transporto veikla — COM(2003) 628 galutinis - 2003/0255 (COD)	65

II

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

409 plenarinė sesija, 2004 m. birželio 2-3 d.

Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Siūlymo, susijusio su Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu nesutartiniams prievoliniams santykiams taikomos teisės (ROMA II)“

KOM(2003) 427 galutinis – 2003/0168 (COD)

(2004/C 241/01)

2003 m. rugsėjo 8 d. Taryba, vadovaudamasi Europos Bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, nusprendė paprašyti Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą pateikti nuomonę dėl:

„Siūlymo, susijusio su Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu dėl nesutartiniams prievoliniams santykiams taikomos teisės (ROMA II)“

Vidaus rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. gegužės 4 d. pateikė savo nuomonę. Pranešimą skaitė ponas FRANK von FÜRSTENWERTH.

Komitetas 409 plenarinės sesijos metu 2004 m. birželio 2-3 d. (posėdis įvyko 2004 m. birželio 2 d.), balsavus 168 – „už“ ir 8 susilaikius, priėmė šią nuomonę:

1. Išvadų santrauka

1.1 Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas sveikina Komisijos pasiūlymą reglamento forma sureguliuoti nesutartinių prievolinių santykių koliziją. Tokiu būdu bus užpildyta spraga, kuri iki šiol neigiamai veikė bendrosios Europos teisinio erdvės raidą.

1.2 Komitetas ragina Komisiją, o kartu ir reikalauja kuo greičiau užbaigti projektą, atsižvelgiant į toliau (9 punkte) išsamiai pateikiamus keitimo ir pataisų pasiūlymus, kad reglamentas galėtų įsigalioti.

1.3 Komitetas džiaugiasi Komisijos pastangomis visiško harmonizavimo priemonėmis įveikti esamą teisinį susiskaldymą tarptautinės privatinės teisės (TPT) nesutartinių prievolinių santykių srityje. Tokiu būdu teisės aktų taikytojui bus sukurtos paprastesnės sąlygos, kurios niekada nepervertinamos. Užuoť kiekvienu atveju, susijusiu su užsienio valstybės interesais, privalėjęs pasitikslinti dėl taikytinų kolizinių normų ir jų turinio, kuris bent kažkuo skiriasi įvairiose valstybėse narėse, jis ateityje galės vadovautis vienoda norma, kuri tiesiogiai įsigaliojus Reglamentui bus identiška visose valstybėse narėse.

2. Įvadas. Inicijavos pagrindimas

2.1 Šiuo Reglamentu Komisija ketina pirmą kartą Europos Sąjungoje sukurti vienodas kolizines normas nesutartinių prievolinių santykių srityje. Sutartinių prievolinių santykių srityje tokios vienodosios kolizinės normos egzistuoja jau nuo 1980 m., kai dauguma to meto Vakarų Europos valstybių nusprendė priimti Konvenciją dėl sutartiniams prievoliniams santykiams taikomos teisės (KSPS). Prie šio susitarimo vėliau prisijungė kitos valstybės. Daugiašalio susitarimo forma buvo pasirinkta todėl, kad tuo metu EEB steigimo sutartyje dar nebuvo numatytas teisinis pagrindas priimti atitinkamą teisinį instrumentą kaip Bendrijos teisinę priemonę. Tuo tarpu nesutartinių prievolinių santykių koliziją dar ir šiandien reglamentuoja savarankiški valstybių narių teisės aktai, kurie – nors ir grindžiami bendra klausimo samprata – kai kuriais dalykais gerokai skiriasi vieni nuo kitų ir yra įgavę skirtingą pavidalą nacionalinės teisinės sistemos ir teisės mokslo dėka. Dėl to teisės aktų taikytojams iškyla įvairių sunkumų, kurie prasideda jau sulig normų ieškojimu ir kalbų žinojimu bei tęsiasi susidūrus su užsienio teisės kultūra ir nacionalinės teisinės sistemos bei teisės mokslo pateikiama interpretacija. Dėl glaudaus teminio sąryšio ir sutarčių teisė, ir nesutartiniai prievoliniai santykiai sudaro prievolių teisės dalį, todėl KSPS įtvirtintos taisyklės, kad ir koks pažangus buvo jų priėmimas, visuomet buvo laikomos netobulomis. Joms trūko papildomos dalies – nesutartinių prievolių teisės. Harmonizuojant kolizines nesutartinių prievolinių santykių normas, Bendrijoje palyginti su dabartine situacija galima tikėtis didelės pažangos, atsižvelgiant

į siekiamą saugumą ir nuspėjamumą, nustatant taikytiną materialinę teisę. Žinoma, teisės taikytojams būtų dar naudingiau, jei instrumentai ROMA I ir ROMA II būtų sujungti į vieną teisinį instrumentą. Tačiau Komitetas negali nesuprasti, kad tokia perspektyva dėl visiškai skirtingos abiejų projektų procedūrinės padėties kol kas turi likti tik iliuzija ir kad visų pirma svarbu kuo greičiau sukurti veikiančią sistemą nesutartiniams prievoliams santykiams. Komitetas apgailestauja, kad Danijai paskelbus išlygą dėl EEB Steigimo sutarties IV antraštinės dalies planuojamas teisinis instrumentas šioje valstybėje narėje išgalios ne iš karto (net jei ji ir turi galimybę taikyti jį savo noru) ir dėl to harmonizavimo poveikis nebus toks optimalus. Komitetas džiaugiasi, kad Jungtinė Karalystė ir Airija pareiškė norinčios taikyti šį teisinį instrumentą.

2.2 Teisinė situacija

2.2.1 Reglamentą reikia vertinti kaip vieną iš daugybės su teisės aktų leidyba susijusių Komisijos priemonių, kurios arba jau įvykdytos, arba dar planuojamos, arba šiuo metu kaip tik rengiamos. Komitetui vėl buvo suteikta proga išsakyti savo nuomonę apie atskirus Komisijos pasiūlymus.

2.2.2 Pirmiausia paminėtinos priemonės civilinio proceso teisės srityje, ypač

— Briuselio konvencijos (1968 m.) perkėlimas į Reglamentą (EJSVR) ⁽¹⁾,

— pasiūlymas dėl Reglamento, įvedančio Europoje neginčytų reikalavimų vykdymo tvarką ⁽²⁾,

— Reglamentas dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse ⁽³⁾,

— Reglamentas dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose ⁽⁴⁾,

⁽¹⁾ 2000 m. gruodžio 22 d. priimtas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo bei vykdymo užtikrinimo, OL L 12, 2001 1 16, p. 1.

⁽²⁾ Pasiūlymas dėl Tarybos reglamento, įvedančio Europoje neginčytinų reikalavimų vykdymo tvarką, dokumentas KOM(2002) 159 galut., 2002 4 18.

⁽³⁾ 2000 m. gegužės 29 d. priimtas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1348/2000 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse, OL L 160, 2000 6 30, p. 37.

⁽⁴⁾ 2001 m. gegužės 28 d. priimtas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1206/2001 dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose, OL L 174, 2001 6 27, p. 1.

— Komisijos rekomendacija dėl neteismo ginčų sprendimo institucijoms taikomų principų, ⁽⁵⁾

— Tarybos sprendimas, sukuriantis Europos teismo bendradarbiavimo tinklą civilinėse ir komercinėse bylose ⁽⁶⁾.

2.2.3 Toliau paminėtini darbai materialinės civilinės teisės srityje, ypač

— Komisijos pranešimas dėl Europos sutarčių teisės, paskelbtas 2001 7 11, ⁽⁷⁾

— Vartojimo kredito direktyva ⁽⁸⁾,

— Direktyva dėl nesąžiningų sąlygų vartojimo sutartyse ⁽⁹⁾.

2.2.4 Ypač reiktų atkreipti dėmesį į projektus, susijusius su Komisijos darbais materialinės teisės ir kolizinių normų srityje, kuriuos ji pradėjo paskelbdama Žaliąją knygą dėl KSPS pavertimo Bendrijos instrumentu ⁽¹⁰⁾. Reglamentas ROMA-II kartu su šioje Žaliojoje knygoje siūlomu Reglamentu ROMA-I sudaro bendrą kompleksą ir jį natūraliai papildo.

2.2.5 Visais šiais veiksmais siekiama sukurti Europos teisingumo erdvę, teisinę sistemą, kuri visiems ūkio subjektams leistų paprasčiau ir be didesnių problemų naudotis Europos bendrąja rinka, kuri padidintų teisinį saugumą, palengvintų teismams teisės aktų taikymą ir leistų Europos piliečiams lengviau susipažinti su teise.

3. Teisinis pagrindas

3.1 Reglamento tikslas – suvienodinti kolizines normas nesutartinių prievolių santykių srityje. Kolizinių normų harmonizavimui taikomos EB Steigimo sutarties 65 straipsnio b punkto nuostatos. Harmonizavimas priskiriamas Komisijos kompetencijai, jei jis būtinas tam, kad bendroji rinka veiktų sklandžiai. Komiteto nuomone, tai ir yra tas atvejis, kadangi harmonizuojant minimas kolizines normas užtikrinamas Bendrijos ūkio subjektų lygiateisiškumas tarpvalstybinėse bylose, stiprinamas teisinis saugumas, supaprastinamas teisės taikymas,

⁽⁵⁾ 1998 m. kovo 30 d. priimta Komisijos rekomendacija dėl principų, taikomų neteisminiam vartotojų ginčų sprendimui (98/257/EB), OL L 115, 1998 4 17, p. 31.

⁽⁶⁾ 2001 m. gegužės 28 d. priimtas Tarybos reglamentas, sukuriantis Europos teismo bendradarbiavimo tinklą civilinėse ir komercinėse bylose (2001/470/EB), OL L 174, 2001 6 27, p. 25.

⁽⁷⁾ Komisijos pranešimas Tarybai ir Europos Parlamentui dėl Europos sutarčių teisės (2001/C 255/01), OL C 255, 2001 9 13, p. 1.

⁽⁸⁾ OL L 61, 1990 3 10, p. 14.

⁽⁹⁾ OL L 95, 1993 4 21, p. 29.

⁽¹⁰⁾ ES Komisijos Žalioji knyga apie Romos konvencijos dėl sutartinių įsipareigojimų taikomos teisės pavertimą Bendrijos teisiniu instrumentu (KOM(2002) 654 galut.).

o tuo pačiu remiamas pasirengimas vykdyti tarptautinius sandorius bei skatinamas abipusis valstybių narių teisės aktų pripažinimas, kuomet jų turinio teisingumas tampa betarpiškai suvokiamas atitinkamiems kitų valstybių narių subjektams.

4. Materialinė taikymo sritis. Trečiųjų valstybių teisės taikymas (1 ir 2 str.)

4.1 Reglamentas turi nustatyti kolizines normas civilinės ir komercinės teisės srityje (1 straipsnio 1 pastraipa). Todėl, kad nekiltų nesusipratimų, svarbu tai aiškiai sureguliuoti. Tuo tikslu įstatymų leidėjas gali remtis EJSVR (1 straipsnis) vartojama terminologija, kadangi jos sąvokos turi nustatytą prasmę. Mokesčių ir muitų bylos atskiriamos savaime. Tačiau paminėti jas nepakenktų.

4.2 Reglamentu nesiekama sureguliuoti visą nesutartinių prievolių santykių sritį. Įstatymų leidėjas elgiasi teisingai, pernelyg nepasikliaudamas savo garbėtroška, kad nekiltų pavojus, jog projektas taps nevaldomas. Todėl džiugu, kad buvo atskirtos šeimos, išlaikymo ir paveldėjimo bylos (1 straipsnio 2 pastraipa). Šie klausimai kolizijos atvejais dėl visuomeninio pobūdžio implikacijų paprastai sprendžiami savarankiškų instrumentų pagalba.

4.3 Vekselių ir čekių bylos atskiriamos kaip ir bylos dėl branduolinės energijos padarytos žalos (1 straipsnio 2 pastraipa), kadangi jas patenkinamai reglamentuoja specialūs susitarimai⁽¹⁾, kurių taikymo sritis peržengia Bendrijos ribas ir kurių galiojimui neturėtų būti keliamas pavojus.

4.4 Įmonių teisėje numatyti atvejai (1 straipsnio 2 pastraipos f punktas) taip pat neišvengiamai atskiriami, kadangi šie klausimai taip glaudžiai susiję su įmonių įstatais, kad reguliavimas turi vykti atsižvelgiant būtent į juos.

4.5 Ypatinai anglo-amerikiečių teisės sričiai priskiriama patika (trust). Tai struktūra, kuri yra tarp įmonių teisės ir asociacijų teisės taikymo sričių, pagal veiklos pobūdį tai užslėpta patikėtinių įmonė, neturinti juridinio asmens statuso. Žemyninės Europos valstybių teisinėje sistemoje ji nežinoma. Dėl šių ypatybių ir dėl artumo įmonių teisės taikymo sričiai ji nebuvo įtraukta ir SPSK (1 straipsnio 2 pastraipos g punktas). Kadangi Reglamento nuostatos netaikomas įmonių teisei, vadinasi reikia laikytis patikos įmonės veiklą reglamentuojančių nuostatų (1 straipsnio e punktas).

4.6 Reglamente remiamasi taikytina teise neatsižvelgiant į tai, ar tai valstybės narės, ar trečiosios valstybės teisė (2

straipsnis). Tokiu būdu jame laikomasi visuotinai pripažinto kolizijos reguliavimo standarto, pagal kurį kolizijos atveju atmetama kitų teisinių sistemų diskriminacija. Komitetas labai tuo džiaugiasi. Jei tam tikroje teisinėje sistemoje rasti sąsajų elementai kokiu nors atveju padeda rasti sprendimą, negali būti jokio skirtumo, ar tai Bendrijos teisinė sistema, ar ne.

5. Nesutartiniams prievoliams santykiams, kylantiems iš neteisėto veiksmo, taikomos nuostatos (3–8 str.)

5.1 3 straipsnis, nagrinėdamas ieškinius dėl neteisėto veiksmo (delikto), kalba apie klausimo esmę. Teoriškai čia galėtų būti keletas sąsajos elementų, kurie nediferencijuojant dažnai vadinami *lex loci delicti (commissi)*, t. y. vietos, kurioje buvo padarytas neteisėtas veiksmas, valstybės teisė; vietos, kurioje atsitiko tam tikras žalą sukėlęs įvykis, valstybės teisė; vietos, kurioje atsirado pažeidimo pasekmės, valstybės teisė ir vietos, kuri yra įprastinė nukentėjusiojo buvimo vieta, valstybės teisė. Visi sąsajos elementai turi savas tradicijas ir gerą pagrindą. Jais iš tikrųjų naudojamosi įvairiose galiojančiose kolizinėse normose. Todėl svarbiausia Europos įstatymų leidėjo užduotis – sukurti bendrą reguliavimo mechanizmą visoms valstybėms narėms. Ši užduotis yra dėmesio centre, o ne klausimas, kokį iš pasiūlytų sprendimų jis pasirinktų. Praktinio taikymo tikslams reikia išivaizduoti, kad visi arba daugelis šių sąsajos elementų praktiniais atvejais dažniausiai sutampa. Įprastinė nukentėjusiojo buvimo vieta paprastai atitinką tą vietą, kurioje buvo padaryta žala ar įvyko žalą sukėlęs įvykis, ji taip pat sutampa su pažeidimo padarymo vieta. Todėl ginčas dėl tikrosios vietos praktiniais atvejais dažniausiai būna labiau teorinis. Europos įstatymų leidėjas renkasi žalos padarymo vietos taisyklę. Neaišku, ar tai iš tikrųjų atitinka naujesnes kodifikavimo tendencijas šioje srityje⁽²⁾, tačiau pasirinkimą galima pagrįsti tuo, kad tokiu būdu pirmenybė teikiama nukentėjusiojo apsaugai, nepaliekant visai be dėmesio ir pažeidėjo interesų. O būtent taip atsitiktų, jei būtų orientuojamasi tik į įprastinę nukentėjusiojo buvimo vietą. Sprendimas atsižvelgti tik į pažeidimo padarymo vietą būtų nederamai palankus pažeidėjui⁽³⁾, kadangi nebūtų pateisinti pagrįsti nukentėjusiojo apsaugos lūkesčiai. Šios įstatymų leidėjo pastangos rasti pusiausvyrą tarp suinteresuotųjų asmenų interesų yra priimtinos visais atžvilgiais. Bendrosios taisyklės taikymo apribojimas 3 str. 2 dalies nuostatomis, kai suinteresuotųjų asmenų įprastinė buvimo vieta yra ta pati, atitinka klausimo pobūdį ir leidžia išvengti nereikalingų ekskursų į kitų šalių teisinę sistemą. 3 straipsnis įtraukiamas kaip bendroji pataisa ir funkciniu požiūriu atitinka KSPS 4 str. 5 dalies 2 sakinio nuostatą. Praktiškai įgyvendinant teisę vis dėlto reikės atkreipti dėmesį į tai, kad dėl šios atskiriamos atvejams taikomos išimtinės sąlygos valstybėse narėse, kurios iki šiol taikė pažeidimo padarymo vietos taisyklę, neliktų neįgyvendinta Bendrijos įstatymų leidėjo numatyta principinė pertvarka.

⁽¹⁾ Ženevos konvencija dėl tarptautinės privatinės teisės nuostatų, taikomų vekseliams, 1930 m. birželio 7 d. ir 1931 m. kovo 19 d. Ženevos konvencija dėl tarptautinės privatinės teisės nuostatų, taikomų čekiams, bei 1960 m. liepos 29 d. Paryžiaus konvencija su keliomis papildomosiomis konvencijomis.

⁽²⁾ Kitokios yra nuo 1999 m. galiojančios Vokietijos Civilinio kodekso įvadinio įstatymo (EGBGB) 40 str. 1 dalies nuostatos, kurios sąsajos kriterijumi laiko veiksmo vietą.

⁽³⁾ Vargu ar jis išmano vietos teisę, tačiau jam nereikia niekuo rūpintis, o rizikingų veiksmų atveju žemesnio lygio atsakomybė jam galėtų būti palanki.

5.2 Atsakomybės už žalą dėl netinkamos kokybės produktų atvejais (4 straipsnis) Reglamentas reikalauja taikyti tos valstybės teisę, kurioje yra įprastinė nukentėjusiojo buvimo vieta. Priimta taisyklė turi būti vertinama kaip kompromisinis pasiūlymas, atsižvelgiant visų pirma į aštirus ginčus 2003 m. sausio 6 d. svarstymo išvakarėse. Kiti galimi ir diskutuoti šios sąsajos elementai nelabai tinka: antai, verslo vieta gali būti visiškai atsitiktinė ir tam tikromis aplinkybėmis racionaliai sunkiai nustatoma (pvz., elektroninės parduotuvės). Lygiai tokia pati atsitiktinė atsakomybės už netinkamos kokybės produktus atvejais gali būti ir žalos atsiradimo vieta (pvz., jei daikto pirkėjas keliauja ir kelionės metu patiria žalą). Galiausiai ir produkto pagaminimo vieta nebūtų pakankamas sąsajos elementas, kadangi globalizacijos sąlygomis jis gali atskleisti veikiau šalutinius ryšius su tam tikru atveju. Tuo tarpu pasirinktas sąsajos elementas iškelia į pirmąjį planą saugotinus nukentėjusiojo interesus. Toks pasirinkimas yra pateisinamas, juolab kad 2003 m. sausio 1 d. Komisijos surengtame svarstyme už jį pasisakė taip pat ir dauguma labiausiai suinteresuotų pramonės šakų ir draudimo verslo atstovų, pritardami vartotojų atstovams. Į teisėtus pramonės interesus pakankamai atsižvelgiama ir apribojant pagrindinės taisyklės taikymą (paleidimas į apyvartą be pritarimo) po to, kai svarstymo metu buvo išklaušyta atstovų nuomonė.

5.3 Reglamente nustatyta taisyklė dėl nesąžiningos konkurencijos (5 straipsnis) galiausiai atspindi klasikinę sąsajos taisyklę šioje srityje, t. y. taikoma tos vietos valstybės teisė, kurioje įsikišimas į konkurenciją turėjo tiesioginių ir gana žalingų pasekmių (faktinio neigiamo poveikio konkurencijai vieta). Šia taisykle, kuri įtvirtina konkuruojančių šalių ir užsienio subjektų lygiateisiškumą privalomų laikytis taisyklių atžvilgiu, sukuriama lygios konkurencijos galimybė. Tas pats klausimas nagrinėjamas ir Direktyvos dėl nesąžiningos verslo praktikos projekto 4 straipsnio 1 dalyje⁽¹⁾, tačiau laikantis buveinės šalies principo. Net jei pagrindžiant abu teisinius instrumentus nesigilinama į šį skirtumą, Bendrijos teisės nuostatų ir bendrosios rinkos principų taikymo prieštaravimą galima išspręsti taip:

Reglamento 5 straipsnis reglamentuoja Bendrijos išorės teisę ne valstybių narių atžvilgiu (pvz., tose srityse, kurių neapima direktyva), o Direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje reglamentuojami valstybių narių vidaus santykiai bendrojoje rinkoje. Jei to ir buvo siekta, Komisija, žinoma, padarytų gerą darbą, tai aiškiai išdėstydama abiejų teisinių instrumentų pagrindime. Tokiu atveju vis dar išliktų sunkiai pakeliama situacija, kad konkurencijos dalyviams, kurie kilę iš ES valstybės narės ir ES nepriklausančios užsienio valstybės, galioja vienodos taisyklės, o tuo tarpu gali galioti nevienodos taisyklės, jei abu konkurentai yra kilę iš skirtingų ES valstybių narių (šis atvejis tėra materialinės konkurencijos teisės harmonizavimo klausimas direktyvoje). 5 straipsnio 1 dalyje numatomas bendrosios taisyklės apribojimas – tai praktikoje gan retai sutinkamo atvejo reglamentavimas, kuomet konkurencijos pažeidimas turi ne bendrojo, o tik individualaus

pobūdžio pasekmių. Tokiu būdu pateisinamas bendrųjų taisyklių galiojimas neteisėtam veiksmui. Komitetas ragina apsvaryti šios taisyklės pavadinimo pakeitimą į „Konkurencija ir nesąžiningi prekybos veiksmai“, kad būtų aiškesnis tikslas, jog nuostatos turi apimti visus konkurencijos pažeidimus.

5.4 Iš pirmo žvilgsnio gali stebinti, kad teisiniame instrumente, kuris apima nesutartinių prievolinių santykių kolizines normas, yra nuostatų dėl asmeninių neturtinių teisių pažeidimo ir dėl privataus gyvenimo neliečiamumo pažeidimo (6 straipsnis), kadangi daugelyje teisinių sistemų tai tradiciškai priskiriama asmenų teisei. Tačiau pastaruoju metu daugelyje valstybių narių iškilo kitoks vertinimas, ir šis klausimas šiandien nagrinėjamas šalia neteisėtų veiksmų. Taigi jis čia minimas pagrįstai. Temos giminingumas 5 ir 8 straipsniuose nagrinėjamiems dalykams taip pat nenuginčijamas. 6 str. 1 dalyje pateikiamai taisyklei reikėtų pritarti. Tas pats pasakytina ir apie 2 dalyje išdėstytą nuostatą dėl teisės į repliką (paneigimą). Komitetas ragina apsvaryti, ar tam tikroms aplinkybėms išimtinė taisyklė *lex fori* naudai netampa nereikalinga dėl 22 straipsnio.

5.5 Aplinkai padarytos žalos srityje (7 straipsnis) pagrindinė taisyklė sutampa su bendrąja deliktine sąsaja pagal 3 straipsnį, tačiau nukentėjusiajam paliekama teisė rinktis tos vietos valstybės teisę (tam tikromis aplinkybėmis jam palankesnę), kur atsitiko žalą sukėlęs įvykis. Negalima nepastebėti, kad Bendrijos įstatymų leidėjas, pažeisdamas pagrindinę taisyklę ir suteikdamas nukentėjusiajam pasirinkimo teisę, prisidengia kolizinėmis normomis ir siekia tikslo, esančių už kolizinių normų ribų, t. y. galimam žalos aplinkai sukėlėjui jis daugiausia prevencijos tikslais grasina griežtesne materialine teise ir taip bando jį priversti labiau rūpintis aplinkos apsauga. Šis aspektas išryškėja ir pagrindžiant 7 straipsnį.

5.6 Sąsajos taisyklė dėl intelektinės nuosavybės apsaugos (8 straipsnis) atitinka visuotinai pripažintą šios srities taisyklę, pagal kurią viršesnė yra tos vietos valstybės teisė, kur reikalinga apsauga. Tai sąlygoja pažangų šalies ir užsienio subjektų lygiateisiškumą tam tikros valstybės teritorijoje. Būtų sunku paaiškinti, kodėl užsieniečio intelektualinio darbo vaisiams turėtų būti taikoma mažesnė ar didesnė apsauga nei šalies gyventojų. 9 straipsnio 2 dalyje taip dėstoma ši savaimė suprantama nuostata.

6. Nesutartiniams prievoliniams santykiams, kylantiems iš kitokio veiksmo, išskyrus neteisėtą, taikytini teisės aktai

6.1 Nuostatos dėl neteisėtų veiksmų, nagrinėjamos Reglamento II skyriaus 1 skirsnyje, sudaro nesutartinių prievolinių santykių pagrindą, tačiau ypač būtina sureguliuoti nepagrįsto praturtėjimo ir turto tvarkymo be pavidimo atvejus. Be to, valstybėse narėse yra kitų nesutartinių prievolinių santykių, kurių skaičius ir pobūdis labai įvairus ir kuriuos reglamentuojant reikia remtis pagrindine sąlyga, kaip tai ir daro įstatymo leidėjas 9 str. 1 dalyje.

⁽¹⁾ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl nesąžiningos praktikos, taikomos bendrosios rinkos įmonių ir vartotojų verslo santykiuose, iš dalies pakeičiančios Direktyvas 84/450/EEB, 97/7/EB ir 98/27/EB, dokumentas KOM(2003) 356, 2003 6 18.

6.2 Jei nesutariniai prievoliniai santykiai grindžiami dar ir tarp šalių egzistuojančiais teisiniais santykiais (čia priskiriamos ir sutartys), tai reglamentuojant remiamasi teise, kuri reguliuoja ir taip egzistuojančius teisinius santykius (papildoma sąsaja). Kalbant apie sutartis, kurios specialiai minimos teisės akte, reikia atkreipti dėmesį į KSPS, kurioje yra atskira nuostata dėl taikymo srities. Tačiau 9 straipsnio 1 dalis suformuluota pakankamai lanksčiai, kad būtų galima sklandžiai ir nesukeliant prieštaravimų prisijungti prie KSPS. 9 straipsnio 2 dalies nuostata turinio požiūriu atitinka Reglamento 3 straipsnio 2 dalį ir todėl pateisinama dėl tų pačių priežasčių.

6.3 Nepagrįsto praturtėjimo nuostata, kuri reikalauja taikyti tos valstybės teisę, kurioje įvyko praturtėjimas (9 straipsnio 3 dalis), atitinka daugumoje valstybių narių pripažintus principus. Jei praturtėjimas įvyko dėl (negaliojančių) sutartinių santykių, pagal 9 straipsnio logiką taikomos būtent jo 1 dalies nuostatos. (1) Reikėtų tai aiškiai išdėstyti norminiame tekste, kad ne tokiems patyrusiems teisės taikytojams nuo pat pradžių nekiltų jokių abejonių. Kaip pavyzdį galima pateikti Vokietijos Civilinio kodekso įvadinio įstatymo (EGBG) 38 straipsnio 1 ir 3 dalių nuostatas, kurios remiasi tuo pačiu principu. Po komentarų, kuriuos apie teisės aktą pateikė Komisijos atstovė, ši sąsaja taikoma tik tada, kai pagal 9 straipsnio 1 arba 2 dalies reikalavimus negalima taikyti papildomos sąsajos. Komitetas laikosi nuomonės, jog tai turi būti suformuluota gerokai aiškiau, kad teisės taikytojams nekiltų nesusipratimų.

6.4 Reikalų tvarkymo be pavidimo atveju Reglamentas reikalauja taikyti asmens, kurio reikalai tvarkomi, įprastinės buvimo vietos valstybės teisę (išskyrus 9 straipsnio 4 dalies 2 sakinyje išvardytus specialiuosius atvejus). Ši nuostata reiškia asmens, kurio reikalai tvarkomi, viršenybę pagal kolizines normas. Jei būtų remiamasi reikalų tvarkytojo įprastine buvimo vieta, pirmenybė būtų teikiama pastarajam. Tačiau yra galimybė – įstatymo leidėjo akivaizdžiai neapsvarstyta – kolizinių normų požiūriu laikytis neutraliteto pareiškiant, jog taikoma tos vietos valstybės teisė, kurioje sudaromas sandoris. Komisija raginama apsvaistinti, ar toks sprendimas nebūtų geresnis. Tai svarbu dar ir todėl, kad įstatymo leidėjas 9 straipsnio 4 dalies 2 sakinyje įtvirtina nuostatą, kuri krypta siūloma linkme. Pagal komentarus, kuriuos Komisija pateikė apie šį teisės aktą, tokia sąsaja gali būti taikoma tik tada, kai neįmanoma papildoma sąsaja pagal 9 straipsnio 1 arba 2 dalies nuostatas. Komitetas laikosi nuomonės, jog tai turi būti suformuluota gerokai aiškiau, kad teisės taikytojams nekiltų nesusipratimų.

6.5 9 straipsnio 5 dalyje išdėstyta išimtinė sąlyga, reikalaujanti pririnkus taikyti glaudžiau susijusią teisę, atitinka reglamento 3 straipsnio 3 dalies nuostatas ir yra pagrįsta dėl tų pačių priežasčių. Tačiau kyla klausimas, ar iš to negalima išvesti viršesnio principo, pagal kurį visos reglamento pastabos gali būti pripažintos, taigi net ir tos 4–8 straipsnių pastabos,

(1) Plg. tokį patį trumpą ir todėl tiesiogiai nelabai suprantamą pagrindimą (24 p.).

kurioms tai dar nenumatyta. Komisija galėtų tai apsvaistinti ir sutikusi įtraukti atitinkamą normą į 3 skirsnį. Tokiu atveju 3 straipsnio 3 dalis ir 9 str. 5 dalis turėtų būti išbrauktos.

6.6 9 straipsnio 6 dalis, Komiteto nuomone, nereikalinga, kadangi jos pasekmės išplaukia iš 8 straipsnio specialiosios normos. Tačiau palikti šią nuostatą taip pat nepakenktų.

7. Bendrosios kolizinės normos, taikytinos nesutariniams prievoliniams santykiams, kylantiems iš neteisėto veiksmo, ir nesutariniams prievoliniams santykiams, kylantiems iš kitokio veiksmo, išskyrus neteisėtą

7.1 II skyriaus 3 skirsnio pavadinimas yra pernelyg sudėtingas ir sunkiai suprantamas. Komitetas rekomenduoja šiuo atveju pasekti KSPS pavyzdžiu ir skirsnį pervadinti į „Bendrosios taisyklės“.

7.2 Suteikdamas nesutarinių prievolių santykių šalims vėlesnę galimybę pasirinkti teisę (10 straipsnis), Reglamentas pagrįstai laikosi pažangios tendencijos, kuri buvo įtvirtinta Vokietijos EGBG 42 straipsnyje arba Nyderlandų įstatyme dėl TPT. Komitetas tuo džiaugiasi. Nedisponuojamos teisės sąlyga, numatyta 30 str. 2–3 dalyse, atitinka pripažintą standartą, neleidžiantį šalims apeiti situacijos, ir todėl pastabos dėl jos nereikšimos – nors praktikoje teisės taikymas dėl to tampa sudėtingesnis.

7.3 Normindamas reglamento 3–10 straipsnių taikymo sritį, įstatymų leidėjas atitinkamai prisiderinęs seka KSPS 10 str. pavyzdžiu. Iš didelio detalizavimo matyti pagyrimo vertos pastangos sukurti didelio masto teisinį saugumą.

7.4 Tačiau problemiška atrodo reglamento 11 straipsnio d punkto nuostata apie tai, kad pagal visuotinai pripažįstamus principus *lex fori* yra viršesnė už procesinę teisę. Europos įstatymų leidėjas neturėtų į tai kėsintis. Jei kalbama apie procesinius veiksmus materialiniams ieškiniams įgyvendinti ir (prevenatyviai) užtikrinti, jiems procedūrinio požiūriu dažniausiai taikoma kompetentingo teismo teisė. Klausimas, ar apskritai egzistuoja (materialinis) ieškinys, turėtų būti sprendžiamas pagal 3–10 straipsniuose nustatytą teisę. Pagrindime nurodoma, kad įstatymo leidėjas būtent tai ir turėjo galvoje. Kai procesinis kelias siekiant įgyvendinti ieškinį ir pats materialinis ieškinys taip glaudžiai siejasi tarpusavyje, kad jų nebeįmanoma atskirti, *lex fori* taisyklės išimtis yra pagrįsta ir galima taikyti *lex causae*.

7.5 12 straipsnis, kuris reguliuoja sudėtingą įsikišimo normų (priverstinės nuostatos, *lois de police*) sritį, remiasi (atsižvelgdamas į situacijos pasiūlytas modifikacijas) KSPS 7 straipsniu ir tokiu būdu atitinka pripažintą kolizijos sprendimo standartą. Kitokie pavadinimai, palyginti su minėta konvencija, atspindi nuo 1980 m. pažengusią kalbos vartoseną šioje srityje.

7.6 3 straipsniu sukuriama prielaidos tam, kad galima būtų tiesiogiai remtis saugumo ir elgesio taisyklėmis, o tai iš principo yra pagrįsta. Komiteto nuomone, viršesnės turi būti tos taisyklės, kurios galiojo veiksmo padarymo vietoje, nes jų vykdymo galima tikėtis tik iš žalos sukėlėjo. Būtent taip (priešingai nei pagrindime – 28 p.) turi būti suprantamas ir Hagos konvencijos dėl eismo įvykiams taikytinos teisės 7 straipsnis, kadangi jame orientuojamasi į avarijos vietą. Komisijos atstovas paprašytas 13 straipsnį išaiškino lygiai taip pat. Komiteto požiūriu, tai nebus pakankamai aiškiai suformuluota visose kalbinėse dokumento versijose. Todėl Komitetas ragina Komisiją Reglamento 13 straipsnyje neabejojant paskelbti viršesnėmis tas saugumo ir elgesio taisykles, kurios galiojo veiksmo padarymo vietoje.

7.7 Šiasjos taisyklė ieškinių dėl žalos atlyginimo tiesioginio pateikimo draudikui atveju atitinka klausimo esmę ir yra materialinis EJSVR 11 straipsnio 2 dalyje numatytų procedūrinių taisyklių ekvivalentas.

7.8 Nuostata dėl teisėto reikalavimo perėjimo (15 straipsnis) atitinka KSPS 13 straipsnį ir nekelia jokių problemų. Komisija turės atkreipti dėmesį į tai, kad minėtą konvenciją pertvarkant į Europos reglamentą (ROMA-I), toks atitikimas išliktų. Tas pats taikytina ir 17 straipsniui (įrodymas), kuris atitinka KSPS 14 straipsnį. 16 straipsnis perima konvencijos 9 straipsnio 4 dalį, kuri dėl nagrinėjamų klausimų skirtumo laikoma tik pavyzdžiu, ir sėkmingai ją adaptuoja.

8. Kitos nuostatos/baigiamosios nuostatos

8.1 Reglamento III ir IV skyriuose nagrinėjamos temos daugiausia yra neproblemiškos, kadangi tai bendrąjį kolizijos sprendimo standartą atitinkančios techninės nuostatos, kurioms nereikia išsamių komentarų. Tai ypač pasakytina apie 20 straipsnį (atgalinio nukreipimo arba nukreipimo į trečiosios valstybės teisę – *envoi* – galimybės nebuvimas), kuris atitinka KSPS 15 straipsnį; apie 21 straipsnį (valstybės, turinčio kelias teises sistemas), atitinkantį konvencijos 19 straipsnį; apie 22 straipsnį (*ordre public des Forums*), kuris atitinka konvencijos 16 straipsnį; apie 22 straipsnį, kuris atitinka konvencijos 16 straipsnį; ir apie 25 straipsnį (santykis su esamomis konvencijomis), kuris atitinka konvencijos 21 straipsnį.

8.2 Reglamento 18 straipsnyje kai kurios sritys, kurios neturi jokios tiesioginės valstybinės valdžios, reglamento tikslams prilyginamos valstybės teritorijai. Tokiu būdu išvengiama nepageidaujamų spragų arba atsitiktinių sąsajų kolizinių normų sistemoje. Komitetas tam pritaria.

8.3 Asmens įprastinė buvimo vieta šių dienų tarptautinėje privatinėje teisėje, vadinasi, ir šiame reglamente vaidina lemiamą vaidmenį nustatant sąsają. Jei nustatyti įprastinę fizinių asmenų buvimo vietą yra visai nesunku, tai juridinių asmenų

atveju gali kilti abejonių. Reglamentas jas tinkamai pašalina, pagrindine paskelbdama centrinę būstinę. Perimti EJSVR 60 straipsnį būtų neteisinga, kadangi ši reglamentas orientuojasi daugiausia į gyvenamąją vietą, o ne įprastinę buvimo vietą, o be to jame siūlomas trejopas sprendimas sąlygotų mažesnių teisinių saugumą.

8.4 24 straipsnį įstatymų leidėjas įtraukė į Reglamento tekstą tik atitinkamai paragintas per 2003 m. sausio mėn. vykusį svarstymą. Kaip pavyzdžiu jis vadovaujasi Vokietijos EGBG 40 straipsnio 3 dalies nuostatomis, kuriomis siekiama dar materialiniu-teisiniu pagrindu neleisti pateikti ieškinių, kurie Bendrijoje pagal *communis opinio* kvalifikuojami kaip ypatingi, ypač kad nekiltų ginčai ir diskusijos apie tai, ar jie neprieštarauja *ordre public*. Komitetas labai sveikina šį įstatymų leidėjo ketinimą. Tačiau jis atkreipia dėmesį į tai, kad asmuo, turintis teisę į žalos atlyginimą, būtų nepatenkintas, jei padaryta žala jam (dėl, atrodytų, priimtinių teisinių priežasčių) iš viso nebūtų atlyginta, kadangi kitos šalies materialinė norma sukuria pagrindą ir valstybių narių požiūriu deramam žalos atlyginimui, ir nepriimtina baudžiamųjų nuostolių atlyginimui (*punitive damages*, *triple damages*). Komitetas bėgsta, kad dabartinė 24 straipsnio formuluotė galėtų prisidėti prie visiško ieškinių netenkinimo. Todėl jis siūlo šią nuostatą išdėstyti taip:

„Šiame reglamente apibrėžtos teisės normos taikymas nepagrindžia teisės gauti išmoką tuo atveju, kai šioji akivaizdžiai skirta kitiems tikslams, o ne deramam nukentėjusiojo patirtos žalos atlyginimui.“

8.5 Reglamento 25 straipsnyje yra išlyga tarptautinių susitarimų naudai, pagal kurią jiems, jei šie susitarimai privalomi valstybėms narėms, suteikiama pirmenybė nesutartinių prievolių santykių kolizinių normų srityje. Nuostata iš esmės atitinka KSPS 21 straipsnį, tačiau ji, priešingai nei konvencija, nenumato atleidimo ateietyje priisiimant sutartinius išpareigojimus, kurie neatitinka Bendrijos teisės. Šį skirtumą galima paaiškinti tuo, kad Reglamentas turi būti nacionalinį įstatymų leidėją saistantis teisės aktas, o taip pat ir tuo, būtina užkirsti kelią tolesniam teisinės padėties Bendrijoje skaldymui. Komitetas sveikina tokią išlygą, kadangi ji suteikia valstybėms narėms galimybę ir toliau vykdyti anksčiau priisiimtus sutartinius išpareigojimus ir išlaikyti savo narystę svarbiuose, o kartais ir visame pasaulyje galiojančiuose susitarimuose. Čia Komitetas tik kaip pavyzdį primena 1896 m. rugsėjo 7 d. Berno konvenciją dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos, Sutartį dėl intelektinės nuosavybės teisių prekybinių aspektų (*Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights – TRIPS*), 1910 m. rugsėjo 10 d. Tarptautinę konvenciją dėl tam tikrų taisyklių, reglamentuojančių pagalbą ir turto gelbėjimą jūroje, suvienodinimo ir Tarptautinę konvenciją dėl jūrinių laivų savininkų atsakomybės apribojimo.

9. Išvada

Komitetas ragina Komisiją, atlikus pataisus, kuo greičiau baigti su reglamentu susijusius darbus, kad šis galėtų įsigaliooti. Komisija turėtų

- išaiškinti santykį tarp Reglamento 5 straipsnio ir Direktyvos dėl nesąžiningos konkurencijos 4 str. 1 dalies ir atitinkamai pritaikyti pagrindimą,
- patikrinti, ar iš tikrųjų padarius žalą aplinkai (7 straipsnis) nukentėjusiajam pagrįstai suteikiama pasirinkimo teisė,
- geriau išaiškinti santykį tarp reglamento 9 straipsnio 3–4 dalių ir 9 str. 1–2 dalių,
- apsvarstyti, ar nebūtų teisingiau 9 straipsnio 4 dalyje viršesne paskelbti tos vietos valstybės teisę, kurioje įvyko sandoris,

— patikrinti, ar 9 straipsnio 5 dalies nuostatos negalima paversti bendroju principu ir perkelti į 3 skirsnį,

— pakeisti 3 skirsnio pavadinimą į „Bendrosios taisyklės“,

— reglamento 13 straipsnyje paskelbti viršesnėmis tas saugumo ir elgesio taisykles, kurios galiojo veiksmo padarymo vietoje,

— 24 straipsnį reformuluoti taip:

„Šiame reglamente apibrėžtos teisės normos taikymas nepagrindžia teisės gauti išmoką tuo atveju, kai šioji akivaizdžiai skirta kitiems tikslams, o ne deramam nukentėjusiojo patirtos žalos atlyginimui.“

Briuselis, 2004 m. birželio 2 d.

Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui – Stipresnė europinė farmacijos pramonė paciento labui – Kvietimas veikti

COM(2003) 383 galutinis

(2004/C 241/02)

2003 m. spalio 16 d. Europos Komisija, vadovaudamasis Europos Bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, nusprendė paprašyti Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pateikti nuomonę dėl Komisijos pranešimo Tarybai, Europos Parlamentui Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui – Stipresnė europinė farmacijos pramonė paciento labui – Kvietimas veikti

Bendros rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. gegužės 4 d. priėmė nuomonę. Pranešimą skaitė Ponia O'Neill.

409-oje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2004 m. birželio 2-3 d. (2004 m. birželio 2 d. posėdyje), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 164 balsais „už“, 1 „prieš“ ir 10 susilaikius, priėmė šią nuomonę.

1. Bendrosios pastabos

suderinta darni ekonominė plėtra su didesniu ir geresnės kokybės užimtumu ir tvirtesne socialine sanglauda“, kurioje farmacijos pramonė turi vaidinti gyvybiškai svarbų vaidmenį.

1.1 Jau seniai pripažinta, kad europinė farmacijos pramonė vaidina lemiamą vaidmenį tiek pramonės, tiek sveikatos sektoriuose. Europos Sąjungos institucijose buvo skiriamas didelės dėmesys įvairių komponentų plėtojimui, tobulinant šią pramonę ir atitinkamai kuriant naujus privalumus pacientams.

1.2 Šiam tikslui 2000 metais Lisabonos Taryba priėmė ES strateginį tikslą „sukurti konkurencingiausią ir dinamiškiausią žinių pagrindu augančią ekonomiką pasaulyje, kurioje būtų

1.3 2000 m. birželį Ministrų Taryba savo išvadose apie Medicininius gaminius ir visuomenės sveikatą pabrėžė pažangių, didelės terapinės pridėtinės vertės vaistų svarbą įgyvendinant tiek pramonės, tiek visuomenės sveikatos sektorių tikslus.

1.4 2000 m. lapkritį Komisijai buvo pristatytas pranešimas „Pasaulinė konkurencija farmacijos pramonėje: europinė perspektyva⁽¹⁾“ (paprastai vadinamas Pammolli pranešimu). Pranešima įvardijama visa eilė spręstinių klausimų ir daroma išvada, kad „Europa atsilikio nuo JAV gebėjimu generuoti, organizuoti ir palaikyti novatoriškus procesus, kurie reikalauja vis daugiau lėšų ir organizacinių pastangų“.

1.5 Komisijos Pranešimo tikslas – atsakyti į klausimus, iškeltus tiek Pammolli pranešime, tiek ir paskesniuose pranešimuose, kadangi pripažįstama, kad farmacijos pramonė vaidina svarbų sveikatos apsaugos, socialinį ir ekonominį vaidmenį Europos Sąjungoje.

1.6 1995 m. reikšminga pažanga pasiekta įsteigus Bendrijos rinkodaros tvirtinimo tvarką ir įkūrus Europos vaistų vertinimo agentūrą (EVVA).

1.7 2000 m. kovą Komisijos sveikatos politikos konsultacinė grupė paskelbė, kad farmacijos sektoriaus visuomenės sveikatos tikslas yra „pasiiekti, kad efektyvūs, aukštos kokybės saugūs vaistai, įskaitant pačius naujausius ir pažangiausius, būtų prieinami visiems, kam jie reikalingi, nepriklausomai nuo jų pajamų ar socialinio statuso“⁽²⁾.

1.8 Komisija toliau vykdo savo įsipareigojimą baigti kurti vieną rinką farmacijos pramonėje skatindama tyrimus ir plėtrą⁽³⁾, darydama ES patrauklesnę investicijoms ir diegdama sistemas, atveriančias pacientui platesnes galimybes rinktis tinkamus, prieinamos kainos vaistus.

1.9 Kita vertus, Komisija sukūrė naują Vaistų inovacijos ir aprūpinimo jais aukšto lygio grupę (G10 Vaistai)⁽⁴⁾, kurios tikslas būtų – naujai pažvelgti į farmacijos sektoriaus problemas, ši sektorių valdančių nacionalinių ir bendrijos kompetencijų šviesoje.

1.10 2002 m. gegužę G10 grupė paskelbė savo pranešimą „Aukšto lygio grupė apie vaistų inovaciją ir aprūpinimą jais“ bei parengė 14 rekomendacijų konsensuso koncepciją, tapusią pagrindu Komisijos „Kvietimui veikti“, apie kurį EESRK yra kviečiama pateikti nuomonę (A priedas).

1.11 Šią poziciją vėliau sustiprino Tarybos Rezoliucija dėl „Farmacijos pramonės ir Visuomenės sveikatos iššūkių – Dėmesys pacientams“⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Enterprise papers No. 1/2001.

⁽²⁾ Įsteigta Aukšto lygio sveikatos reikalų komiteto.

⁽³⁾ Vidaus rinkos tarybos Išvados 1998 5 18.

⁽⁴⁾ Europos Komisijos Vaistų inovacijos ir aprūpinimo jais aukšto lygio grupės „Kvietimas veikti“ G10 Vaistai 2002 5 7.

⁽⁵⁾ Tarybos Rezoliucija 2003 12 1 ir 2.

2. Pranešimo tikslas

2.1 Pranešimo tikslas – „parodyti, kaip komisija numato atsižvelgti į G10 rekomendacijas šiuolaikiniame kontekste“. Nacionalinės kompetencijos sritims Komisija nustato kryptį, kuria, jos manymu, valstybės narės galėtų pasukti, ir įvardija, ką Komisija galėtų nuveikti, kad palengvintų šį procesą, kaip antai užtikrinant svarbų pokyčių ir efektyvumo kontrolės vaidmenį.

2.2 Tam tikslui Komisija savo Pranešime skelbia penkias plačias temas kurios apima Europai rūpimus klausimus:

- privalumai pacientams;
- konkurencingos europinės pramonės plėtojimas;
- ES mokslinės bazės stiprinimas;
- Vaistai išplėtoje Europos Sąjungoje;
- Valstybių narių mokymasis viena iš kitos.

3. Tekstas – bendrieji komentarai

3.1 Farmacijos pramonė sudėtingais ryšiais susijusi su sveikatos apsaugos sistemomis, moksliniais tyrimais, pacientais, taip pat su konkuruojančiomis bendrovėmis. Ji – itin galingas darbdavys Europos Sąjungoje. Pramonė privalo nuolat atsinaujinti, kad galėtų konkuruoti su skirtingoms JAV ir Japonijos sistemoms. Šiame Pranešime ypatingai pabrėžiama būtinybė sukurti bendrą koncepciją, sukuriančią pranašumus pramonei ir pacientams, taip pat skatinančią šios pramonės, kaip vienos iš pagrindinių dinamiškos, žiniomis pagrįstos konkurencingos Europos ekonomikos sudėtinę dalį, nuolatinę plėtotę. EESRK pripažįsta šio uždavinio svarbą.

3.2 Pramonės konkurencingumas kelia didelį susirūpinimą, ji dažnai lyginama su sėkmingai dirbančia JAV pramone. Svarbu pabrėžti, kad tokią padėtį sąlygoja ne kokia nors farmacijos pramonės vidinė negalia, bet jos rinkų susiskaidymas, kuris kol kas dar didelis nacionaliniame lygmenyje. To pasekmė – suskaldytas priėjimas prie mokslinių tyrimų, inovacijos ir prie vaistų skirstymo į receptines ir nereceptines kategorijas. Tai sąlygoja priklausomybė nuo 25 vyriausybės sprendimų priėmimo proceso, ir iš to išplaukiančių skirtumų tarp jų vykdomų socialinės apsaugos ir sveikatos politikų. Tai daro neigiamą įtaką investicijoms į mokslinius tyrimus ir plėtrą, gaminių pasiekiamumui ir galų gale rimtai pakenkia pacientų interesams visose valstybėse narėse.

3.3 Gyvybiškai svarbu, kad pramonės vaidmuo būtų nagrinėjamas, atsižvelgiant į veikiančias valstybių narių sveikatos apsaugos sistemas, į tai kaip ir koku lygiu jos finansuojamos, į tai, kaip galima būtų užtikrinti, kad kiekvienos valstybės narės pacientams būtų prieinami visi Europos Sąjungoje leidžiami naudoti vaistai. Nors tai yra vienas svarbiausių Komisijos tikslų, EESRK atkreipia dėmesį į egzistuojančius skirtumus užtikrinant vaistų prieinamumą ir valstybėse narėse esamų galimybių finansuoti šią siekiamybę; todėl EESRK yra ypatingai susirūpinęs galimomis pasekmėmis stojančioms valstybėms narėms.

3.4 EESRK pripažįsta didėjančią būtinybę įtraukti pacientus į sprendimų priėmimą ir plėtoti partnerystes tarp valstybės, privačių verslininkų ir pacientų grupių bendros naudos labui. Nors EESRK pritaria Komisijos siūlomai visa apimančiai koncepcijai, ji nuvylė tai, kad vaistų reikalų grupė G10 neturi platesnės atstovaujamosios bazės.

3.5 EESRK pripažįsta, kad faktai byloja apie Europos farmacijos pramonės konkurencingumo mažėjimą. Tačiau nors buvo identifikuotos europinio modelio silpnosios pusės, svarbu sutelkti dėmesį į Europoje esamus gebėjimus, nusistovėjusias struktūras ir pasiekimus; užuot darius prielaidą, kad būtent Jungtinių Valstijų modelis yra pats geriausias ar vienintelis kelias į pažangą, vertėtų atsižvelgti į visų pusių interesus. Svarbiausias ES modelio tikslas – skatinant ekonominę farmacijos pramonės veiklą pasiekti tokio sveikatos apsaugos sistemų efektyvumo, kuris patenkintų medicininius, socialinius ir ekonominius pacientų lūkesčius.

3.6 Komisijos Pranešimo bazė labai plati ir EESRK norėtų atkreipti dėmesį į anksčiau išsakytą susirūpinimą tuo, kad pažangai pasiekti šiose srityse reikalingi žingsniai iki šiol buvo pernelyg lėti ir kad jam kelia susirūpinimą tai, kaip Komisija ketina pasiekti greitesnės pažangos šio Pranešimo šviesoje⁽¹⁾.

3.7 Komisija pabrėžia rezultatų stebėjimo ir vertinimo, lyginant su nustatytais efektyvumo indikatoriais, svarbą. EESRK dar kartą primena savo susirūpinimą dėl nepakankamos statistinės informacijos ir įrodymų, kurie leistų vertinti pažangą ir siūlomą plėtotę. Reikalingos geresnės procedūros nustatyti, kurią informaciją reikėtų rinkti ir EESRK pageidautų, kad būtų įdiegta labiau iniciatyvi ir didesnio skaidrumo sistema.

3.8 Yra pripažinta, kad farmacijos sektorius generuoja aukštos kokybės užimtumą, kuris neapsiriboja tiesioginiais pramonės darbuotojais, nes jis įdarbina kitus tyrimų sektorius,

artimų sričių įmones, universitetus ir sveikatos sektorių. Tačiau susirūpinimą kelia tai, kad be nuoseklios mokslinių tyrimų ir inovacijos Europoje koncepcijos, be adekvataus investavimo, aukštos kvalifikacijos darbuotojai bus prarasti šiam sektoriui Europoje.

3.9 Nors EESRK suvokia, kaip sunku bus sukurti vieną rinką esamose ir būsimose valstybėse narėse, jis pageidautų, kad šiam tikslui pasiekti farmacijos pramonėje būtų taikomos aiškios strategijos, nes yra skirtumai tarp ES lygmens ir nacionalinių kompetencijų medicininių gaminių rinkodaroje ir ypač skirtumai tarp sveikatos apsaugos ir finansavimo sistemų kiekvienoje ES šalyje. EESRK norėtų dar kartą pabrėžti, kaip tai jau buvo skelbta ankstesnėse nuomonėse, kokį didelį dėmesį jis skiria tam, kad pirmenybę prieš visas kitas reguliavimo sferas būtų teikiama žmogaus sveikatai ir todėl farmacijos sektoriaus visuomenės sveikatos tikslas yra pasiekti, kad aukštos kokybės saugūs vaistai, įskaitant pačius pažangiausius, būtų prieinami visiems, kam jie reikalingi, nepriklausomai nuo jų pajamų ar socialinio statuso⁽²⁾.

4. Komisijos siūlomas veiksmas

4.1 Privalumai pacientams

4.1.1 Vis labiau atsakomybe už sveikatos apsaugą dalijamasi su pacientais, vis aktyviau besidomintiems savo pačių sveikata ir slaugos sistemomis. Komisija pripažino, kad yra svarbu įtraukti pacientus ir EESRK sveikina ryžtą kurti ir remti priemonės, užtikrinančias pacientų dalyvavimą visuose lygmenyse.

4.1.2 Neseniai įsteigtas Europos pacientų forumas taps naudingu įrankiu pacientų nuomonėms apibendrinti ir tuo prisidės prie ES Sveikatos forumo, įsteigto 2001 metais siekiant apjungti Europos sveikatos suinteresuotas šalis, įtraukiant visuomenines organizacijas, turinčias su sveikata susijusių interesų. Šios iniciatyvos pripažįsta atitinkamus valstybės ir nevyriausybinų organizacijų vaidmenis visuomenės sveikatos sistemoje, kuriai reikalinga parama.

4.1.3 Todėl yra svarbu, kad į tokius sprendimų priėmimo procesus įtraukti individualūs pacientai ar pacientų grupės būtų gerai informuojamos apie vykstančius procesus ir apie pageidaujama jų įtakojimo laipsnį. Labai svarbu, kad būtų sukurtas abipusis pasitikėjimas tarp tų, kas turi profesinę ir techninę kompetenciją ir tų, kurių vaidmuo yra užtikrinti, kad visuomenė gautų tikslią ir suprantamą informaciją apie vaistus.

⁽¹⁾ EESRK nuomonė apie Reglamento siūlymą, OL C 61/1, 2003 3 14.

⁽²⁾ EESRK nuomonė apie Sprendimo siūlymą, OL C 116/18, 2001 4 20.

4.1.4 EESRK teikia ypatingą svarbą tam, kad informacijos kokybė ir prieinamumas pacientams ir visuomenei būtų gerinami, ypatingą dėmesį teikiant jos objektyvumui ir prieinamumui. 2000 m. birželį tai pripažino ir Ministrų Taryba išvadoje apie Medicininius gaminius ir Visuomenės sveikatą. Tuo tikslu EESRK norėtų tvirtai paremti siūlymą plėtoti „kokybės ženklą“, siekiant įsteigti „kokybės kriterijus sveikatos tinklalapiams“, taip pat, kad jie būtų taikomi ir kitoms informacijos teikimo formoms. Labai svarbu, kad informacija būtų naudojama asmenims supažindinti ir kur reikia jiems paskatinti klausti patarimo sveikatos apsaugos profesionalų, kadangi vaistų perdozavimo ar netinkamo jų vartojimo išvengimas turi būti prioritetas.

4.1.5 Siūlymas įsteigti valstybinio-privataus bendradarbiavimo partnerystę, pritraukiant visą eilę pagalbininkų informuoti, patarti ir kontroliuoti informacijos teikimą, yra sveikintinas ir EESRK norėtų paraginti apjungti farmacijos įmones, pacientų, akademinės, socialinės, savitarpio sferų ir neįgalių asmenų organizacijų atstovus, mokslo ir sveikatos profesionalus, kurie gali prisidėti gerinant pacientų informavimą ir medicininių švietimą. Šios partnerystės galėtų teikti svarbią informaciją vyriausybei, ES Parlamentui, Komisijai ir Ministrų Tarybai apie visą eilę klausimų, susijusių su šia pramone ir žmonių sveikatos apsauga.

4.1.6 Informacijos sklaidos naudojimas visuomenės sveikatai stiprinti valstybėse narėse turi tapti svarbiu veiksmu, sąlygojančiu didesnę darną ir užtikrinančiu, kad teikiama informacija būtų surenkama ir analizuojama efektyviau.

4.1.7 EESRK tvirtai pritaria siūlymui, kad receptinių vaistų viešos reklamos draudimas ir toliau išliktų. Klausimą dėl nereceptinių vaistų reklamavimo reikėtų spręsti itin atsargiai, užtikrinant tinkamą vaistų vartojimą.

4.1.8 EESRK pritarė požiūriui, kad atsakinga savigyda vaistais yra efektyvesnė, kai potencialiam naudotojui pataria nusiimanantis sveikatos profesionalas. Netinkama savigyda vaistais nutolina gydymo pradžią, o atskirais atvejais priveda prie neįgydomos sąveikos su išrašytais vaistais.

4.2 Santykinis efektyvumas

4.2.1 EESRK tvirtai pritaria „santykinio efektyvumo“ sąvokai, kurią Komisija priėmė sveikatos apsaugos technologijoms – vaistams – apibrėžti. Ją sudaro „terapinė pridėtinė vertė (TPV),

kaip sudėtinė klinikinio efektyvumo, lyginant su kitais gydymo būdais, dalis ir pats kaštų efektyvumas“. Tačiau yra pripažįstama, kad valstybėms narėms priimant tokį požiūrį gali kilti sunkumų, todėl svarbu skirti pakankamą laikotarpį, leidžiantį juos įveikti.

4.2.2 EESRK pripažįsta būtinybę užtikrinti, kad didėtų efektyvių (ypač kaštų požiūriu) naujų ir saugių vaistų prieinamumas didžiausiam žmonių skaičiui. Santykinio efektyvumo kriterijų taikymas valstybėse narėse turės tiesioginę įtaką kainoms ir kompensacijoms, už kuriuos atsakinga kiekviena valstybė narė. EESRK nori atkreipti dėmesį į pasekmes socialinės rūpybos biudžetams, kurie valstybėse narėse yra skirtingi, o tai yra kliūtis skirti veiksmingiausius vaistus dėl biudžetinių suvaržymų.

4.2.3 Patartina skatinti apsišvietimą patirtimi vertinant kaštus-efektyvumą, siekiant pagerinti įvairiose šalyse narėse naudojamus vertinimo būdus.

4.3 Farmakologinis budrumas

4.3.1 EESRK pritaria tam, kad griežtas farmakologinis budrumas yra gyvybiškai svarbus ir mano, kad egzistuojančios sistemos turėti būti stiprinamos. Visi vaistus išrašantys bei skiriantys sveikatos profesionalai, taip pat pacientai, turėtų dalyvauti efektyvioje visiems vaistams taikomoje porinkodarinės priežiūros sistemoje. Ši savaiminio raportavimo sistema turėtų būti ypatingai griežta naujų vaistų atžvilgiu. Be to, turėtų būti diegiamas greitesnis licencijavimas, papildant jį rūpestingu farmakologiniu budrumu, naudojant stebimuosius tyrimus, kad būtų galima kaip įmanoma greičiau išaiškinti laukiamo šių vaistų saugumo patvirtinimus, ar netikėtą jų toksiškumą.

4.3.2 Nors vaistų efektyvumui demonstruoti priimtas būdas yra pasirinktinis tikrinimas atliekami bandymai, paprastai jie būna nepakankamos apimties arba yra atliekami su pacientais, kurie neatstovauja visų potencialių vaistų naudotojų. Todėl šiais bandymais neįmanoma įrodyti potencialios rizikos, ypač pažeidžiamų pacientų kategorijų atžvilgiu. Tad stebimieji tyrimai, duodantys kitokią nei tikrinamųjų bandymų informaciją, ją naudingai papildo. Stebimieji tyrimai tik retais atvejais gali duoti informaciją apie norimą poveikį, tačiau jie gali kartais suteikti žinių apie atvejus kai numatytasis (teigiamas) poveikis nepasitvirtina.

4.4 Plėtoti konkurencingą europinę pramonę

4.4.1 EESRK pripažįsta farmacinės pramonės įnašą į Europos prekybos balansą aukštųjų technologijų srityje ir įgyvendinant socialinius ir visuomenės sveikatos tikslus. Ji – aukštos kvalifikacijos darbo vietų šaltinis. Tačiau gyvybiškai svarbu, kad įstatymų leidybos ir reguliavimo sistemos dirbtų sklandžiai, kad galėtų paskatinti ir paremti pramonę ir kad ES valstybės narės, veidamos nacionaliniu lygmeniu, galėtų užtikrinti, kad nauji vaistai su pridėtinę terapine verte taptų prieinami jų pacientams kaip galima greičiau. Svarbu skatinti ir remti mokslinius tyrimus bei sparčiau plėtoti naujus gydymo būdus.

4.4.2 Nors EESRK pritaria svarbiausiems Komisijos siūlomiems veiksams, jis pastebi, kad:

— būtina sumažinti laiko tarpą, kurį naujas cheminis darinys praleidžia vystymo stadijoje prieš licencijavimą. Taip pat turėtų būti greitesnis reagavimas į neigiamus įvykius po klinikinio naudojimo pradžios;

— griežtėjančios duomenų apsaugos taisyklės trukdo vykdyti būtinus stebimuosius tyrimus, nustatant kasdieninio vaistų naudojimo saugumą. Stebimieji tyrimai yra vienintelis praktinis būdas aptikti nedažnas neigiamas (saugumo) problemas. Jie priklauso nuo atitinkamų išankstinių duomenų grupių (kaip antai: išrašymo duomenų, demografinių duomenų ir duomenų apie rezultatus, antai hospitalizacijos ir mirties pažymos duomenų). Asmeniniai tyrėjai yra vienintelis būdas susieti šias duomenų grupes. Naujieji įstatymai reikalauja paciento sutikimo šiai asmeninei informacijai naudoti net tuo atveju jei duomenis susiejus taikomas anonimiškumas. Jei didžioji dalis asmenų atsako duoti šį sutikimą ar tiesiog ignoruoja prašymą, gautoji duomenų grupė slepia savyje nežinomas tendencijas, kas gali daugiau ar mažiau sumažinti jų vertę, nes ji jau nebeatstovauja tiriamosios populiacijos (1);

— EESRK norėtų atkreipti dėmesį jau anksčiau išsakytą požiūrį į tai, „kad turėtų būti sisteminga metodika, kuri galėtų būti pilnai taikoma naudojant ne individualius duomenis, o tik sugrupuotą anoniminių informaciją“ (2).

4.4.3 EESRK linkęs remti Farmacijos žurnalą, kad būtų pagerintas Centralizuotų ir abipusio pripažinimo procedūrų taikymas, siekiant pagreitinti vertinimo procesą ir sutrumpinti galutinio sprendimo priėmimo laiką. Faktas, kad Komisija ir EVVA jau sutrumpino savo pačių vidaus procedūrų trukmę, yra sveikintinas, tačiau reikalingas tolesnis procedūrų tobulinimas, kad Europos gyventojus laiku pasiektų naujieji gydymo būdai ir

kad tokiu būdu Europoje besigydantys pacientai nebūtų blogesnėje padėtyje, nei tie, kuriems gydymas suteikiamas Jungtinėse Valstijose.

4.4.4 Remti inovacinių vaistų vystymą pagal Pamatinę tyrimų programą (PVP6), kurios prioritetinga tyrimų tema – „Gyvybės mokslai, genomika ir biotechnologija sveikatos labui“ yra sveikintina pradžia.

4.4.5 Laiko tarpsnio sumažinimas tarp potencialaus vaisto pirminio patentavimo ir prašymo patvirtinti jo rinkodarą pateikimo duotų papildomos naudos, nes leistų išvengti bereikalingų procedūrų.

4.4.6 Nors EESRK remia siūlymą suderinti duomenų apsaugą iki dešimties metų, ten, kur yra teikiama papildoma informacija apie specialias grupes, kaip antai vaikus, yra manoma, kad galėtų būti svarstoma galimybė išplėsti išskirtinius duomenis iki vienerių papildomų metų.

4.5 Kompensavimo ir kainodaros derybų koordinavimas

4.5.1 EESRK pritaria, kad pagrindinis dėmesys būtų skiriamas „užtikrinti pacientui efektyviausią gydymą per efektyvią sveikatos apsaugos sistemą“, ypač kai didėja gydymo kaštai. Reikia pažymėti, kad farmacijos pramonės dalis sveikatos biudžetuose sudaro vidutiniškai 15 % (3). ES valstybės narės taip pat išpareigojusios užtikrinti, kad sprendimai dėl kainų ir kompensacijų būtų priimami skaidriai nediskriminacinių būdu pagal tikslią schemą (4).

4.5.2 Reikia pastebėti, kad valstybės narės turi aiškią kompetenciją taikyti nacionalines priemones sveikatos apsaugos sąnaudoms valdyti. Tai sąlygoja didžiulius kainų skirtumus tarp valstybių, kurie dar labiau išryškės įvykus plėtrai. Vis dėlto EESRK norėtų pabrėžti, kad, kad ir kokia būtų įdiegta kainodaros sistema, ji neturėtų sudaryti kliūties inovaciniams geriams vaistams patekti į rinką. Komitetas ragina Komisiją imtis priemonių užtikrinančių griežtą „Skaidrumo“ Direktyvos (Direktyva 89/105/EEB) taikymą.

4.5.3 Šie administraciniu būdu nustatyti kainų skirtumai galėjo pakenkti sklandžiam vidaus rinkos tvarkymui. Todėl EESRK sveikina Komisijos siūlymą, pradėti „apmąstymą“ apie alternatyvius valstybių narių nacionalinių, su farmacija susijusių sąnaudų kontrolės būdus. EESRK sutinka, kad dinamiškesni ir konkurencingesni rinkos mechanizmai prisidėtų prie labiau integruotos rinkos kūrimo tikslo. „Apmąstymas“ turėtų apimti privataus ir valstybinio vaistų ir visuomenės sveikatos finansavimo peržiūrą.

(1) Ibid.

(2) Ibid.

(3) Farmacijos sąnaudų gairės išleistos 2001 m. Austrijos Sveikatos instituto.

(4) Tarybos Direktyva 89/105/EEB, OL L 40, 1989 2 11.

4.5.4 Visiškai laisva konkurencija vaistams, kurių nei perka, nei kompensuoja valstybė

4.5.4.1 EESRK mano, kad kai naujas vaistas gavo rinkodaros leidimą (patvirtinantį jo efektyvumą, saugumą ir kokybę), jis turėtų būti padarytas prieinamas pacientams be bereikalingo delsimo kai jų sveikatos būklė jo reikalauja. EESRK palaiko galimybę padaryti naujus vaistus prieinamus iškart po to kai jiems išduotas rinkodaros leidimas.

4.5.4.2 Sveikatos sąnaudų finansavimas ir kontrolė valstybėse narėse galėtų tapti kliūtimi padaryti juos prieinamus pacientams visoje Europos Sąjungoje. EESRK gali pritariti tiesioginės kainos tikrinimo pakeitimui sveikatos sąnaudų tikrinimu ir ragina Komisiją inicijuoti galimų metodų tam pasiekti nagrinėjimą. Taigi, būtų įmanoma svarstyti atsisakymą kontroliuoti vaistų gamintojų kainas, kai tų vaistų valstybė nei perka, nei kompensuoja pagal privalomąjį sveikatos draudimą.

4.6 Konkurencinga nepatentuota rinka

4.6.1 EESRK sutiktų su tuo, kad, mažindami sveikatos apsaugos sąnaudas ir tuo pačiu prisideddami prie sveikatos apsaugos finansavimo stabilumo, nepatentuoti vaistai vaidina svarbų vaidmenį, tačiau šių vaistų naudojimą būtina balansuoti su inovacinių vaistų vystymu taip, kad pramonė išliktų dinamiška, o pacientai turėtų didesnę pasirinkimą.

4.6.2 EESRK pasisako už aiškesnę nepatentuotų vaistų apibrėžimą Bendrojoje, ypač už tai, kad plėtos proceso šviesioje būtų gerbiamos intelektualinės nuosavybės teisės.

4.7 Konkurencinga nereceptinė rinka

4.7.1 Nors pripažįstama, kad nereceptiniai vaistai, kuriuos galima įsigyti vaistinėse ar bendrose mažmeninėse realizavimo rinkose turi tą privalumą, kad plėtoja konkurencingumą rinkoje ir daro pirkėjui labiau prieinamus vaistus, kuriems nereikalinga gydytojo konsultacija. Tačiau EESRK manymu, būtina užtikrinti, kad šių vaistų naudojimo sąlygos būtų visiškai saugios.

4.7.2 Esama nesuderinamumo tarp tų gaminių, kurie valstybėse narėse klasifikuojami kaip nereceptiniai ir EESRK pritaro siūlymams, kad sprendimai dėl vaistų klasifikavimo būtų geriau derinami su vienos rinkos principais.

4.7.3 Be to, EESRK palaikytų Komisijos siūlymą, kad tiek receptiniams, tiek nereceptiniams vaistams būtų naudojamas tas pats prekyženklis valstybėse narėse, kurios pasitiki, kad jis negali pakenkti visuomenės sveikatai.

4.7.4 Tačiau EESRK dar kartą išreiškia susirūpinimą dėl be recepto parduodamų oralinių antibiotikų, antivirusinių ir anti-grybelinių vaistų – jie turėtų būti parduodami tik pagal receptą. Jei šie vaistai yra naudojami esant nerimtoms indikacijoms, ar netinkamai, tai gali sukelti rimtesnių rezistencijos problemų, kurios atsilieptų vėliau, gydantis nuo rimtesnės infekcijos. Todėl yra būtina, kad šie vaistai būtų apsvarstyti platesniame visuomenės sveikatos darbotvarkės kontekste ir jų naudojimas būtų apribotas receptu. Labai svarbu, kad šiuo klausimu pacientui būtų teikiama tiksliai ir lengvai suprantama informacija, ir kad tokių receptinių vaistų naudojimas būtų stebimas ir įtrauktas į būsimus tyrimus.

4.8 Stiprinti ES mokslinę bazę

4.8.1 EESRK pripažįsta, kad būtina vystyti ir išlaikyti dinamišką mokslinių tyrimų ir vystymo bazę farmacijos pramonėje, kuri naudojasi tiek pačios pramonės, tiek pagalbinių mokslinių institucijų atliekamomis ekspertizėmis.

4.8.2 EESRK pritaria tikslui sukurti virtualius sveikatos institutus, kurie skatintų ir organizuotų sveikatos ir biotechnologinius tyrimus Europoje, kad šie prisidėtų prie bendrųjų tyrimų interesų. EESRK mano, kad turėtų būti sukurta darni struktūra, leidžianti apjungti žinias ir tyrimus su tinkamais sklaidos metodais padedant išlaikyti profesionalų kvalifikaciją ir galinti būti rimta konkurente Jungtinėms Valstijoms mokslinių tyrimų, vystymo ir inovacijos srityje. 6 Mokslinių tyrimų pamatinė programa (FP6) yra sveikintinas pirmasis žingsnis.

4.8.3 EESRK ankstesnėje nuomonėje pasisakė už Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro ⁽¹⁾ steigimą, kuris sudarytų stipresnę visuomenės sveikatos Europoje mokslinę bazę.

4.8.4 Pritardamas tyrimų ir inovacijos vystymui, EESRK norėtų pabrėžti, kad būtina identifikuoti naujus investicijų šaltinius. Todėl EESRK sveikina siūlymą išnagrinėti eilę idėjų dėl mokslinių tyrimų finansavimo, kurios apima bendrą kapitalą, mažų palūkanų paskolas, mokestinius kreditus, garantuotas rinkas ir patento teisių išplėtimą ir arba rinkų išskirtinumą. Svarbu, kad sinergija tarp universitetų, tyrimo fakultetų ir pramonės būtų plačiau pripažįstamas ir naudojamas.

⁽¹⁾ EESRK Nuomonė „Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras“ - pranešėjas Ponas Bedossa – OL C 32, 2004 2 5.

4.9 Tyrimų skatinimas

4.9.1 EESRK sveikina Direktyvą dėl Klinikinių bandymų⁽¹⁾ kurioje pabrėžiama, kad badymo projekte svarbiausias dalykas yra pacientų apsauga. Direktyvoje taip pat pabrėžiama, kaip svarbu supaprastinti ir suderinti administracines valdymo procedūras, siekiant geresnio bandymų koordinavimo visoje Sąjungoje. Taip pat sveikintina nuostata, numatanti įsteigti pirmąją Europos klinikinių bandymų duomenų bazę.

4.9.2 EESRK norėtų pabrėžti, kad vienas iš tikrosios inovacijos šaltinių yra mažos individualios įmonės ar atskiri individai, turintys „gerą idėją“. Esama pavojaus, kad sudėtingos administracinės procedūros Europos Sąjungoje ir valstybėse narėse ar stambesnių kompanijų poreikis atrinkti tokius tyrimo projektus, kuriuos galima būtų vystyti tuo pat metu, gali trukdyti inovacinėms idėjoms kilti iš šių šaltinių. Reikėtų numatyti paramą šiam potencialui ir skatinti bendradarbiavimą tarp įmonių, siekiant paversti tokias idėjas naujais gydymo būdais, galinčiais išieiti rinką.

4.9.3 Lyginant su Jungtinėmis Valstijomis Europos Sąjunga ir jos valstybės narės nacionaliniame lygmenyje daug dėmesio skiria būtinybei „išvengti nesėkmės“, užuot rizikavę pasiekti sėkmės, galimų kelių nesėkmių kaina. Yra galimybė panaikinti tokius apsiribojimus. EESRK pritaria „Direktyvos dėl Visų valstybių narių biotechnologinių išradimų teisinės apsaugos“ kuo greitesniam įgyvendinimui, kadangi jos nesilaikymas gali apsunkinti Europos Biotechnologijų pramonės plėtrą.

4.9.4 EESRK taip pat pritaria Bendrijos patentų taisyklių priėmimui, kurios sumažins kaštus visoms valstybėms narėms.

4.9.5 EESRK norėtų pabrėžti, kad šiuo metu 40-50 % vaistų vaikams yra nelicencijuoti vaikams ir licencijų nebuvo siekiama pediatrijos tikslams. EESRK norėtų rekomenduoti, kad būtų atlikti tokie tiksliniai, kurie leistų nustatyti tinkamas vaistų dozes vaikams, senyviems žmonėms, vyrams ir moterims. Svarbiausias klausimas – tinkama saugi ir efektyvi vaistų dozė konkrečiai aplinkybei.

4.9.6 Tinkamas dozavimas yra ypatingai svarbus senyvo amžiaus žmonėms, kurie dažnai naudoja skirtingus vaistus pagal kelias indikacijas, nors tuo pat metu gali turėti jautraus organo nepakankamumą (pavyzdžiui, inksto ar kepenų), todėl būtinas vaisto suderinamumas su kitu vaistu, išrašytu kitai ligai.

(1) Direktyva 2001/20/EB, OL L 121, 2001 5 1.

4.9.7 EESRK taip pat norėtų pažymėti, kad nors kai kurios ligos yra labai retos Europoje, jos gali būti paplitusios besivystančiose šalyse ir kad didėjantis kelionių skaičius bei globalinis atšilimas gali sąlygoti tai, kad kai kurios ligos „našlaitės“⁽²⁾ gali smarkiai išplisti ir tapti sunkiai kontroliuojamos.

4.10 Vaistai išplėstoje Europos Sąjungoje

4.10.1 EESRK sutinka su tuo, kad didžiausias iššūkis bus naujų valstybių narių ekonomikų ir sveikatos apsaugos sistemų integravimas į egzistuojančią Sąjungą. Dauguma šalių stojančių į Europos Sąjungą turi mažesnius išteklius ir gali skirti mažesnes lėšas savo sveikatos apsaugai nei esamos valstybės narės, todėl vaistų prieinamumo ir perkamumo klausimas šiose sveikatos apsaugos sistemose yra nepaprastos svarbos. Jis turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į didėjančius sveikatos apsaugos kaštus, senstančią visuomenę ir naujus atsirandančius socialinius ir sveikatos apsaugos poreikius.

4.10.2 Kitas iššūkis – suderinti intelektualinės nuosavybės teises, nes jos gali sukurti didelius kainų lygio skirtumus ir iššaukti paralelinio importo padidėjimą. Taip atsitinka, kai yra nuolatiniai kainų skirtumai tarp valstybių narių. Rinkos leidimų neturintys individai ar organizacijos tokiomis sąlygomis gali pirkti vaistus urmu pigesnėse šalyse, importuoti juos į brangesnę šalį ir parduoti gaudami pilną atsirandantį vien iš kainų skirtumo. EESRK pritaria Komisijos siūlomoms priemonėms spręsti šią problemą panaudojant įstatyminių reikalavimų informuoti rinkodaros leidimo turėtoją, valstybės narės įgaliotą instituciją ir Europos vaistų vertinimo agentūrą (EVVA) apie ketinimą organizuoti paralelinį importą konkrečioje valstybėje narėje.

4.10.3 Tačiau yra pažymima, kad teisinė atsakomybė už intelektualinės nuosavybės teises vykdymą tenka patento turėtojui.

4.10.4 EESRK sveikina Komisijos žingsnius, užtikrinančius, kad naujosios valstybės narės turėtų dialogo galimybę, kilus sunkumams įgyvendinant farmacinės pramonės teisę tiek prieš stojimą, tiek įstojus.

(2) „Liga našlaitė“ – tai labai reta liga Europoje, tačiau pasaulyje ji gali būti būti įprastinių ligų, kurios labiausiai plinta didelio skurdo šalyse. Tokioms ligoms nėra gerai išvystytos rinkos konkurencingos kainos vaistams, ir todėl farmacinė pramonė mažai investuoja kovai su šiomis ligomis. Pavyzdys maliarija, schistosomiasis ir raupsai.

4.11 Valstybės narės mokosi viena iš kitos

4.11.1 Esminis dalykas Europos farmacijos sektoriaus plėtrai yra gebėjimas mokytis vieniems iš kitų. Todėl EESRK sveikina komisijos siūlymą nustatyti eilę rodiklių, kurie apimtų industrijos konkurencingumą ir visuomenės sveikatos tikslus. EESRK pritaria darbo grupės šitiems rodikliams parengti sudarymui.

4.11.2 Rodikliai turės paimti farmacijos gaminio charakteristikas taip pat papildomus duomenis, susijusius su sveikatos apsaugos sistema, kaip antai:

- tiekimas;
- paklausa ir norminiai aktai;
- gamybos apimtis;
- makroekonominiai faktoriai.

5. Išvada

5.1 EESRK sveikina Komisijos Pranešimą „vystyti stipresnę europinę farmacijos pramonę paciento labui“ ir pritaria išdėstyti kompleksinei programai. Pripažįstama, kad Pranešimas yra ambicingas ir kad jame iškelti tikslai yra iššūkis.

5.2 EESRK laikosi nuomonės, kad nors Pranešimas laikosi tikslo atsižvelgti į paciento naudą, kurti pažangią konkurencingą europinę pramonę, stiprinti ES mokslinę bazę, atsižvelgti į išplėstą Europos Sąjungą ir užtikrinti, kad valstybės narės mokytųsi viena iš kitos, jis norėtų, kas būtų atkreiptas dėmesys į šiuos klausimus.

5.3 EESRK norėtų pabrėžti, kad priklausymas nuo sprendimų priėmimo procesų 25 nacionalinėse vyriausybėse daro farmacijos pramonę silpnesnę, lyginant su vieningais metodais, kurie yra galimi Jungtinėse Valstijose ar Japonijoje, mokslinių tyrimų ir inovacijos, rinkodaros ir kainodaros srityse. Pabrėžiama, kad procesas prasidėjo nuo G10 rekomendacijų siekti sukurti vieną bendrą rinką bei sveikatos apsaugos sistemas ir visuomenės sveikatą valstybėse narėse kontroliuoti laikantis siūlomų gairių.

5.4 EESRK norėtų atkreipti dėmesį į eilę kelių pastarųjų metų peržiūrų, dokumentų ir metodų siūlymų, susijusių su farmacijos sektoriumi, ir išreikšti susirūpinimą, kaip pasiekti

greitesnės pažangos įgyvendinant G10 rekomendacijas, Pranešimą ir Ministrų Tarybos įsipareigojimus.

5.5 EESRK pripažįsta sunkumus, kuriant integruotą vieną rinką farmacijos sektoriuje, turint omenyje jo sudėtingumą ir priklausomybę nuo valstybių narių kompetencijų ir skirtingų sistemų. Tačiau jis pabrėžia, kad šiam tikslui pasiekti būtina įgyvendinti aiškias strategijas.

5.6 EESRK pritaria Komisijos ketinimui nustatyti charakteristikų rodiklius, kurie leistų įvertinti ir kontroliuoti pramonės pažangą ir dar kartą pabrėžia, kaip svarbu gauti rimtus statistinius duomenis ir įrodymus, kurie leistų spręsti apie Pranešime išdėstytos programos pažangą.

5.7 EESRK dar kartą pabrėžia, kokia didelę reikšmę jis teikia žmogaus sveikatos apsaugai, ir tai, kad jai būtų teikiama pirmenybė visose reguliavimo srityse.

5.8 EESRK tvirtai pritaria siūlymui vystyti „kokybės ženklą“, nustatantį kokybės kriterijus internetiniams sveikatos ir visoms kitoms informacijos formoms, bei pabrėžia, kaip svarbu skatinti žmones klausyti patarimo sveikatos apsaugos profesionalų.

5.9 EESRK pritaria stipriai farmacinio budrumo sistemai, kuria ir toliau reikia stiprinti, ir efektyvesniam epidemiologinių tyrimų naudojimui.

5.10 EESRK įsitikinęs, kad yra visos galimybės parengti geriau koordinuotą mokslinių tyrimų darbotvarkę su paprastesnėmis ir darnesnėmis administracinėmis procedūromis. Sveikintinas ir kuo skubiau turėtų būti panaudotas naujų investavimo šaltinių potencialas, kuris galėtų apimti bendrą kapitalą, mažų palūkanų paskolas, mokestinius kreditus.

5.11 EESRK rekomenduoja per nuolatinį dialogą ir sistemų supaprastinimą, skatinti inovaciją ir dalintis žiniomis, kas leistų sustiprinti pramonę ir išlaikyti bei išvystyti kvalifikaciją ir darbo vietas, generuojamas konkurencingos farmacijos pramonės.

5.12 EESRK taip pat rekomenduoja ES ir valstybėms narėms investuoti, tam kad būtų sukurti puikūs tinklai, kas užtikrintų inovacijos finansavimą per protingai ilgą laikotarpį bei užtikrintų tikrumo ir saugos lygį palaikantį stabilų mokslinių turimų grupių darbą.

Briuselis, 2004 m. birželio 2 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl siūlomo Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo, iš dalies pakeičiančio Tarybos sprendimą Nr. 1999/784/EB dėl Bendrijos dalyvavimo Europos audiovizualinėje observatorijoje

COM(2003) 763 galutinis - 2003/0293 (COD)

(2004/C 241/03)

2004 m. sausio 14 d. Europos Sąjungos Taryba, vadovaudamasi į su EB steigimo sutarties 157 straipsnio 3 dalimi, nusprendė paprašyti Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pateikti nuomonę dėl siūlomo Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo, iš dalies pakeičiančio Tarybos sprendimą Nr. 1999/784/EB dėl Bendrijos dalyvavimo Europos audiovizualinėje observatorijoje

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. gegužės 10 d. priėmė nuomonę. Pranešimą skaitė ponas Green.

Savo 409-oje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2004 m. birželio 2-3 d. (2004 m. birželio 2 d. posėdyje), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 171 balsais „už“, 9 „prieš“, 11 susilaikius, priėmė šią nuomonę.

1. Įvadas

1.1 Sprendimu 1999/784/EB⁽¹⁾, Taryba priėmė siūlymą dėl Bendrijos dalyvavimo Europos audiovizualinėje observatorijoje laikotarpiui iki 2004 m. gruodžio 31 d..

1.2 1999 m. spalio 22 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas pritarė Komisijos siūlymui dėl Bendrijos dalyvavimo.

1.3 Tiek Komisijos siūlymas, tiek Komiteto pritarimas pastarajam siūlymui rėmėsi tuo, kad audiovizualinė pramonė, ypač radijo ir televizijos transliavimas ir filmų gamyba, yra vienas svarbiausių Europos strateginių sektorių.

2. Komisijos siūlymas

2.1 Komisija siūlo:

— pratęsti Bendrijos dalyvavimą Europos audiovizualinėje observatorijoje dviejų metų laikotarpiui, apimančiam 2005 ir 2006 metus;

— išlaikyti 2004 metų lygio metinį biudžetą, t. y. 235 000 eurų.

2.2 Šis siūlymas teikiamas dėl šių priežasčių:

— Observatorijos veikla rinkos statistikos ir finansinės bei teisinės informacijos srityje veiksmingai prisideda siekiant užsibrėžtų tikslų. Todėl Bendrijai yra naudinga remti ir stiprinti observatorijos struktūrą bei abipusį bendradarbiavimą.

— Observatorijos įnašas siekiant šių tikslų dar padidės įgyvendinus naują strategiją, šiuo metu rengiamą Komisijai dalyvaujant. 2005 metų pabaigoje atitinkami observatorijos skyriai patvirtins naujas veiklos sritis ir apibrėš jų finansavimą.

2.3 Atsižvelgiant į praeityje sukauptą naudingą patirtį, kuri buvo apibendrinta tarpinėje ataskaitoje⁽²⁾, Komisija mano, kad būtų tikslinga pratęsti Bendrijos dalyvavimą observatorijoje dviejų metų laikotarpiui. Šis trumpalaikis pratęsimas apims lemiamą laikotarpį nustatant būsimos observatorijos veiklos struktūrą ir galės būti įskaičiuotas į dabartinę Bendrijos finansavimo perspektyvą, nė kiek nepakenkiant būsimiems jos sprendimams, kurie bus priimti 2006 metais, kai bus aiškiai apibrėžtos naujos observatorijos veiklos sritys ir jų finansavimas.

3. Bendrieji komentarai

3.1 Nuo pat pradžių Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas rėmė Komisijos siūlymą dėl Bendrijos dalyvavimo observatorijoje, kadangi mano, kad gerinant ekonominės ir teisinės informacijos perteikimą, pateikiant aiškesnį padėties rinkoje vaizdą ir skatinant skaidrumą bei investicijas į infrastruktūrą, galima padidinti Europos audiovizualinės pramonės konkurencingumą.

⁽²⁾ Komisijos ataskaita Tarybai, Europos Parlamentui ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui apie Tarybos Sprendimo 1999/784 EB; COM (2002) 619 galutinis įgyvendinimą.

⁽¹⁾ OL L 307, 1999 12 2, p. 61.

3.2 Komitetas mano, kad bendro pobūdžio lūkesčiai ir pirminės priežastys, kurių pagrindu buvo pritarta šiam siūlymui, lieka galioti, ypač kalbant apie audiovizualinės pramonės strateginę reikšmę ekonomikai, kultūrai ir demokratijai. Šis teiginys, šalia kitų, yra pagrįstas ataskaitoje apie observatorijos veiklą ⁽¹⁾.

4. Detalieji komentarai

4.1 Komitetas mano, kad pačios ES pramonei – ir vartotojams – svarbu turėti patikimas ir modernias informavimo priemones, kokias siūlo observatorija.

4.2 Komitetas mano, kad yra svarbu, kad observatorija ir toliau laikytų prioritetiniais klausimus, susijusius su vartotojų apsauga ir autorine teise.

4.3 Turint omenyje, kad Komitetas jau nagrinėjo kitus aspektus – kaip antai: parama ypatingos svarbos sritims ar valstybės pagalba – Komitetas taip pat rekomenduoja, kad observatorija pagalvotų apie audiovizualinio sektoriaus (įskaitant filmų) fiskalinės aplinkos įvertinimą.

4.4 Yra gyvybiškai svarbu, kad observatorija galėtų dirbti dabartiniu pagrindu iki 2006 metų, kai bus priimta ir įsigalios naujoji strategija.

4.5 Tačiau Komitetas nemano, kad naujoji strategija pareikalaus padidinti biudžetą tiek, kad šis viršytų dabartinius lygius, ypač turint omenyje tai, kad numatoma didesnę dėmesį skirti multimedijai ir filmams.

Briuselis, 2004 m. birželio 2 d.

5. Išvados

5.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas pritaria Komisijos siūlymui pratęsti Bendrijos dalyvavimą Europos audiovizualinėje observatorijoje dviejų metų laikotarpiui, kadangi tai pagerins ekonominės ir teisinės informacijos pateikimą, padės susidaryti aiškesnę padėties rinkoje vaizdą, skatins skaidrumą bei investicijas į infrastruktūrą, ir tuo būdu didins Europos audiovizualinės pramonės konkurencingumą.

5.2 Komitetas norėtų dar kartą pabrėžti ⁽²⁾ ES audiovizualinio sektoriaus pamatinę strateginę svarbą ir jo veiksmingumą steigiant darbo vietas. Sparti audiovizualinių pramoninių plėtra visame pasaulyje lemia tai, kad patikima statistinė informacija apie šį sektorių darosi vis svarbesnė strategijos požiūriu.

5.3 Komitetas dar kartą norėtų pabrėžti ⁽³⁾ ir tai, kad Komisija turėtų įsteigti Europos informacinės visuomenės agentūrą, kuri padėtų koordinuoti įvairias iniciatyvas multimedijos konvergencijos srityje ir didintų praktinių veiksmų apimtį kultūros srityje, tuo pačiu gintų ir stiprintų Europos kultūrinę savastį bei suteiktų jai politinį aspektą.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH

⁽¹⁾ Komisijos ataskaita Tarybai, Europos Parlamentui ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui apie 1999 m. lapkričio 11 d. Tarybos Sprendimo 1999/784/EB dėl Bendrijos dalyvavimo Europos audiovizualinėje observatorijoje įgyvendinimą.

⁽²⁾ Žr. Komiteto nuomonę dėl Siūlomo Tarybos Sprendimo įsteigti Europos garantijų fondą kino ir televizijos gamybai skatinti, OL C 204, 1996 7 15, p. 5.

⁽³⁾ Žr. Komiteto nuomonę dėl Siūlomo Tarybos sprendimo dėl Bendrijos dalyvavimo Europos audiovizualinėje observatorijoje (COM(1999) 111 final - 99/0066 (CNS)).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl siūlomo Europos Parlamento ir Tarybos Sprendimo nustatančio direktyvas transeuropiniams energijos tinklams ir panaikinančio Sprendimus Nr. 96/391/EB ir Nr. 1229/2003/EB

COM(2003) 742 galutinis - 2003/0297 (COD)

(2004/C 241/04)

2004 m. vasario 19 d. Taryba, vadovaudamasi Europos Bendrijos steigimo sutarties 156 ir 251 straipsniais, nusprendė paprašyti Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pateikti nuomonę dėl siūlomo Europos Parlamento ir Tarybos Sprendimo, nustatančio direktyvas transeuropiniams energijos tinklams ir panaikinančio Sprendimus Nr. 96/391/EB ir Nr. 1229/2003/EB

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, atsakingas už komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. gegužės 10 d. priėmė sprendimą. Pranešimą skaitė Ponia Sirkeinen.

Savo 409-oje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2004 m. birželio 2-3 d (birželio 2 d. posėdyje), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 164 balsais „už“, 3 „prieš“ bei 17 susilaikius, priėmė šią nuomonę.

1. Įvadas

1.1 Komisija 2001 m. priėmė Pranešimą dėl Europos energetikos infrastruktūros. Tam, kad išplėsta Europos elektros energijos ir dujų rinka veiktų efektyviai, nepakanka taikyti bendras taisykles ir standartus. Taip pat yra būtina adekvati valstybes nares sujungianti infrastruktūra.

1.2 Pranešime buvo išvardyta visa eilė priemonių, antai 10 % tarpusavio elektros sujungimų užduotis ir prioritetinis transeuropinių elektros tinklų projektų, pripažintų Prioritetiniais europinės svarbos projektais, finansavimas. Komisija taip pat pasiūlė padidinti šiuo metu galiojančių projektų vystymo etapo rėmimo 10 % maksimumą iki 20 % Prioritetiniams projektams. Barselonos Viršūnių Taryba pritarė 10 % tarpusavio sujungimų užduočiai, tačiau Taryba iki šiol svarsto paramos maksimumo padidinimą.

1.3 Tam, kad įstojusios šalys galėtų tapti elektros energijos ir dujų vidaus rinkos dalimi, turi būti peržiūrėtos transeuropinių tinklų (TEN) direktyvos. Į TEN finansavimą pretenduoja jau daug senosios Bendrijos sujungimo su naujosiomis valstybėmis narėmis projektų, tačiau ši sąrašą reikėtų papildyti. Panašus požiūris turi būti įgyvendintas ir kaimyninių šalių atžvilgiu. Tarpinis tikslas – palaipsniui sukurti Europos elektros energijos ir dujų rinką, kuri potencialiai apimtų per 35 šalis ir daugiau nei 600 milijonų gyventojų. Ši rinka turėtų būti paremta bendrais rinkos atvirumu, aplinkosaugos ir saugos reikalavimais.

1.4 Gamtinių dujų paklausa sparčiai auga ir Bendrija ima vis labiau priklausyti nuo dujų importo. Kad būtų užtikrintas efektyvus Europos energetikos rinkos funkcionavimas ir dujų tiekimas ateityje, yra būtina įvairinti dujų tiekimą bei kurti naujas infrastruktūras. Investicijų reikalauja tiek naujų dujų tiekimo vamzdžių tiesimas, tiek esami vamzdiniai, ypač kai, atvėrus rinką, lanksčiau bus pradėta naudoti esamas infrast-

ruktūras. Būtina glaudžiai bendradarbiauti su šalimis tiekėjomis ir tranzitiniais regionais.

2. Komisijos siūlymas

2.1 Peržiūrint TEN direktyvas elektros energijai ir dujoms, bus atsižvelgta į naujųjų valstybių narių integravimą į elektros energijos ir dujų vidaus rinką. Naujasis tekstas:

- užtikrina, kad rengiant projektų sąrašus paramai gauti, transeuropinių energetikos tinklų direktyvose visapusiškai atsišpindėtų būtinybė geriau integruoti įstojusias šalis ir kaimyninius regionus į platesnę Europos energetikos rinką;
- įtraukti į Prioritetų sąrašą Deklaraciją dėl kai kurių tarpvalstybinių projektų europinės svarbos; ir
- suteikti Komisijai įgaliojimą skirti Prioritetinio projekto europinį koordinatorių.

Pranešimas įpareigoja valstybes nares teikti prioritetą Prioritetiniams projektams, palengvinti ir paspartinti šių projektų vykdymą, taip pat atlikti vertinimus ir atsiskaityti Komisijai.

2.2 Priedai prie bendros svarbos projektų, teiktinų Bendrijos finansinei paramai gauti (III priedas) pagal II priede nustatytus kriterijus, bendros svarbos projektų, turinčių pirmenybę subsidijai iš Bendrijos paramos gauti (I priedas) ir europinės svarbos projektų (IV priedas).

2.3 2007-2013 metų laikotarpiui reikalingų investicijų į prioritetinių elektros ir dujų tinklų statybos projektus numatoma apimtis yra apie € 28 milijardų eurų, iš kurių 20 milijardų eurų Europos Sąjungai ir 8 milijardai eurų trečiosioms šalims. Be to, reikia atsižvelgti į kitų bendros svarbos projektų realizavimo kaštus.

3. Bendrieji komentarai

3.1 EESRK savo nuomonėse tvirtai pritarė Komisijos siūlymams vystyti ir remti transeuropinius elektros ir dujų tinklus kaip sudėtinę kuriamų efektyvių elektros ir dujų rinkų dalį, taip pat siūlymui taikyti visapusišką energijos tiekimo patikimumo politiką. Komitetas taip pat pritarė Komisijos siūlymui padidinti finansinės paramos vystymo etapui maksimumą iki 20 %.

3.2 Deja, kaip tai buvo pažymėta ir ankstesnėse Komiteto nuomonėse, TEN projektų įgyvendinimas vyko lėtai ir nepatenkinamai. Buvo pažymėta, kad negebėjimas finansuoti didelės apimties statybos projektus, yra rimta kliūtis. Komisijai skiriami 20 milijonai eurų per metus projektų vystymo etapui negali ženkliai įtakoti jų įgyvendinimo. Būtina vystyti valstybines-privačias partnerystes.

3.2.1 Galbūt ne vien finansavimas yra kliūtis, stabdanti TEN projektų įgyvendinimą. Gali būti kitos mažiau akivaizdžios priežastys, kaip antai per menkas valstybių narių įsipareigojimas vykdyti bendrus tarpvalstybinius projektus. Čia gali suvaidinti vaidmenį europinio koordinatoriaus idėja. Taip pat būta atvejų, kai pasirinkus galimą valstybinį finansavimą, negalėta laiku pradėti projektą, kuris turėjo būti pradėtas neatidėliojant, užuot laukus vieno ar kito sprendimo.

3.2.2 Lėtos, sudėtingos ir pagaliau nepatikimos planavimo ir tvirtinimų procedūros šiuo metu yra rimta kliūtis investicijoms į infrastruktūrą. Prioritetinis statusas, kurį projektui suteikia ES institucijos, turėtų būti aiškus ir svarus signalas, primenantis vietinėms ir kitoms sprendimus priimančioms institucijoms, kad projektas turi būti įvykdytas laiku.

3.3 EESRK sveikina Komisijos sprendimo projektą, pažymėdamas, kad jį reikėjo pristatyti anksčiau. Kai šią nuomonę EESRK patvirtins plenariniame posėdyje, plėtra jau bus įvykusi ir ES turės 25 valstybes nares. Kai dėl susitarimų su kaimyninėmis šalimis, tai šita būtinybė, užtikrinant tiekimo patikimumą, buvo akivaizdi jau seniai, bent jau tikrai nuo Žaliosios knygos dėl energijos tiekimo patikimumo paskelbimo.

3.4 EESRK vertina, kad tarpusavio sujungimų padėties ir perspektyvų analizė yra informatyvi ir savalaikė.

3.5 Tačiau Komisija neužsimena apie kokius nors platesnius ir ilgalaikius galimų vidaus energetikos rinkų pokyčių tyrimus, kurie galėtų suteikti būtiną pagrindinę informaciją, leidžiančią identifikuoti svarbiausius infrastruktūros projektus. Ilgalaikė vizija ar alternatyvūs scenarijai yra ypač svarbūs tokia sektoriuje, kurio investicijų trukmė siekia 50 ir daugiau metų. Taip pat stebina nuorodų stoka, juolab, kad tokios informacijos yra apstu, įskaitant medžiagą, kurią rengia pati Komisija.

3.5.1 Gamtinių dujų vaidmuo būsimoje Europos energetikos sistemoje yra ypač svarbus. Pastebimas spartus sunaudojimo augimas ir didėjanti priklausomybė nuo importo iš ne ES valstybių narių. Ši tendencija išryškina infrastruktūros valdymo svarbą, taip pat grėsmę, kurią kelia priklausomybė nuo mažo skaičiaus šaltinių ir nuosavybės koncentracija. Kokios vidutinės trukmės ir ilgalaikės perspektyvos numatytos paklausai, naudojimo vietoms ir šaltiniams prioritetinių infrastruktūros projektų siūlymuose? Kaip numatoma vystyti dujų naudojimą šildymui, elektros gamybai ir CHP, kokie numatyti vandenilio gamybos iš gamtinių dujų planai? Kokie yra šaltinių pajėgumai? Politiniai sprendimai, pradedant ES aplinkos strategija ir baigiant vietiniais planavimo sprendimais, smarkiai įtakoja energetikos sistemų ir rinkų pasirinkimus. Pastarosios turėtų remtis išsamesniu, tvaresniu paveikslu.

3.6 Vienas svarbių klausimų yra tai, ar nebūtų galima rasti alternatyvių sprendimų kai kurioms stygiaus problemoms, kurias išspręsti numatoma siūlomais tinklų projektais. Ar kai kuriais atvejais, pavyzdžiui, investuojant į elektros gamybą netoli nuo didelės paklausos vietovių, nebūtų pasiektas tvaresnis efektas? Tai reikėtų turėti omenyje kiekvieną kartą rengiant siūlymus dėl tinklų projektų, taip pat derėtų atsižvelgti į didėjančio energijos našumo potencialą ir į paskirstytą gamybą iš atsinaujinančių energijos šaltinių.

4. Detalieji komentarai

4.1 Konstatuojamoji dalis (4) turėtų būti pagedaguota taip, kad būtų suteikta vienoda pirmenybė tiek efektyviam vidaus rinkos naudojimui, tiek strateginiams tikslams, tokiems kaip tiekimo patikimumas ir pasaulinės tiekimo paslaugos.

4.2 Vienos valstybės narės vidaus Projektai turėtų būti teikiami europinės svarbos sąrašui tik išskirtiniais atvejais.

Briuselis, 2004 m. birželio 2 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos siūlymo dėl bendrų taisyklių steigimo kai kurioms prekių gabenimo automobilių keliais rūšims (kodifikuotas variantas)“

COM(2004) 47 galutinis – 2004/0017 (COD)

(2004/C 241/05)

2004 m. vasario 11 d. Taryba, vadovaudamasi su EB steigimo sutarties 71 straipsniu, nusprendė paprašyti Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pateikti nuomonę dėl „Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos siūlymą dėl bendrų taisyklių steigimo kai kurioms prekių gabenimo automobilių keliais rūšims (kodifikuotas variantas)“.

Specializuotas skyrius „Transportas, energetika, infrastruktūra ir informacinė visuomenė“, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. gegužės 10 d. parengė nuomonę (pranešėjas: M. SIMONS).

409-oje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2004 m. birželio 2-3 d. (2004 m. birželio 2 d. posėdyje), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 173 balsais „už“, 1 balsavus „prieš“, 16 susilaikius, priėmė šią nuomonę.

1. Šio siūlymo tikslas – kodifikuoti 1962 m. liepos 23 dienos pirmąją Tarybos direktyvą, nustatančią bendras taisykles kai kurioms prekių gabenimo automobilių keliais rūšims ⁽¹⁾.

2. Dabartiniame piliečių Europos kontekste Bendrijos teisės paprastinimas ir aiškumas yra nepaprastai svarbūs. Todėl Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija pabrėžė būtinybę kodifikuoti dažnai keičiamus teisės aktus ir 1994 m. gruodžio 20 dienos tarpinstitucine sutartimi pareiškė, kad galėtų būti

naudojama pagreitinta procedūra. Į aktus, kurie yra kodifikuojami, negali būti įvestas joks esminis pakeitimas.

3. Šis Komisijos siūlymas visiškai atitinka tokią intenciją ir EESRK neformuluoja jokie prieštaravimo; tačiau jis konstatuoja, kad šis kodifikacija įvedama labai pavėluotai. Nors nustatytų terminų laikytasi, vis dėlto, paskutinis keitimas padarytas 1992 metais.

Briuselis, 2004 m. birželio 2 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH

⁽¹⁾ OL 70, 1962 8 6, p. 2005. Direktyva su paskutiniais pakeitimais, padarytais reglamentu (EEB) Nr. 881/92 (OL L 95, 1992 4 9, p. 1) – EESKR nuomonė: OL C 40, 1992 2 17 p. 15.

Nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, iš dalies pakeičiančios direktyvą 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų

COM(2004) 127 galutinis - 2004/0045 COD

(2004/C 241/06)

2004 m. kovo 5 d. Taryba, vadovaudamasi Europos Bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, nusprendė paprašyti Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pateikti nuomonę dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, iš dalies pakeičiančios direktyvą 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų, pasiūlymo

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, atsakingas už komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. gegužės 6 d. priėmė šią nuomonę. Pranešimą skaitė p. Adams.

409-oje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2004 m. birželio 2-3 d. (2004 m. birželio 2 d. susirinkimas), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 180 balsais „už“, 3 „prieš“, bei 13 susilaikiusiųjų priėmė šią nuomonę.

1. Įžanga

1.1 Pasiūlymo tikslas yra spręsti įstatymo dėl Pakuočių ir pakuočių atliekų⁽¹⁾ taikymo problemą narystės siekiančiose šalyse. Įstatymas priimtas po 2002 m. lapkričio 1 d – šiuo konkrečiu atveju papildantis įstatymas buvo priimtas 2004 m. vasario mėnesį – nėra minimas Stojimo sutartyje. Komisija priėmė išvadą, kad sekantis protingiausias žingsnis yra pateikti šį papildymo pasiūlymą pagal Stojimo sutarties 95 straipsnį.

1.2 Europos Taryba 2002 m. gruodžio mėn. patvirtino įvairius stojančiųjų šalių informavimo ir konsultavimo apie tokių įstatymų mechanizmus. Visos narystės siekiančios šalys, išskyrus Kiprą⁽²⁾, 2003 m. vasario mėnesį informavo Komisiją apie pereinamąjį laikotarpį, kurio joms reikės šiai direktyvai taikyti. Šis papildančios direktyvos pasiūlymas atsirado po plačių dvišalių techninių konsultacijų su dešimt narystės siekiančių šalių.

1.3 Pastaroji direktyva⁽³⁾ siekia per pakuočių ir pakuočių atliekų sunaudojimą ir perdirbimą išvengti arba sumažinti jų poveikį aplinkai. Naujai priimti tikslai yra žymiai aukštesni negu 2001 m. ir juos reikės pasiekti iki 2008 metų. Direktyvoje yra įvardinti specifiniai tikslai plastikams, metalams, popieriui/kartonui ir stiklui. Specifiniai tikslai padės pagerinti bendrą aplinkos apsaugos lygį Europos Sąjungoje. Taip pat jie sumažins konkurencijos iškraipymą, padės pasiekti aukštesnį atitikimo vidinei rinkai lygį ir suteiks didesnę investicijų perdirbimo infrastruktūroje planavimo saugumą.

⁽¹⁾ Direktyva 94/62/EB iš dalies pakeista direktyva 2004/12/EB 2004 m. vasario 11 d. (OL L 47 2004 m. vasario 18 d. p. 26-32)

⁽²⁾ Kiprui nereikėjo pereinamojo laikotarpio.

⁽³⁾ 2004 2 11 Direktyva 2004/12/EB, OL L 47, 2004 2 18, p. 26-32.

1.4 Pasiūlyme nustatyta galutinė data, t.y. ne vėliau 2012 m. gruodžio 31 d., stojančioms šalims pasiekti tikslus.

2. Bendrieji komentarai

2.1 Ši pasiūlyta pakeitimo direktyva yra būtina įstatymo dalis, kuri nustato stojančioms šalims realistinę įgyvendinimo datą.

2.2 EESRK savo 2002 m. gegužės 29 d.⁽⁴⁾ nuomone pilnai pritarė, kad pirminė direktyva yra svarbi varomoji jėga skatinanti priimti nacionalinius įstatymus dėl perdirbimo ir pakuočių atliekų.

3. Konkretūs komentarai

3.1 EESRK pažymi, kad vidutinis susidarančių pakuočių atliekų kiekis narystės siekiančiose šalyse yra 87 kg vienam gyventojui, palyginti su 169 kg vienam gyventojui šalyse narėse. Net jei yra tikimybė, kad pakuočių vartojimas narystės siekiančiose šalyse dėl vieningos rinkos išaugs, EESRK skatintų imtis visų įmanomų pastangų pakuočių sumažinimui vietoje laikantis saugumo ir higienos reikalavimų.

⁽⁴⁾ EESRK 681/2002, OL C 221, 2002 9 17, p. 31-36.

3.2 Kiekviena šalis narė ir toliau bus atsakinga už sistemas, padedančias pasiekti perdirbimo tikslus. Bendrijoje yra patvirtinti įvairūs reikalavimai, procesai, iniciatyvos ir stabdžiai ir EESRK ragina Komisiją tęsti darbą geriausių praktikos pavyzdžių nustatymo ir jų paskelbimo srityje.

Briuselis, 2004 m. birželio 2 d.

4. Išvados

Komitetas sveikina ir pilnai pritaria, kad šis pasiūlymas yra svarbi varomoji jėga, skatinanti nacionaliniuose stojančiųjų šalių įstatymuose patvirtinti selektyvaus surinkimo sistemas.

Europos ekonominio ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH

Nuomonė dėl siūlymo Tarybos reglamentui (EB) Nr. 1268/1999 dėl Bendrijos paramos pasirengimo stojimui priemonėms žemės ūkio ir kaimo plėtros srityse Vidurio ir Rytų Europos šalims kandidatėms pasirengimo stojimui laikotarpiu

COM(2004) 163 galutinis - 2004/0054 CNS

(2004/C 241/07)

2004 m. balandžio 2 d. Taryba, vadovaudamasi Europos Bendrijos steigimo 37 straipsnio nuostatomis, nusprendė paprašyti Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pateikti nuomonę dėl siūlymo Tarybos reglamentui (EB) Nr. 1268/1999 dėl Bendrijos paramos pasirengimo stojimui priemonėms žemės ūkio ir kaimo plėtros srityse Vidurio ir Rytų Europos šalims kandidatėms pasirengimo stojimui laikotarpiu.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. gegužės 6 d. priėmė nuomonę. Pranešėjas - p. Donnelly.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 409-oje plenarinės sesijos (birželio 2 d. posėdyje) priėmė šią nuomonę 182 balsais „už“, „prieš“ 2, bei 14 susilaikiusiųjų:

1. Įžanga

1.1 2002 m. gruodžio mėnesio stojimo derybos numatė aštuonių šalių, kurioms dabar Reglamento nuostatos yra naudingos, narystę.

1.2 Komisija mano, kad Reglamentą reikia pakeisti taip, kad jis būtų naudingesnis šalims, kurios neįstos į Europos Sąjungą 2004 metais, atsižvelgti į šios priemonės patirtį ir išlaikyti jo tikslus.

1.3 Pakeitimus reikėtų suderinti su kai kuriomis nuostatomis, kurios bus taikomos naujoms šalims narėms. Pasiūlyti šie pakeitimai: (i) įtraukti naują tinkamą priemonę, kuri padėtų Bulgarijos ir Rumunijos kaimo bendruomenėms pasirengti ir

įgyvendinti vietines kaimo plėtros strategijas; (ii) pagalbos intensyvumą nustatyti pagal 2004 m. narystės Sąjungoje siekiančioms šalims suteiktą pagalbą ir (iii) papildomai paaiškinti pagalbos normos dydžius. Pastarasis pakeitimas turi būti taikomas atgaline data visų paramą gaunančių šalių atžvilgiu.

2. Komisijos pasiūlymo esmė

2.1 Bendrijos indėlis turi neviršyti 75 % bendrų tinkamų viešųjų išlaidų. Komisijos pasiūlyme nebus numatytos papildomos Komisijos biudžeto išlaidos, kadangi jos bus finansuojamos iš jau numatytų lėšų.

2.2 Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1268/1999 ⁽¹⁾ turės būti paašikintas ir papildytas dėl paramos normos dydžių.

2.3 Šis papildymas užtikrins, kad visais atvejais nebūtų viršijamos aukščiausios ribos, nustatytos Europos sutartyje.

2.4 Taip pat šis pasiūlymas kai kurioms 2 straipsnio priemonėms numato didesnę ES indėlį.

2.5 Nuo 2004 m. sausio 1 d. paramos intensyvumas kalvotuose ir kalnuotuose Bulgarijos ir Rumunijos regionuose atitiks paramos intensyvumą 2004 m. gegužės 1 d. į Sąjungą įstojančių šalių probleminiuose regionuose.

3. Bendri komentarai

3.1 EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui įgyvendinti vietinės kaimo plėtros strategijas, siekiant sustiprinti ekonomiką kaimo vietovėse.

Briuselis, 2004 m. birželio 2 d.

3.2 EESRK patvirtina, kad didesnis paramos intensyvumas yra būtinas siekiant žemės ūkio plėtros ir maisto produktų bei aplinkos apsaugos standartų atitikimo.

4. Konkretūs komentarai

4.1 EESRK supranta su kokiomis problemomis gali susidurti paramos gavėjas padidinus fondus prieš gaunant investicinę pagalbą.

4.2 Dėl to EESRK prašytų Komisiją nustatyti tokias procedūras, kurios leistų šiems šalims maksimaliai įsisavinti skiriamą finansavimą.

5. Išvados

5.1 EESRK pilnai pritaria Komisijos pasiūlymui dėl reglamento pataisymo.

Europos ekonominio ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH

⁽¹⁾ Paskutinis reglamento pataisymas Reglamentu (EB) Nr. 696/2003 (OL L 99, 2003 4 17, p. 24). (OL L 99, 2003 4 17, p. 24).

Nuomonė dėl siūlomos Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos dėl specialios paskirties maisto produktų (Kodifikuotos versijos)

COM(2004) 290 galutinis - 2004/0090 (COD)

(2004/C 241/08)

2004 m. gegužės 4 d. Taryba, vadovaudamasi EB steigimo sutarties 95 ir 251 straipsniais, nusprendė paprašyti Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pateikti nuomonę dėl siūlomos Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos dėl specialios paskirties maisto produktų

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. gegužės 6 d. priėmė nuomonę. Pranešimą skaitė Ponas Donnelly.

Savo 409-oje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2004 m. birželio 2-3 d. (birželio 2 d. susirinkime), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 171 balsais „už“, 3 balsavus „prieš“, 9 susilaikius, priėmė šią nuomonę.

1. Įvadas

1.1 Šio siūlymo tikslas – kodifikuoti Tarybos 1989 m. gegužės 3 d. Direktyvą Nr. 89/398/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su specialios paskirties maisto produktais, suderinimo. Naujoji Direktyva išstums įvairius į ją įtrauktus aktus, šis siūlymas išsaugo visą kodifikuojamų aktų turinį ir todėl tai bus tik jų apjungimas, apsiribojant tik formaliomis pataisomis, kurių reikalauja pats kodifikavimo veiksmas.

2. Bendrieji komentarai

Komitetas mano, kad yra labai naudinga visus tekstus apjungti į vieną Direktyvą. Europos Žmonių kontekste Komitetas, kaip ir

Komisija, skiria didelį dėmesį Bendrijos teisės aktų paprastinimo bei jų suprantamumo klausimui, stengiantis padaryti juos aiškesnius ir prieinamus paprastiems piliečiams, tuo būdu suteikiant jiems geresnes sąlygas ir progą pasinaudoti šių teisės aktų teikiamais konkrečiais privalumais.

3. Buvo užtikrinta, kad atliekant šį nuostatų apjungimą, nebus daromi jokie esminiai pakeitimai ir kad vienintelis apjungimo tikslas – pateikti Bendrijos teisės aktus aiškia ir skaidria forma. Komitetas visiškai pritaria šiam tikslui ir, atsižvelgdamas į šiuos patikrinimus, sveikina šį siūlymą.

Briuselis 2004 m. birželio 2 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui, nustatančio direktyvas antrajam Bendrijos iniciatyvos EQUAL raundui dėl tarptautinio bendradarbiavimo skatinant naujus kovos su visų rūšių diskriminacija ir nelygybe darbo rinkoje būdus — Laisvas gerų idėjų judėjimas

COM(2003) 840 galutinis)

(2004/C 241/09)

2004 m. sausio 5 d. Komisija, vadovaudamasi Europos Bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, nusprendė paprašyti Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pateikti nuomonę dėl Komisijos pranešimo Tarybai, Europos Parlamentui Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui, nustatančią direktyvas antrajam bendrijos iniciatyvos EQUAL dėl kovos su visų rūšių diskriminacija ir nelygybe darbo rinkoje skatinimo — „Laisvas gerų idėjų judėjimas“.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. gegužės 5 d. priėmė nuomonę. Pranešimą skaitė Ponas Sharma.

Savo 409-oje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2004 m. birželio 2-3 d. (2004 m. birželio 2 d. susirinkime), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 185 balsais „už“, 1 „prieš“, 9 susilaikius, priėmė šią nuomonę

1. Pranešimo turinys

1.1 Šio pranešimo tikslas dvejopas. Jis iliustruoja kai kuriuos ankstyvuosius EQUAL rezultatus, pažymėdamas perspektyvius veikimo būdus, kurie jau dabar gali prisidėti kovojant su diskriminacija ir nelygybe darbo rinkoje – „laisvas gerų idėjų judėjimas“. Jis taip pat apibrėžia antrojo EQUAL raundo turinį: patvirtina principus ir struktūrą bei pateikia programos techninį aspektą.

1.2 Šioje ankstyvoje stadijoje, pats akivaizdžiausias EQUAL pasiekimas yra partnerystė, kurio tikslas – suvesti į vieną vietą veikėjus, bendradarbiaujančius Plėtros partnerystėje, kad parengtų kompleksinę daugiamacių problemų koncepciją.

1.3 EQUAL struktūra integravo pagrindinius gero valdymo bruožus, nes yra nukreipta į apkarpyto politikos klausimus ir veikia tiek institucijų lygmenyje, tiek peržengdama jų ribas.

1.4 EQUAL naudoja teminį priėjimą ir po svarstymų valstybės narės sutiko priimti EQUAL temas nepakeistas antrajam raundui.

1.5 Pirmą kartą, antrame EQUAL raundo programoje atsižvelgta į plėtrą. Dėl to bus siekiama paramos romams ir prekybos žmonėmis aukoms visų kitų temų sąskaita, nes šių iššūkių mastas ženkliai didėja.

1.6 EQUAL suteikia gerą progą naujosioms valstybėms narėms bendradarbiauti su senosiomis valstybėmis narėmis, siekiant nustatyti gerą patirti prieglobsčio prašytojų socialinio ir profesinio integravimo srityje.

1.7 Nors darbas šiuo metu yra eigoje ir dar negalima kalbėti apie rezultatus, pirmasis EQUAL raundas, prasidėjęs 2001 metais, jau gali pailustruoti perspektyvią naujų diskriminacijos ir nelygybės įveikimo būdų patirtį, kaip antai: negalia ir seksualinė orientacija, būdai ilgiau išlaikyti darbininkus darbo vietose, verslo sukūrimas bedarbiams ir neaktyviems asmenims, imigrantų įnašas į užimtumo ir ekonominį augimą, žingsniai, skatinantys prisitaikymą prie darbo rinkos, mokymosi visą gyvenimą strategijų kūrimas, lyčių segregacijos naikinimas sektoriuose ir darbo vietose, dalyvavimas rūpybos ir namų ūkio pareigose, kolektyvinė socialinė atsakomybė, reintegravimas kovojant su atskirtumu ir socialinė ekonomika, kuriant daugiau darbo vietų ir gerinant jų kokybę.

1.8 Nors tematika išlieka ta pati, EQUAL antrajame raunde, ypač įvykus plėtrai, priima naujus iššūkius, kaip antai romų (čigonų) diskriminacija ir prekybos žmonėmis aukos.

1.9 Visų valstybių narių bendradarbiavimas yra pagrindinis EQUAL aspektas, duodantis gerų rezultatų, pasireiškiantis keletu lygmenų: aprėpdamas tiek Plėtros partnerystę, tiek Teminius tinklus.

1.10 Kryptingumas, t. y. naujų idėjų ir metodų integravimas ir inkorporavimas į politiką ir praktiką, yra sunki užduotis, tačiau, siekiant maksimalaus EQUAL poveikio, būtina analizuoti rezultatus, kelti tikslus ir skleisti patirtį, kad poveikis būtų juntamas tiek valstybėse narėse, tiek Sąjungos mastu.

1.11 Vertinimas susideda iš dviejų dalių: tarpinės peržiūros ir einamojo vertinimo. Pirmoji dalis atliekama pasitelkus nacionalinius tarpinius pranešimus, kurie buvo pateiktos Komisijai 2003 metų gruodį ir kuriais remiantis buvo parengtas europinio lygio vertinimas. ES masto EQUAL vertintojai nekonstatuoja jokių pakitimų bendroje EQUAL struktūroje. Tačiau, remiantis nacionalinių vertintojų pranešimais, ir jų pačių srities veikla ir analize, buvo išryškinta visa eilė klausimų, galinčių apriboti EQUAL efektyvumą ir buvo parengtas visas kompleksas rekomendacijų kaip efektyvumą padidinti. Po šio tarpinio vertinimo dabartinės valstybės narės toliau rengs metinius tarpinius pranešimus.

2. Bendrieji komentarai

2.1 Susižavėjimas partneryste yra sveikintinas (3 dalis) ir Komitetas pritaria, teiginiui, kad svarbu skatinti partnerystę tarp grupių, kurios anksčiau nebendradarbiavo. Tai viena svarbiausių EQUAL sėkmės prielaidų ir reikėtų numatyti administracinius ir rėmimo procesus tam, kad partnerystė galėtų veikti kaip aukščiausias prioritetas.

2.2 1 veiksmo (aprašyto 3 dalies 4 pastraipoje) intencija yra gerai pagrįsta. Pažangos ir vystymo darbų procesų padės išlaikyti spartą ir užtikrinti, kad programos sėkmė nėra tokia jau priklausoma nuo jų kuriančių asmenų.

2.3 Labai platus į EQUAL įsitraukusių partnerių ratas reiškia, kad jų aktyvus bendradarbiavimas gali paskatinti gero valdymo steigimą. Sveikintinas EQUAL principų ir struktūros pastiprinimas turėtų tapti lemiamas kuriant gerą valdymą ir 3.1 dalyje buvo neišnaudota puiki proga tai pabrėžti. Tolesnis EQUAL dėka sukurtų tinklų plėtojimas (3.1 dalies 4 pastraipa) priklausys nuo visų šalių gebėjimo daryti įtaką kitų suinteresuotų asmenų politikai ir praktikai. Diskusija dėl pritraukimo tų, kurie yra tiesiogiai diskriminuojami yra sveikintina, tačiau reikia pripažinti EQUAL įgyvendinimas per europinį, nacionalinį, regioninį, ir vietinį lygmenis yra dažnai hierarchizuojamas ir didina biurokratiją bei silpnina partnerystę, nebent šios problemos laiku pastebimos ir sprendžiamos. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti finansavimui, nuo kurio dažnai priklauso įgaliojimai.

2.4 Diskusija dėl Europos užimtumo strategijos, dėl Socialinės reintegracijos proceso, dėl Sutarties, dėl Europos pabėgėlių

fondo ir kitų politikos instrumentų yra sveikintina, kaip būdas kurti kontekstą EQUAL veiklai, ji taip pat atveria didžiulę galimybę Europos politikos kūrimo dalyvaujančioms grupėms suprasti EQUAL ir susisiekti su juo. Papildomi skaitymo ar informacijos šaltiniai ir nuorodos turėtų paskatinti tolesnį šių grupių domėjimąsi. Diskriminacija ir nelygybė yra svarbiausi atskirtumą sąlygojantys veiksniai tačiau susipažindinimas su kaitos biurokratija yra svarbus pritraukiant prie EQUAL grupes ir asmenis, neturinčius patyrimo įtakojimo politikoje. Šios direktyvos gali tapti pirmuoju sąlyčio tašku kai kurioms grupėms.

2.5 EQUAL dėmesys inovacijai (5 dalis) yra diskutuojamas sąryšyje su naujais požiūriais į tiekimo politiką. EQUAL direktyvoje dėl inovacijos (11.4 dalies 17 punktą) taip pat kalbama apie naujos politikos vystymo procesus. Vystymo partnerystės gebėjimas kurti įgaliojimus ir gerą politikos vystymo ir tiekimo valdymą turėtų būti įvertintas.

2.6 Reabilitavimo veiklos stiprinimas reiškia jos svarbą. Gebėjimas kurti naujus projektus „daugintuvų“ pagalba gali sustiprinti inovaciją. Svarbu pripažinti, kad inovacijos procesas, kurį vykdomas vystymo partnerystėse nebūtinai įtraukia tinkamiausius žmones rezultatams apibendrinti.

2.7 Vertinimo procesas reikalauja didesnio dėmesio darbo vietos išlaikymui, užimtumo kokybei ir tiesioginiam darbo vietų kūrimui. Norint pritraukti asmenis, dirbančius SVĮ, dalyvauti tokiose veiklose, kaip mokymasis visą gyvenimą ir karjeros planavimas, kai jiems yra 30 – 40 metų gali tekti griebtis novatoriškų įtikinimo būdų. Svarbu dirbti su tinklus turinčiomis organizacijomis (kaip antai profsąjungomis) ir versti biurokratiją centralizuoti kiek įmanoma daugiau kanceliarinio darbo.

2.8 Yra pripažįstami EQUAL iššūkiai mesti SVĮ ir NVO, tačiau tie patys iššūkiai liečia vietos savivaldas ir naujosios valstybės narės jau susirūpino dėl Struktūrinių fondų administravimo. Panašu, kad vietos savivaldų problemos parkeliamos SVĮ ir NVO partneriams ir kliūdo priimti šias grupes. Radus sprendimus dėl SVĮ ir NVO gali padaryti teigiamą poveikį visoms sistemos organizacijoms.

2.9 Šios iniciatyvos koordinavimas yra naudingas informuojant Europos politikos ir strategijos vystymą. 2005 metų liepą įvyks Lisabonos proceso tarpinė peržiūra, o ES užimtumo strategija yra svarbiausia pastarojo tema. Taip pat 2004 metų liepą turi būti siūlomi naujieji struktūriniai fondai, o Europos sanglaudos pranešimas taip pat atveria tam tikras galimybes apibendrinti EQUAL rezultatus.

3. Detalieji komentarai

3.1 Šavokos, kuriomis EQUAL grindžiami, yra priimtinos. Todėl detalieji komentarai labiau fokusuojami į mechanizmus.

3.2 Pirmajame EQUAL raunde dėl perėjimo nuo partnerystę steigiančio 1 veiksmo fazės prie 2 veiksmo vystymo fazės, kai kurios programos prarado pagreitį. Siūlomas naujas „patvirtinimo žingsnis“, kuris supaprastins 2 veiksmo tvirtinimo procedūrą ir užtikrins, kad sąnaudos išlieka renkamos pereinamuju laikotarpiu.

3.3 Pagrindinė perėjimo nuo 1 veiksmo prie 2 veiksmo tema yra Vystymo partnerystės sutarties bei jos tikslo, uždavinių ir veiksmų plano formavimas. Svarbu tęstinumas, ir partnerystės turėtų suprasti kaip jų įgaliojamoji veikla, administravimo procedūros ir kadrių komplektavimas gali derintis su tuo tęstinumu. Esama didelės nelygybės paramoje, kurią teikia Vadovaujančios institucijos Vystymo partnerystei, kuris ne visuomet dirba adekvačiai. Valstybės narės turėtų mokytis viena iš kitos, kokios paramos reikia norint efektyviai plėtoti Vystymo partnerystę. Kadrių komplektavimo tęstinumas galėtų būti atskira problema naujose valstybėse narėse, kuriose personalas galėtų judėti reguliariau kaip naujų atsiveriančių galimybių rezultatas.

3.4 Tarpvalstybinių partnerysčių vystymas yra labai naudinga EQUAL dalis. Partnerystės turėtų būti skatinamos būti lanksčios, gebančios reaguoti į neišvengiamus programų planų kitimus, kurie išplaukia iš diegiamų inovacijų. Todėl čia labai svarbus biudžeto lankstumas.

3.5 Finansinės taisyklės yra vienodos visiems Struktūriniais fondams tačiau atsiskaitymo už finansus ir veiklą procesai turėtų būti kruopščiai valdomi, kad administravimo našta nekliudytų pasinaudoti geriausiomis įgaliojimo galimybėmis.

3.6 Ankstesnė Komisijos patirtis rodo, kad tik 85 % skirtų lėšų bus išnaudotos. Rekomenduojama paimti perteklines lėšas ir panaudoti jas tolesniam integravimui. Perteklinių lėšų paėmimas neturėtų žlugdyti vėluojančių programų, arba

sąlygoti keitimus reikalaujant pernelyg didelės administracijos atimant iš tiekimo, arba skubotai mažinti finansavimą.

3.7 Integravimo veiklos sąrašas 9a skyriuje nėra išsamus tačiau manoma, kad ypatingai svarbu pripažinti, kaip svarbu remti verslą jį konsultuojant. Tokie veikėjai, kaip socialiniai partneriai, įskaitant profsąjungas yra ypač svarbūs. EQUAL 2 raundo siūlymų vystymas – taip pat svarbi 1 raundo rezultatų vystymo dalis, kur taikoma.

3.8 Integravimas yra metodas ar strategija ir neturėtų būti laikomas savaiminiu tikslu. Integravimas neprideda vertės, tačiau turi būti remiamas pabrėžiant lygybės instrumentus, kaip antai nauja lygaus traktavimo įstatyminė bazė ar pozityvaus veiksmo politikos. Nepriimtina, kad visa eilė valstybių narių dar neatitinka antidiskriminacinių direktyvų, nes nėra priėmusios įstatymų, įsteigiančių bendrus lygybės standartus šiose šalyse.

3.9 Direktyva konstatuoja, kad „Lygios galimybės“ turi žemą priėmimo lygį (10.1 dalies 3 pastraipa) ir yra suvokiamos ribotai arba tradiciškai (10.1 dalies 6 pastraipa). Įvairių Lygių galimybių suvokimo ir traktavimo būdų sklaida valstybėse narėse ženkliai prisidėtų prie naujų programų vystymo. Pavyzdžiui, lyčių nelygybę vienoje temoje nagrinėja mažas grupių skaičius, tačiau imant visą programą, šia tema dirba dauguma grupių.

3.10 Negatyvus skirtingų derinimo/procesų poveikis valstybėse narėse (10.1 dalies 5 pastraipa) kenkia ne tik tarpvalstybinių partnerysčių steigimui, kuris buvo numatytas nagrinėti 2 raunde. Administracinių ir priežiūros procedūrų steigimas, 3 veiksmo koordinavimas ir bendra projekto trukmė gali skirtis įvairiose šalyse ir todėl gali būti reproduktyvus tarptautiniame darbe.

3.11 2 raundo programų atrankos tvarka pagerės dėl galimybės gauti paraimus iš dviejų pirmaujančių šalių kiekviena tema, todėl vadovaujančios institucijos gali turėti naudos iš tam tikro derinimo tarp valstybių narių.

Briuselis, 2004 m. birželio 2 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Siūlymo, susijusio su Tarybos sprendimu dėl Europos pabėgėlių fondo steigimo 2005–2010 m. laikotarpiui“

KOM(2004) 102 galutinis - 2004/0032 (CNS)

(2004/C 241/10)

2004 m. vasario 23 d. Taryba, vadovaudamasi Europos Bendrijos steigimo sutarties 262 straipsnio nuostatomis, nusprendė paprašyti Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pateikti nuomonę dėl: „Siūlymo, susijusio su Tarybos sprendimu dėl Europos pabėgėlių fondo steigimo 2005–2010 m. laikotarpiui“.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. gegužės 5 d. pateikė savo nuomonę. Pranešimą darė ponias CASSINA.

Komitetas 409-osio plenarinės sesijoje, vykusioje 2004 m. birželio 2-3 d. (posėdis įvyko birželio 2 d.), balsavus 184 už, 3 prieš, 12 susilaikė, priėmė šią nuomonę:

1. Įvadas

1.1 2000 m. rugsėjo 28 d. Taryba priėmė sprendimą dėl Europos pabėgėlių fondo steigimo 2000-2004 m. laikotarpiui (toliau – EPF I). Penkerių metų laikotarpiui skirtos lėšos sudarė 36 mln. eurų. Šis fondas tai – Europos Parlamento iniciatyva įvykęs⁽¹⁾ – pirmasis būtinas bandymas racionalizuoti ir struktūrizuoti priemones, kurios nuo 1997 metų buvo palaipsniui įtvirtinamos metinio biudžeto eilutėse. Anuo metu EESRK pritarė pasiūlymui dėl Tarybos sprendimo⁽²⁾.

1.2 Likus daugiau negu metams iki EPF I laikotarpio pabaigos, 2004 m. gruodžio 31 d. Komisija patikrino valstybėse narėse ir bendrijoje sukauptą patirtį įgyvendinant EPF I, surengė patikrinimo konferenciją⁽³⁾ ir pavedė parengti išsamų pasekmių vertinimą⁽⁴⁾, atsižvelgiant į vėlesnį EPF laikotarpį. Tikrinant buvo vertinamas taip pat ir poveikis kitoms Sąjungos priemonėms ir programoms bei sąveika su jomis⁽⁵⁾.

1.3 Remdamasi šia visapuse patirtimi, 2004 m. vasario 12 d. Komisija pateikė „Pasiūlymą, susijusį su Tarybos sprendimu dėl Europos pabėgėlių fondo steigimo 2005–2010 m. laikotarpiui“, kuriuo remiamasi šioje nuomonėje.

⁽¹⁾ Pranešėjas: ponas Gérard Deprez, EP narys.

⁽²⁾ OL C 168, 2000 6 16 (Pranešėja: grafiėnė zu EULENBURG).

⁽³⁾ 2003 m. spalio 30–31 d.

⁽⁴⁾ SEC(2004) 161/KOM(2004) 102 galut., 2004 m. vasario 12 d. – „Komisijos darbo grupės dokumentas – Pasiūlymas, susijęs su Tarybos sprendimu dėl Europos pabėgėlių fondo steigimo 2005–2010 m. laikotarpiui – Išsamus poveikio vertinimas“.

⁽⁵⁾ Tai ypač taikytina toms biudžeto eilutėms, iš kurių 2003–2004 m. buvo finansuojami tiriamieji integracijos projektai; pasiūlymui dėl Europos operatyvinio bendradarbiavimo ties išorinėmis sienomis agentūros steigimo; programos EQUAL, skirtos prieglobsčio prašytojų profesiniam integravimui, vykdymui ir pan.

2. Pagrindinis Komisijos pasiūlymo turinys

2.1 Komisija siūlo šešerių metų laikotarpiui įsteigti Europos pabėgėlių fondą (EPF II), kuriam būtų skirta 687 mln. eurų. Fondo paskirtis – finansuoti atskirų valstybių priemones, susijusias su trečiųjų valstybių piliečių arba asmenų be pilietybės, kurie yra gavę pabėgėlio statusą⁽⁶⁾, kuriems reikalinga tarpautinė apsauga (pagal persikėlimo programą), kuriems suteikiama tam tikra subsidiaroji apsauga arba kurie pateikė prašymą kurios nors nurodytos rūšies apsaugai gauti arba kuriems buvo suteikta laikinoji apsauga⁽⁷⁾, priėmimu, integracija ir savanorišku grįžimu.

2.2 Finansuotinos priemonės. Valstybių narių priemonės, kurioms gali būti skiriamas bendras EPF II finansavimas, apima plačią užduočių, susijusių su pabėgėlių priėmimu, integracija ir savanorišku grįžimu, sritį. Bendras finansavimas taikomas pirmiausia tokioms priemonėms: priėmimo infrastruktūra; materialaus, medicininio ir psichologinio pobūdžio pagalba; kalbinė parama; švietimas ir profesinis rengimas bei profesinė integracija; priėmimo institucijų tobulinimas; ES Pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintų vertybių gynimas; vietos gyventojams skirtos informacijos gerinimas, tikslinių grupių narių dalyvavimo visuomeniniame bei kultūriniame gyvenime skatinimas; galutinio naudos gavėjo savarankiškumo skatinimas; priemonės, kuriose dalyvauja vietos įstaigos, NVO ir piliečiai; informacija ir konsultacijos grįžtantiems bei pagalba jiems iš naujo integruojantis gimtojoje šalyje.

2.2.1 Tuo atveju, kai taikomi laikinosios apsaugos mechanizmai, Fondas gali padengti iki 80 % neatidėliotųjų priemonių išlaidų, susijusių su priėmimu, apgyvendinimu, pragyvenimo priemonėmis, medicinine ir psichologine pagalba, personalo ir administravimo kaštais, taip pat ir logistikos bei transportavimo sąnaudomis.

⁽⁶⁾ Pagal 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvencijoje apibrėžtą ir 1967 m. sausio 31 d. protokolu pakeistą statusą.

⁽⁷⁾ Pagal Direktyvą 2001/55/EB.

2.2.2 10 % EPF II turimų lėšų numatyta pačios Komisijos administruojamoms bendrijos priemonėms – taip pat ir jų administravimo sąnaudoms – finansuoti šiose srityse: bendradarbiavimo bendrijos lygiu projektai, keitimosi patirtimi skatinimas, inovaciniai tiriamieji projektai, naujų technologijų tyrimas ir taikymas prieglobsčio politikos srityje.

2.3 EPF II įgyvendinimas. EPF II įgyvendinimas grindžiamas tarp valstybių narių ir Komisijos paskirstyta atsakomybe:

2.3.1 Komisija nustato ilgalaikių programų gaires, įsitikina, kad valstybės narės turi administravimo ir kontrolės sistemas, kad jos veikia ir garantuoja Bendrijos priemonių vykdymą. Pagal Sprendimo 1999/468/EB nuostatas Komisijai padeda Komitetas.

2.3.2 Valstybės narės atsako už atskirų valstybių narių priemonių vykdymą; jos įsteigia „atsakingąją instituciją“, turinčią juridinio asmens statusą ir reikiamus administravimo pajėgumus; jos pirmiausia vykdo finansų kontrolę ir bendradarbiauja su Komisija, rinkdamos reikiamus statistinius duomenis.

2.3.3 Valstybės narės ir Komisija užtikrina priemonių rezultatų sklaidą, jų skaidrumą ir bendrąją sąryšį bei suderinamumą su kitais Bendrijos instrumentais ir priemonėmis.

2.4 Planavimas. Numatomi du ilgalaikio planavimo laikotarpiai (2005–2007 ir 2008–2010). Valstybės narės pateikia Komisijai savąjį ilgalaikės programos projektą, kurį Komisija tvirtina, po to kai Komitetas pagal direktyvose nustatytus reikalavimus per tris mėnesius baigia tikrinti paraiškas. Komisijos patvirtintos ilgalaikės programos įgyvendinamos metinių programų pagalba.

2.5 Lėšų paskirstymas. Kiekviena valstybė narė kasmet gauna bendrą 300 000 eurų sumą. Naujosios valstybės narės ši suma pirmuosius trejus metus kasmet sudaro po 500 000 eurų.

2.5.1 Likusios turimos lėšos kasmet padalijamos valstybės narėms tokia tvarka: 35 % pagal asmenų skaičių, kurie per pastaruosius trejus metus gavo pabėgėlio statusą, jiems buvo skirta tarptautinė apsauga pagal persikėlimo programą arba suteikta kokios nors rūšies subsidiarioji apsauga; 65 % pagal asmenų skaičių, kurie per paskutinius trejus metus pateikė

prašymą prieglobsčiui gauti arba kuriems buvo suteikta laikinoji apsauga. Dalis kasmetinės sumos gali būti naudojama techninei ir administracinei paramai. Finansinę paramą Fondas teikia kaip negrąžinamas finansines išmokas, tačiau nustačius pažeidimus, jis reikalauja jas grąžinti kartu su delspinigiais pagal ECB nustatytą palūkanų normą, priskaičiuavus 3,5 %. Kad valstybės narės vykdydamos programą galėtų gauti kitą bendro finansavimo dalį, jos privalo pateikti ataskaitą ir išlaidų deklaraciją, kurios būtų patvirtintos nepriklausomos institucijos kompetentingos žinybos.

2.5.2 Bendrijos dalis valstybių narių vykdomose priemonėse sudaro ne daugiau kaip 50 % bendrųjų projekto kaštų. Inovacinių projektų arba tarptautinių priemonių atveju ši dalis gali siekti 60 %, o tose valstybėse narėse, kurios gauna lėšų iš Sanglaudos fondo, – 75 %.

2.6 Vertinimas. Ne vėliau kaip 2007 m. balandžio 30 d. Komisija pateikia pirmąją tarpinę ataskaitą, o ne vėliau kaip 2009 m. gruodžio 31 d. – antrąją tarpinę ataskaitą. Ne vėliau kaip 2012 m. gruodžio 31 d. ji išplatina ataskaitą, skirtą ex post vertinimui.

3. Pastabos

3.1 Komitetas iš esmės labai sveikina Komisijos pasiūlymą ir laikosi pozicijos, kad EPF II yra svarbus žingsnis įgyvendinant su prieglobsčio teise susijusias Sutarties IV antraštinės dalies skyriaus nuostatas ir vykdamas sprendimus, kurie buvo priimti Europos Vadovų Tarybos posėdyje Tamperėje ir kituose Tarybos susitikimuose dėl vizų, prieglobsčio ir imigracijos politikos direktyvų bei vykdomųjų nuostatų. Dėl nepakankamo šių nutarimų įgyvendinimo arba dėl Tarybos priimtų susitarimų, reglamentuojančių sritis, kuriose susiaurinamas pradinis pasiūlymas ir išsaugoma galimybė valstybės narėms priimti įvairias nuostatas, greičiausiai sumažės galimas Fondo našumas. EESRK apgailestauja, kad neseniai priimta Direktyva dėl pabėgėlių statuso⁽¹⁾ turinio pozitūriu smarkiai skiriasi ir nuo Komisijos pasiūlymo⁽²⁾, ir nuo EESRK nuomonėje išdėstytų pageidavimų bei rekomendacijų⁽³⁾.

⁽¹⁾ Priimta 2004 m. balandžio 29 d.

⁽²⁾ Pasiūlymas, susijęs su Tarybos direktyva dėl mažiausių reikalavimų pripažįstant pabėgėliais trečiųjų valstybių piliečius ir asmenis be pilietybės ir suteikiant jiems tokį statusą, arba asmenimis, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, OL C 51, 2002 m. vasario 26 d.

⁽³⁾ Žr. EESRK nuomonę OL C 221, 2002 9 17 (Pranešėja: ponja Le Nouail-Marlière).

3.1.1 Apie programos svarbą byloja vien tai, kad kasmet atvyksta apie 400 000 prieglobsčio ieškančių asmenų⁽¹⁾. Už šio skaičiaus dažnai slypi sunkiomis žmogaus kančiomis paženklinta patirtis. Šiems žmonėms reikia solidarumo, materialinės, moralinės ir psichologinės paramos, deramo priėmimo, atitinkamų paslaugų, skaidrių ir veiksmingų procedūrų, galimybių darbu ar kitokia veikla aktyviai įsiliesti į Bendrijos visuomeninį gyvenimą, o taip pat galimybės nerizikuojant grįžti atgal, jei buvo sąmoningas pareikštas toks noras.

3.2 Atrodytų, kad lėšų tam skiriama gerokai daugiau palyginti su EPF I (687 mln. eurų šešeriems metams lyginant su 36 mln. eurų penkeriems ankstesnės programos metams), tačiau EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad EPF I, atsižvelgiant į faktinius pabėgėlių poreikius, disponavo labai ribotomis lėšomis, ir su pasitenkinimu konstatuoja, kad pasiūlyme dėl 2007–2013 m. finansinės programos saugumo, teisės, migracijos ir prieglobsčio skyriui buvo suteiktas ypatingas prioritetas ir šiai sričiai skiriami vis didesni asignavimai. Taigi EPF II finansinis aprūpinimas atitinka šią perspektyvą.

3.2.1 Viena vertus, EPF II yra būtinų bendrųjų pastangų svarbioje politikos srityje išraiška, o antra vertus, jis byloja apie tai, kad Bendrijos institucijos suvokė, jog Sutarties IV antraštinėje dalyje minimų problemų neįmanoma išspręsti tol, kol visi veikiantieji asmenys neprisiims bendros atsakomybės. Tam reikia tikslių priemonių, kurias kruopščiai vykdyti ir už kurias atsakytų piliečių visuomenė bei vietos administracija, be to, tam reikia apsaugoti teisinius pagrindus, instrumentus ir procedūras, susijusias su Bendrijos prieglobsčio politikos vykdymu. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad EPF II privalo papildyti ir sustiprinti egzistuojančias nacionalines priemones, tačiau negali pakeisti ankstesnių priemonių. Ypač socialinių partnerių ir piliečių visuomenės veikėjų dalyvavimas turėtų ne mažėti, o didėti ir gerėti.

3.2.2 Bendrijos priemonėms skiriamų lėšų dalis pagrįstai buvo padidinta nuo 5 % EPF I iki 10 % EPF II. Komitetas primena, kad dar savo nuomonėje dėl EPF I jis reikalavo Bendrijos priemonėms skirti 10 % lėšų ir pabrėžia, ši dalis tėra apatinė riba, leidžianti siekti dviejų svarbių tikslų: skatinti tarpvalstybines ir inovacines iniciatyvas (taip pat ir iš organizuotos piliečių visuomenės pusės) bei remti studijas, tiriamuosius ir lyginamuosius darbus visose valstybėse narėse.

⁽¹⁾ Per pastaruosius dvejus metus imigracijos srautas mažėja, tačiau negalima atmesti galimybės, kad jis vėl netikėtai išaugs, todėl reikia atsižvelgti į tai, kad raidos tyrimui, kuris vyksta pagal skirtingus nacionalinius statistikos metodus, stiprų poveikį gali daryti valstybių narių politika įvairiose srityje, kaip ir jos administracinis įgyvendinimas.

3.3 Lėšų paskirstymas įvairioms priemonėms (priėmimui, integracijai ir savanoriškam grįžimui) taip pat yra subalansuotas ir atitinka dabartinę valstybių narių padėtį bei numatomą ateityje prieglobsčio prašytojų ir kitų apsaugos ieškančių asmenų srauto pasiskirstymą. Penkioms tikslinėms grupėms skirtas bendras finansavimas atspindi dabartinę valstybių narių padėtį, o ilgalaikis planavimas, kasmet derinant programos vykdymą, prirėmus leidžia daryti programoje pataisas, susijusias su netikėtais įvykiais. Be to, pagal Komiteto darbo tvarką galima bendrai stebėti priemonių įgyvendinimą ir taip palengvinti pasiteisusių veiksmų bei inovacinių priemonių sklaidą. Komiteto nuomone, didelę turimų lėšų dalį reiktų skirti priėmimo ir integracijos priemonėms. Pageidautina, kad valstybės narės nesisitengtų didžiosios išlaidų pagal ilgalaikes programas dalies perkelti repatriacijos priemonėms.

3.3.1 Komitetas labai džiaugiasi, kad tarp integracijos priemonių numatomos ir tokios, kuriomis siekiama profesinės integracijos, kadangi galimybė susimokėti už pragyvenimą – arba gerokai prie to prisidėti – stiprina pasitikėjimą savimi ir ugdo socialinės priklausomybės jausmą. Be to, taip užkertamas kelias ypač jaunimui dėl ilgesnio nedarbo ir pinigų stygiaus imtis neoficialios darbinės veiklos arba neteisėtų veiksmų. Bet koku atveju EESRK pabrėžia, kad turi būti siūlomos tokios darbo sąlygos, kurios EPF II parama besinaudojantiems asmenims suteiktų galimybę aktyviai dalyvauti procesuose ir su jais susijusioje veikloje. Deja EESRK apgailestaudamas pripažįsta, kad pagal paskutinį Tarybos sprendimą dėl pabėgėlių statuso teisė priimti sprendimą, ar pabėgėlius galima integruoti darbu ar ne, perleidžiama valstybėms narėms. Komitetas primena, kad savo nuomonėse⁽²⁾ jis nuolat atkreipdavo dėmesį į tai, jog būtina skatinti šių asmenų grupių darbinę veiklą. EESRK laikosi nuomonės, kad dalyvavimas profesiniame gyvenime yra teisė, kurios negalima varžyti jokia diskriminacija.

3.3.2 Komitetas taip pat rekomenduoja suteikti prioritetą priemonėms, kurios skirtos su pabėgėliais, prieglobsčio prašytojais ir kitais teisę į apsaugą besinaudojančiais asmenimis dirbančio administracinio personalo bei tvarkdarių kultūriniam ir psichologiniam mokymui. Tai būtina, norint kovoti su spaudos ir žiniasklaidos sukurtu neigiamu įvaizdžiu ir išankstinėmis nuostatomis dėl pabėgėlių kasdienybės. Priemonės, kurios skatina dialogą tarp pirmiau minėtų asmenų grupių ir pabėgėlius priimančios šalies piliečių bei remia kitos kultūros pažinimą, yra taip pat labai reikšmingos integracijai ir socialiniam konsensusui – tai išankstinė veiksmingo EPF II įgyvendinimo sąlyga.

⁽²⁾ Plg. EESRK nuomonę, susijusią su „Pasiūlymu dėl Tarybos direktyvos dėl mažiausių reikalavimų nustatymo priimančios valstybės narėse prieglobsčio prašytojus“, 4.3 punktas, OL C 48, 2002 2 21 (Pranešėjas: ponas MENGOZZI) ir Nuomonę, susijusią su pirmiau minėtu pasiūlymu dėl pabėgėlio statuso, 3.7.1 punktas, OL C 221, 2002 9 17 (Pranešėja: ponija Le NOUAIL-MARLIÈRE).

3.4 Komitetas pritaria bendrajai strateginei programos koncepcijai – programos, kurią sudaro gairės, ilgalaikės programos, įgyvendinamos metinių programų pagalba, dvi tarpinės Komisijos ataskaitos ir ataskaita, skirta ex-post vertinimui. Šį metodą Komisija ir valstybės narės jau taikė kitose bendrojo programų vykdymo procedūrose ir jis pasirodė veiksmingas teisingai skirstant atsakomybę tarp Komisijos ir valstybių narių, kuomet subsidiarumo principas laikomas bendrąja atsakomybe. EPF II iš tikrųjų gali būti ne tik lėšų skirstymo tarp valstybių narių instrumentas, jis privalo atitikti ir – 3.1 punkte pateiktą – reikalavimą gerokai priartėti prie Bendrijos prieglobsčio politikos įgyvendinimo. Atsižvelgiant į tai, kad buvo priimti ne visi šiai politikai įgyvendinti siūlomi teisiniai instrumentai, EPF II finansuojamų priemonių vykdymas gali valstybėms narėms palengvinti sprendimo paieškas dar neišspręstais klausimais.

3.4.1 Atsakingosios institucijos įsteigimas kiekvienoje valstybėje narėje teigiamai atsilieps nacionalinių programų vienuodumui ir vientisumui, atskirų valstybių narių priemonių visiškai skaidriam ir teisingam vykdymui bei būtinam santykių su piliečiais ir piliečių visuomene palaikymui. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kokia svarba pasiūlyme teikiama suinteresuotų programos partnerių dalyvavimui ir bendrajai atsakomybei jau nuo pat ilgalaikių programų rengimo. Labai svarbu įtraukti ir visuomenines organizacijas, kadangi tai reikšminga metodologiniu požiūriu, užtikrinant vietoje sukauptos patirties taikymą, rengiant viešas diskusijas ar ieškant konsensuso – taigi tai svarbu ir gerai administravimo praktikai (Governance) šioje srityje. Apie tai Komitetas jau ne kartą užsiminė savo nuomonėse, todėl jis su pasitenkinimu konstatuota radęs šią mintį ir Komisijos dokumente.

3.4.1.1 Komiteto nuomone, ypač svarbu garantuoti ir palengvinti NVO galimybę patekti į priėmimo ir tranzito centrus, kad jos galėtų padėti priimant pabėgėlius pirmą kartą. Kad šie veiksmai būtų naudingesni, jie galėtų būti specialios visuomeninės akcijos dalis.

3.4.2 Per pastaruosius metus visose valstybėse narėse sukaupta patirtis išryškina partnerystės tarp nacionalinės valdžios ir vietos administracijų bei visuomeninių organizacijų veiksmingumą. Komitetas tikisi, kad šio bendradarbiavimo metu sukaupti patirties lobiai nedings įgyvendinant EPF II, o priešingai bus papildyti naujais ir geriau struktūrizuotais instrumentais.

3.5 EPF II struktūra tinka įvairioms valstybių narių situacijoms ir atitinka pagrindinį kriterijų – skirti lėšas atsižvelgiant į atitinkamas tikslines grupes skaitlingumą. Komitetas pabrėžia, kad numatant ilgalaikio planavimo gaires, būtina kruopščiai atsižvelgti į šiuos skirtumus, o ypač į skirtingą šių politikos sričių brandos laipsnį įvairiose valstybėse narėse.

3.5.1 Pažymėtina, nors ir beveik simboliška, kad naujosios valstybės narės per pirmuosius trejus programos metus bus skiriama fiksuota metinė suma, kuri viršija ES penkioliktukui skirtą sumą. Naujosios valstybės narės dar neturi daug patirties šioje srityje, o juk kai kurios iš jų sudarys ES išorinę sieną. Todėl Jų integracijai į jau išvystytą ES penkioliktuko prieglobsčio politiką ir jų gebėjimui taikyti šioje srityje Bendrijos instrumentus tenka lemiama reikšmė. Visų pirma, naujosios valstybės narės turi būti suteikta galimybė susipažinti su ES penkioliktuko sukaupta patirtimi. Taip pat joms būtina speciali parama, pagal kurią pirmenybė teikiama toms Bendrijos priemonėms, kuriomis siekiama prieglobsčio srityje sukurti administracinius pajėgumus.

3.6 Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad EPF II lėšų naudojimo tvarka būtinai turi būti veiksminga. Reikia vengti sudėtingos ir nesuprantamos procedūros, dėl kurios galėtų atsirasti pažeidimų. Komitetas reikalauja, kad visuomeninėms organizacijoms, kurios rūpinasi pabėgėliais ir įvairias teises į apsaugą turinčiais asmenimis, nei valstybių narių, nei Bendrijos lygiu nebūtų trukdoma sunkiais ir (arba) sunkiai įvykdomais administraciniais įpareigojimais. NVO, kad ir kaip ji atitiktų skaidrumo reikalavimus, veikia kitaip ir jai būtinas visai kitoks lankstumas nei pavyzdžiui statybos bendrovei, kuri laimi konkursą žmonių pirminio priėmimo centrui statyti. Komitetas baiminasi, kad sutartyse, kurias kompetentingos institucijos sudaro su visuomeninėmis organizacijomis, nepakankamai išaiškinamos pareigos ir kompetencijos. Tokiu būdu pasirašančios organizacijos yra priverstos skirti daugiau laiko administravimo veiksams ir išlaidų ataskaitoms, užuot sutelkusios dėmesį priemonių, skirtų tikslinių grupių teisėms gerbti ir jų poreikiams tenkinti, veiksmingumą.

3.6.1 Be to, Komitetas laikosi nuomonės, kad neteisėto naudojimo atveju delspinigiai už grąžintinas sumas turėtų būti tik simboliški. Tokiu būdu siekiama išvengti atvejų, kai valstybės narės, norėdamos apsitrausti, nustato labai griežtą konkurso tvarką, kuri daro neigiamą poveikį veiksmingam lėšų naudojimui ir NVO dalyvavimui. Komitetas primena, kad prieglobsčio politika nei vienoje valstybėje narėje nėra tik valstybinių struktūrų reikalas ir kad kai kuriose valstybėse pabėgėliai ir teise į apsaugą besinaudojantys asmenys neturėtų jokių galimybių, jei jų neremtų NVO. Todėl Komitetas reikalauja, kad į šias problemas būtų atsižvelgta EPF II vykdomosiose nuostatose.

3.7 Komitetas reikalauja, kad Komisija paragintų valstybes nares nustatyti bendruosius statistinių duomenų kriterijus. Kiekybiniai aspektai yra lygiai tokie patys svarbūs įgyvendinant EPF II kaip ir kokybiniai, kadangi bendram finansavimui skirtų Fondo lėšų naudojimas priklauso nuo duomenų apie įvairias asmenų, turinčių pabėgėlio statusą ir kitas teises į apsaugą, kategorijas bei nuo prašymų pateikėjų.

3.8 Pagal Komisijos pasiūlymo 26 straipsnio 2 dalies nuostatas valstybės narės, atlikdamos vertinimą, turėtų pasitarti su NVO ir savo socialiniais partneriais.

4. Išvados

4.1 Komitetas laiko prasmingu pasiūlymą steigti Europos pabėgėlių fondą (EPF II) 2005–2010 m. laikotarpiui; Fondui yra skiriamos didelės lėšos ir jis pasižymi tokia struktūra, dėl kurios atsakomybės paskirstymas tarp valstybių narių ir Komisijos yra labai veiksmingas. Komitetas taip pat reikalauja, kad žmonių priėmimas ir integracija ir toliau būtų laikomi pagrindiniais tinkamos prieglobsčio politikos ramsčiais.

4.2 Komitetas džiaugiasi, kad šis pasiūlymas valstybes nares ir steigtinias atsakingąsias institucijas verčia į vis veiksmingesnę

partnerystę įtraukti visus suinteresuotus veikėjus – ypač visuomenines organizacijas ir regionines bei vietos įstaigas. Jis taip pat nurodo, kad naudojant Fondo lėšas prioritetą reikia teikti priemonių veiksmingumui, o procedūra, pagal kurią NVO įgyvendina priemones, turi būti paprasta ir skaidri.

4.3 Komitetas primygtinai primena, jog būtina nustatyti bendrus kriterijus statistikos duomenims apie pabėgėlius rinkti, kad būtų užtikrintas skirtingose šalyse įgyvendintų priemonių lygiateisiškumas ir lyginamumas. Jis reikalauja Bendrijos priemonės visų pirma nukreipti į administravimo pajėgumų kūrimą naujosiose valstybėse narėse.

4.4 Komitetas tikisi, kad sprendimas dėl pasiūlymo, susijusio su EPF II, bus priimtas netrukus ir lydymas atitinkamų vykdomųjų nuostatų.

Briuselis, 2004 m. birželio 2 d.

Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl siūlomo Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento dėl prieigos prie dujų perdavimo tinklų sąlygų

COM(2003) 741 galutinis – 2003/0302 (COD)

(2004/C 241/11)

2004 m. sausio 23 d. Taryba, vadovaudamasi EB steigimo sutarties 95 ir 251 straipsniais, nusprendė paprašyti Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pateikti nuomonę dėl siūlomo Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento dėl prieigos prie dujų perdavimo tinklų sąlygų.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. gegužės 10 d. priėmė nuomonę. Pranešimą skaitė Ponia Sirkeinen.

Savo 409-oje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2004 m. birželio 2-3 d. (2004 m. birželio 2 d. susirinkime) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 154 balsais „Už“, 1 „prieš“, 10 susilaikiusių, priėmė tokią nuomonę:

1. Įvadas

1.1 Tikimasi, kad įgyvendinant 2003 metų birželį priimtą antrąją dujų rinkos Direktyvą bus padaryti būtini struktūriniai reguliavimo sistemos pakeitimai, leisiantys panaikinti paskutines kliūtis, trukdančias baigti gamtinių dujų vidaus rinkos kūrimą. Direktyva numato teisę visiems nebutiniams dujų vartotojams nuo 2004 m. liepos 1 d. laisvai rinktis dujų tiekėją, o visiems vartotojams šią teisę numato nuo 2007 m. liepos 1 d. Ji taip pat numato prieigą prie perdavimo ir skirstymo tinklų trečiosioms šalims pagal paskelbtus ir reguliuojamus tarifus, prieigą prie saugyklų pagal sutartines ir reguliuo-

jamas sąlygas, teisę atsijungti nuo perdavimo ir didelės ir vidutinės skirstymo įmonės, taip pat reguliavimo tarnybų sukūrimą kiekvienoje valstybėje narėje.

1.2 Siekiant įgyvendinti vidaus dujų rinkos tikslus, būtina įgyvendinti konkrečias papildomas priemones perdavimo sistemų aptarnavimo srityje. Panašios priemonės buvo įgyvendintos elektros energijos srityje, pagal Reglamentą, priimtą 2003 birželį. Šis reglamentas numato bendras tarifų struktūras, įskaitant tarpvalstybinės prekybos, informacijos apie tarpusavio sujungimo pajėgumus tiekimą ir perkrovų valdymo taisykles.

1.3 Parengti praktines perdavimo taisykles Madride kas du metai susirenka Europos dujų reguliavimo forumas. Forumą sudaro Komisija, valstybės narės, nacionalinės reguliavimo tarnybos ir dujų pramonės ir tinklų naudotojai. 2002 metų vasarį Forumas susitarė dėl „Direktyvų dėl geros PTA (Prieigos trečiosioms šalims) praktikos“, ir dėl peržiūrėtų, detalesnių direktyvų 2003 m. rugsėjį. Šios direktyvos nėra privalomo pobūdžio ir priimtos savanoriškumo pagrindu, tačiau perdavimo sistemų operatoriai ir kitos šalys pasižadėjo jų paisyti.

1.4 Komisija patikrino, kaip sistemų operatoriai laikosi Direktyvų, ir raportavo, kad dar išlieka didelis ir nepriimtinas direktyvų nepaisymo lygis. Komisijos manymu prieigos prie dujų perdavimo tinklo sąlygų požiūriu reikiamas lygis dar toli gražu nepasiektas.

2. Komisijos siūlymas

2.1 Komisijos siūlymo tikslas – stiprinti tarptautinę dujų rinką, įgyvendinat naujus europinio lygio dujų perdavimo reguliavimo mechanizmus, parengtas remiantis naujausiomis Madrido Forumo išvadomis. Siūlomos taisyklės yra panašios į veikiančias taisykles, taikomas tarpvalstybiniais elektros mainams.

2.2 Prieigos prie dujų perdavimo tinklų sąlygų reglamente numatoma patvirtinti detalias privalomas direktyvas, paremtas dabartinėmis Madrido Forume priimtomis Geros praktikos direktyvomis, (išskyrus dabartinius tarifų klausimus) ir apimančias:

- perdavimo sistemos operatoriaus teikiamas Trečiosios šalies prieigos paslaugas;
- rezervinių talpyklų suteikimą ir perkrovų valdymą, įskaitant use it or loose it **(sunaudok arba prarask, vert.)* bei antrinius prekybos mechanizmus;
- skaidrumo reikalavimus;
- tarifų struktūrą ir kilmę, įskaitant atsvaros mokesčius.

2.3 Reglamentas taip pat numato šių direktyvų tobulinimą, remiantis komitologija. Tai reikalauja iš nacionalinių Regulatorių užtikrinti, kad priimtų direktyvų būtų laikomasi.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Siūlomo Reglamento tikslas – nustatyti sąžiningas prieigos prie gamtinių dujų perdavimo tinklų taisykles. Tuo siekiama šių esminių tikslų – stiprinti konkurenciją dujų vidaus rinkoje ir užtikrinti patikimą dujų tiekimą visiems naudotojams, ir tuo būdu – atsižvelgti į poreikį skatinti investavimą į perdavimo infrastruktūrą. Šiuo metu Europos Sąjungoje yra pakankamas dujų perdavimo tinklų pajėgumas, tačiau padėtis gali pasikeisti, kadangi dujų paklausa sparčiai auga.

3.2 Madrido Forumo gairės egzistuoja nuo 2002 metų vasario, o savo atnaujintu pavidalu – daugiau nei pusę metų. Dujų perdavimo verslo atstovai teigia, kad šis laiko tarpnis yra per trumpas padaryti kokioms nors išvadoms apie įgyvendinimą ir pageidauja pasilikti prie savanoriškumo principo. Jie pabrėžia patikimos, stabilios ir skatinamu pagrįstos reguliuojamosios bazės būtinybę, kuri sudarytų sąlygas investuoti ir mažintų investuotojų riziką.

3.2.1 Svarbus klausimas yra tai, ar pagrindinė įgyvendinimo atidėliojimo priežastis iš tikrųjų yra operatorių negalėjimas prisitaikyti. Į ką Komisija pastebi, kad keliose valstybėse narėse šios normos buvo pritaikytos per nustatytą laikotarpį.

3.2.2 Kitas pastebėjimas dėl šio pritaikymo yra tai, kad Reglamentas dėl prieigos prie elektros perdavimo tinklų buvo patvirtintas 2003 m. viduryje, papildant elektros energijos rinkos Direktyvą, kuri buvo priimta tuo pat metu kaip dujų rinkos Direktyva.

3.3 Atsižvelgdamas į šiuos argumentus, EESRK sveikina Komisijos siūlomą Reglamentą dėl prieigos prie dujų perdavimo tinklų sąlygų. Tačiau Komitetas turi keletą pastabų dėl Reglamento projekto turinio.

3.4 Vienas iš diskutuotinių klausimų – tai Reglamento projekto taikymo mastas: ar jis turėtų būti taikomas visiems perdavimams ES viduje ar tik tarpvalstybiniais perdavimams? Ar jis turi būti taikomas ir rezervinėms talpykloms? EESRK pasisako už reglamentą, leidžiantį stabilios, veiksmingos ir darnios vidaus dujų rinkos reguliavimo sistemos sukūrimą, tuo pat metu laikantis subsidiarumo principo, o taip pat už prekių judėjimo vystymą. Šiame fone, atsižvelgiant į politinį susitarimą, kuriuo yra paremta direktyva, prieigų prie saugyklų galimybės turėtų būti suderintos ir nustatytos.

3.5 Kertinis klausimas yra kaip turėtų būti rengiamos ir priimamos Reglamente numatytų taisyklių pataisos. Komisija siūlo, kad jai talkintų Komitetas, sudarytas pagal Reglamento dėl prieigos tinklų, naudojamų tarpvalstybiniais elektros mainams, sąlygų 13 straipsnį. Šios taisyklės buvo priimtos Madrido forume, kuriame yra atstovaujami perdavimo sistemų operatoriai ir tinklo naudotojai. Jų dalyvavimas turėtų būti užtikrintas ir ateityje, paskelbiant Reglamente, kad pataisos bus priimamos Madrido Forumo susitarimu, pavyzdžiui įtraukiant atitinkamą priedą prie 14 straipsnio arba prie konstatuojamosios dalies.

4. Detalieji komentarai

4.1 Siekiant palengvinti direktyvų pataisų priėmimą ir išvengti būtinybės taisyti patį Reglamento tekstą artimiausiu metu, Apibrėžimus (2 straipsnis) galima būtų papildyti taip, kad būtų atsižvelgta į galimus numatyti direktyvų pakeitimus.

4.2 „Atlygis už tinklo prieigą (3 straipsnis)“

3 straipsnio pirmoje pastraipoje pasakyta, kad atlygiai atspindi praktiškai kilusias išlaidas, įskaitant deramas įdėto kapitalo pajamas. EESRK gali pritarti tokiam išdėstymui, jei „išlaidos“ suprantamos kaip „faktinės ekonominės išlaidos“. Tai reikėtų, kad klientas gali tikėtis deramų tarifų.

Toliau pirmoje pastraipoje sakoma, kad atlygiai turi būti „tinkami, reikalui esant, atsižvelgiant į tarptautines atlygių palygi-

nimo studijas ir nediskriminuojant“. EESRK nuomone, ši formulė yra neaiški ir kyla klausimas, ar tai iš tikrųjų atspindi kliento interesus. Dėl šios priežasties EESRK siūlo šią vietą išbraukti.“

4.3 14 straipsnį reikėtų pataisyti, pridėdant nuostatą dėl suinteresuotų šalių dalyvavimo siūlomoje komitologijos procedūroje.

4.4 Prižiūródama kaip Reglamentas įgyvendinamas, Komisija turėtų taip pat atsižvelgti į visų suinteresuotų šalių nuomones. Tai turėtų atsispindėti 15 straipsnyje.

4.5 Šiuo metu Reglamento projekto (3.2) Priede yra apibrėžti atitinkami tinklų taškai, apie kuriuos privalo būti skelbiama informacija. Šitie apibrėžimai, kurie yra gyvybiškai svarbūs užtikrinant skaidrumą, turėtų būti įtraukti į Reglamento tekstą kaip atskiras straipsnis tam, kad juos taisyti būtų įmanoma tik bendru sprendimu.

4.6. Komitetas akcentuoja jautrią ir strateginę dujų infrastruktūros prigimtį: tinklų balansas, spaudimo ribos mazginiuose taškuose, dujų transportavimo vamzdiniais ir suskystintų dujų infrastruktūros vystymas, prisotinimo ribų apsvartymas. Bendrijos reglamentas turėtų pateikti būdus ir priemones palengvinti tolesnį planavimą ir tinkamą šios srities operatorių reglamentavimą.

Bruselis, 2004 m. birželio 2 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Roger BRIESCH

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Regioninės integracijos ir ilgalaikės plėtros“

(2004/C 241/12)

2003 metų sausio 21 dieną Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 paragrafo nuostatomis, nutarė parengti iniciatyvinę nuomonę dėl: „Regioninės integracijos ir ilgalaikės plėtros“.

Specializuotas skyrius „Išorės santykiai“, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 metų kovo 9 dieną priėmė savo nuomonę (pranešėjas: M. DIMITRIADIS).

409-oje plenarinėje sesijoje (2004 m. birželio 2 d. posėdyje) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 179 balsais „už“, 2 balsams „prieš“ ir 5 susilaikius priėmė šią nuomonę.

1. Įžanga – Pagrindinės problemos

1.1 Šios nuomonės tikslas – padėti apibrėžti pagrindines aplinkos funkcionavimo dedamąsias, kurių viduje taptų įmanoma, kad į europinės plėtros kryptis regionų lygyje, kurios numatomos tarpvalstybinėse ir tarpregioninėse sutartyse, ir į programas šiuo klausimu būtų įtraukta ilgalaikės plėtros sąvoka. Pradedant nagrinėti šią problemą reikia pasakyti, kad šios nuomonės pridėtinė vertė glūdės joje formuluojamuose pasiūlymuose, kad šis ilgalaikės plėtros sąvokos įtraukimas į regioninės integracijos veiksmus taptų pagrindiniu darbotvarkės klausimu EESRK darbo grupių posėdžiuose, kuriuose būtų atstovaujamos besivystančios šalys ir Europos–Viduržemio jūros partnerystės (EVP) valstybės. Čia išdėstyta nuomonė taip pat turi tikslą įspėti besivystančias šalis ir mažiau pažengusias šalis (MPŠ), kad ilgame ekonominio vystymosi kelyje, kurį jos turės nueiti, joms reikės saugotis pakartojimo tų išlaidų, kurias padarė Europos valstybės, ir dėl kurių Europa, dėdama pastangas eiti ilgalaikių veiksmų keliu, sumokėjo gana didelę papildomą kainą.

1.2 Ši nuomonė įsirašo į ES išorės santykių su besivystančių ir mažiausiai pažengusių šalių, o taip pat su Europos–Viduržemio jūros partnerystės valstybių, su kuriomis ji palaiko glaudesnius ryšius, kontekstą.

1.3 Šioje nuomonėje EESRK priima ilgalaikės plėtros apibrėžimą, kurį jis išdėstė ankstesnėse nuomonėse⁽¹⁾ ir kuris šiuo atveju remiasi Brundtland'o pranešimu ir Gėteborgo viršūnių susitikimu. Ypatingą svarbą reikia teikti ilgalaikės plėtros sąvokos analizei, kuri išskiria joje tris ramsčius: ekonominę plėtrą, aplinkosaugos reikalavimų laikymąsi ir socialinį teisingumą.

1.4 Šie trys ramsčiai, kurie atskirai paimti, negali išsamiai apibūdinti ilgalaikės plėtros sąvokos prasmės ir svarbos, suteikia pakankamą pagrindą išreiškimui jos funkcinių charakteristikų, kurios, jeigu norima, kad jos nebūtų vien teorinė sąvoka ir savo „nebylumą“ paverstų operaciniu įrankiu, yra nešvengiamos.

(¹) EESRK nuomonė dėl „Europos Sąjungos strategijos parengimo ilgalaikės plėtros klausimu“, OL C 221 2001 m. rugpjūčio 7 d.
EESRK nuomonė tema „Ilgalaikė plėtra“, OL C 48, 2002 m. vasario 21 d.
EESRK nuomonė tema „Ilgalaikės plėtros strategija“, OL C 94, 2002 m. balandžio 18 d.
EESRK nuomonė tema „Lisabonos strategija ir ilgalaikė plėtra“, OL C 95, 2003 4 23.

1.5 Šių trijų ilgalaikės plėtros praktikų išryškėjimas yra, žinoma, būtinas etapas kalbant apie bet kokią politiką, kurios pagrindine dedamąja jis turėtų būti. Tačiau, jeigu ilgalaikė plėtra yra sritis, kurioje toks tyrimas turi būti laikomas būtinybe, tai būtent plečiamoje veikloje siekiama, kad ši sąvoka taptų būdingu ir neatimamu regioninės integracijos elementu, kadangi veikla daugiausia vystoma tarp valstybių sudarytų sutarčių ir specifinių programų keliu gerai suderinus konkrečius veiksmus.

1.6 Regioninė integracija yra viena iš šešių didžiųjų veiklos sričių, kurias valstybės narės ir Komisija 2000 metais susitarė priskirti Europos Sąjungai. Suderinta su parama makroekonomikos politikai, prekybos ir plėtros tematika, maisto saugumu, ilgalaikė kaimo plėtra ir institucinių gebėjimų stiprinimu, ji formuoja Bendrijų strategiją, turinčią tikslą užtikrinti efektyvų ir konstruktyvų bendradarbiavimą su besivystančiomis šalimis ir mažiausiai pažengusiomis valstybėmis. Tai buvo aiškiai pabrėžta šeštame ekonominių ir socialinių ACP–ES aplinkų regioniniame seminare.

1.7 Regioninė integracija ir bendradarbiavimas prisideda prie besivystančių šalių įtraukimo į pasaulio ekonomiką ir vaidina lemiamą vaidmenį stiprinant taiką ir užkertant kelią konfliktams. Be to, jų dėka įtrauktos į šiuos procesus valstybės turi galimybę sureguliuoti dvišalius nesutarimus, ypačiai tuos, kurie yra susiję su aplinkos apsauga, o taip pat gamtinių išteklių naudojimu ir valdymu.

1.8 Ryšiai, kurie tokiu būdu jungia regioninę integraciją su gamtos išteklių naudojimu ir valdymu, leidžia aiškiai suprasti, kad taip pat turi egzistuoti sąsajos ir glaudūs ryšiai tarp pastangų regioninei integracijai stiprinti ir veiksmų ilgalaikės plėtros labui. Reikia ypatingai pabrėžti šį sąryšį, kuris turi akivaizdžiai pasireikšti subregioniniuose bendradarbiavimuose tarp besivystančių bei mažiau pažengusių ir Europos–Viduržemio jūros partnerystės šalių.

1.9 Konceptualių požiūriu ilgalaikės plėtros sąvoka yra kur kas platesnė negu regioninio bendradarbiavimo sąvoka. Pirmoji taikoma be išimties visoms ekonominio ir socialinio gyvenimo sritims, tuo tarpu antroji yra labiau orientuota į ekonominį bendradarbiavimą, vykdomą sutarčių ir kryptingos prekybos politikos priemonėmis. Abi jos yra vienodai glaudžiai ir tiesiogiai susijusios su naująja globalizuota aplinka, kuri, pradėjusi ryškėti per pastaruosius dešimtmečius, visoje planetoje radikaliai keičia ekonomines, socialines ir aplinkos apsaugos sąlygas.

1.10 Taip pat reikia pabrėžti, kad ilgalaikės plėtros sąvoka daugiausia sutinkama strategijos dokumentuose, kai tuo tarpu regioninės integracijos sąvoka, priešingai, visų pirma pasirodo dokumentuose, kuriuose išdėstomos veiksmų ir politinės programos. Šiuo atveju ilgalaikė plėtra yra dimensija, kuri aprėps ir regioninę integraciją, o ne vien bus jos priedu, todėl svarbu suvokti ją būtent tokią.

1.11 Aišku, kad ES įsipareigojimai besivystančių šalių, mažiausiai pažengusių šalių ir Europos–Viduržemio jūros partnerystės valstybių naudai yra pagrįsti tokiais pačiais pagrindiniais principais, filosofija ir prioritetais, kokius ji taiko pačiai sau. Ilgalaikė plėtra yra pirmaeilis ES prioritetas. Nors jis buvo paskelbtas pagrindiniu strateginiu ES tikslu ⁽¹⁾, vargu ar galima laikyti, kad jis yra visiškai aprūpintas operaciniu turiniu, ypač atsižvelgiant į mažą skaičių kiekybinių ir kokybinių rodiklių, kurie buvo pasiūlyti siekiant užtikrinti nuolatinę jo kontrolę. Ši padėtis, kuri yra akivaizdus iššūkis, turi keistis, todėl jau anksesnėse nuomonėse EESRK aiškiai išreiškė ketinimą kovoti už tai, kad ilgalaikė plėtra būtų įtraukta į Lisabonos strategiją pilnutinai ir veiksmingai. Šiuo atžvilgiu ypač reikėtų paminėti jos 2002 metų gegužės mėnesio nuomonę apie Komisijos ryšius su Europos Parlamentu, Taryba, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu ir Regionų komitetu „Link pasaulinės partnerystės siekiant ilgalaikės plėtros“.

1.11.1 Šioje nuomonėje jai charakteringu būdu pabrėžiama, kad „plėtra pasauliniame lygyje yra sritis, į kurią ES, remdamasi savo patirtimi, gali įnešti labai svarų indėlį“ ⁽²⁾. Vadinasi būtent profesinę kompetenciją reikia pačiomis tinkamiausiomis priemonėmis perduoti mažiausiai pažengusioms ir Europos–Viduržemio jūros partnerystės šalims.

1.12 Kitas elementas, kuris taip pat turi tapti vienu iš didžiųjų parametrų tų pastangų, kurias ES rodo siekdama per regioninę integraciją skatinti ilgalaikę plėtrą, yra pripažinimas idėjos, kad ilgalaikė strategija yra pagrindinė taikos, saugumo ir demokratijos principų laikymosi sąlyga regionuose, kurie siekia regioninės integracijos.

⁽¹⁾ Goteburgo viršūnių susitikimas.

⁽²⁾ EESRK nuomonė apie Komisijos pranešimą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Link pasaulinės partnerystės siekiant ilgalaikės plėtros“, COM(2002) 82, 2002 m. vasario 13 d. OL C 221, 2002 9 17.

2. Regioninė integracija ir ilgalaikė plėtra globalizacijos kontekste

2.1 Kai bus imtasi sukurti funkcionavimo aplinką, paminėtą 1.1 paragrafe, bus negalima neatsižvelgti į globalizuotą aplinką, susidariusią pastaraisiais dešimtmečiais ir, dar labiau, į ryšį, kuris regionines integracijos sutartis arba regionines prekybos sutartis sieja su Pasauline prekybos organizacija (PPO).

2.2 Pirmoji PPO misija yra tarptautinės prekybos liberalizavimas panaikinant muitus ir iškreipiančias subsidijas, o taip pat pašalinant netarifines kliūtis mainams Regioniniai susitarimai dėl plėtros turi būti suderinami su šiais tikslais ir padaromas papildomas žingsnis šia kryptimi, visomis išgalėmis koncentruojant veiksmus į klausimus, susijusius su nacionaliniame lygyje vykdomomis restruktūrizacijomis siekiant sumažinti vidinius prekybinius barjerus. Einant šiuo keliu, jie taip pat privalo paliesti tokias temas kaip mokesčių sistemos pertvarkymas, politinio nestabilumo ir korupcijos sumažinimas arba naujų institucijų sukūrimas, akcentuojant jų plėtrą arba kitus vidaus klausimus. Tokiu būdu jie pasirodys labiau suderinami su veiksmais, siekiant ilgalaikės plėtros priklausomai nuo to, ar jie turi „šalutinius“ atgarsius socialinės ir aplinkos apsaugos politikos srityje.

2.3 Netgi nesant iš karto tikriems, kad šie atskiri veiksmai visada bus pozityvūs, reikia pripažinti, kad regioniniai plėtros susitarimai krypta link to, kad jie bus labiau integruoti negu susitarimai, sudaryti tarpininkaujant PPO.

2.4 Kitas klausimas, susijęs su ilgalaikė plėtra ir regionine integracija, yra tiesioginės užsienio investicijos besivystančiose ir mažiausiai pažengusiose šalyse.

2.5 Šios investicijos vis labiau krypta į jau pradėjusias vystytis šalis. Jų srautas per dešimtmetį, 1990–2000 metais, padidėjo aštuonis kartus, bet didžiąja dalimi jis nukrypta į nedaugelį iš šių šalių.

2.6 Tiesioginės užsienio investicijos gali atlikti svarbią misiją prisidedamos prie ekonominės plėtros, taigi, tuo pat metu, – prie skurdo mažinimo dėka naujų darbo vietų sukūrimo, kas yra pagrindinė ilgalaikės plėtros prielaida. Nenuginčijama tai, kad jos gali ženkliai prisidėti prie mažiausiai pažengusių Europos–Viduržemio jūros partnerystės valstybių pragyvenimo lygio pakėlimo. Atitinkamai galima tikėtis, kad vystymosi procesas padės padidinti nacionalinį turtą ir pagerinti pagrindines infrastruktūras dėka valstybinių investicijų, kurios eis iš paskos.

2.7 Tačiau yra žinoma, kad tiesioginės užsienio investicijos besivystančiose mažiausiai pažengusiose šalyse dažnai turi pagrindinį tikslą gauti naudos iš žemos darbo jėgos kainos. Pagal įvairias studijas yra labai tikėtina, kad daugeliu atvejų tokie kapitalo įdėjimai per ilgą laiką turės neigiamų pasekmių tiek ilgalaikėi plėtrai, tiek regioninei integracijai. Taip atsitinka todėl, kad sukurtos darbo vietos nekuria prekių ir paslaugų, kurios remiasi integruota strategija, ypač besiremiančia trimis ilgalaikės plėtros ramsčiais (ekonominiu ilgalaikiškumu, aplinkos apsaugos taisyklių laikymusi, socialiniu teisingumu). Iš tiesų, jeigu darbo kaštų pigumas padeda įmonėms būti ekonomiškai ilgalaikėmis, tai nėra garantijų, kad tos investicijos buvo apgalvotos aplinkos apsaugos požiūriu ir teisingos socialine prasme.

2.8 Bent jau teoriškai yra tikėtina, kad šalis, kuri yra gaunančioji regioninės plėtros sutarties pusė, be to, palyginus su kitomis šios partnerystės valstybėmis gaunanti didesnes tiesiogines užsienio investicijas, gali patirti sunkumų įgyvendinant integracinį procesą regiono lygyje. Tokia padėtis gali susidaryti dėl to, kad šios investicijos gali būti ne visiškai suderintos su kai kuriais regioninio bendradarbiavimo principais, kurie šią šalį vienija su kitomis šalimis.

2.9 Taigi, būtų naudinga kiek įmanoma anksčiau kiekybiniu ir kokybiniu požiūriu išnagrinėti tiesioginių užsienio investicijų pasekmes besivystančių šalių ilgalaikėi plėtrai ir regioninei integracijai. Kitaip sakant, šios investicijos neturės būti vertinamos tik pagal jų rentabilumą, remiantis vien ekonominiams–finansiniams kriterijais, bet reikės taip pat įvertinti jų pasekmes aplinkos apsaugai ir socialinei terpei. Ypatingą dėmesį reikės skirti įmonių vaidmens tyrimams, ypač siekiant skatinti jų socialinę atsakomybę.

3. Strategija ir jos įgyvendinimas Europos Sąjungos lygyje

3.1 Neginčijama, kad ES savo veikloje siekia regioninės integracijos, kuri vystytųsi ilgalaikės plėtros kryptimi. Kadangi buvo pripažinta, kad toks sugretinimas yra privilegijuotas augimo svertas, todėl logiška, ypač besivystančių arba mažiausiai pažengusių šalių atveju, kad imamasi ilgalaikės plėtros sąvoką įjungti į vystymosi modelį, kuris būna parengtas taip, kad jo vėliau nereikėtų keisti dėl to, jog nebuvo įvertinta ilgalaikės plėtros dimensija. Tačiau svarbu ir būtina, kad šis ketinimas besivystančiose ir mažiausiai pažengusiose valstybėse virstų konkrečiais veiksmis. Šiuo atžvilgiu lemiamą vaidmenį vaidina sektorių politikos.

3.2 Ilgalaikės plėtros sąvoka gali būti sėkmingai įvesta į regioninės integracijos veiksmus, tik per tikslas sektorines politikas, operaciniame lygyje apibrėžiant priemones, skirtas konkrečių tikslų įgyvendinimui. Atitinkamai reikia sudaryti sąrašą temų, liečiančių gerai apibrėžtas regioninės integracijos ir ilgalaikės plėtros sektorių politikas. Parama šiai pozicijai ypač išreikšta Johanesburgo tarptautinės konferencijos dėl ilgalaikės

plėtros išvadose; šioje konferencijoje ES stengėsi paskatinti tarptautinę bendruomenę priimti visą seriją operacinių priemonių, skirtų žengimui ilgalaikės plėtros kryptimi, nors, galbūt ir nepatirdama lauktos sėkmės ryšium su kitų valstybių reakcija.

3.3 Tokios darbotvarkės sudarymas turi reikšti išsamaus dialogo su organizuotais pilietinės visuomenės vėkiančiais asmenimis sėkmingą pabaigą. Reikės, kad tai įvyktų tokiais terminais, kurie leistų paliesti išties seriją su tuo susijusių temų ir, be to, garantuotų viso pradėto darbo efektyvumą. Kitaip tariant, reikės parinkti terminus, kurie nebūtų nei per daug glausti, galintys prislopinti šį procesą, nei be reikalo ištempti. Procedūra gali būti žymiai palengvinta, jeigu bus remiamas 21-ųjų besivystančių ir mažiausiai pažengusių šalių bei Europos–Viduržemio jūros partnerystės šalių vietinių darbotvarkių parengimas. Kalbama apie programas, kurios, vykdomos vietiniame lygyje (savivaldybės, miestai ir t.t.), skatina ilgalaikę plėtrą. Jos yra parengiamos, kai už tai visų pirma yra atsakingi vietiniai valdžios organai, jiems glaudžiai bendradarbiaujant su visomis suinteresuotomis partijomis ir panaudojant reikšmingą organizuotos pilietinės visuomenės indėlį. Jų galutinį užbaigimą skatina JTO aplinkos apsaugos programa, išleista po 1992 metų Rio de Žaneiro konferencijos aplinkos apsaugos klausimu. Šių dokumentų sudarymo proceso metu pirmenybė teikiama ilgalaikėi kainų plėtrai, kurią ES taip pat remia nacionalinių plėtros strategijų įgyvendinimo kontekste.

3.4. Šių pastabų pagrindu siūloma, kad toliau pateikiami klausimai būtų nagrinėjami kaip pirmasis anksčiau paminėto darbų plano pagrindinių punktų pluoštas, kuris visada galės būti papildytas po pasikeitimo nuomonėmis su pilietine visuomene, kaip, beje, tą taip pat numato specializuoto skyriaus „Išorės santykiai“ darbų programa 2003 metams. Šis temų pasiūlytų siekiant sudaryti darbotvarkės pagrindą, rinkinys yra išdėstytas papunkčiui pagal tris ilgalaikiškumo garantus, tai yra ekonominę plėtrą, socialinį teisingumą ir aplinkos apsaugos taisyklių laikymąsi.

4. Garantavimas „Ekonominė plėtra“

4.1 Politika kaimo plėtros srityje

4.1.1 Besivystančių ir mažiausiai pažengusių šalių BVP labiausiai priklauso nuo žemės ūkio. Tame kontekste EESRK primena, kad Europos Sąjunga ėmėsi jau daug priemonių vystant prekybinius mainus su tomis šalimis (iniciativa „Viskas išskyrus ginklus“). Europos Sąjunga laikoma netgi svarbiausiu žemės ūkio bei maisto produktų importuotoju iš besivystančių ir mažiausiai pažengusių šalių. Visgi, sutartys dėl žemės, ūkio produkcijos yra vienas regioninės integracijos pagrindų. Kadangi pasaulyje vyraujantis žemės ūkio veiklos modelis anaipol negali būti vertinamas kaip ilgalaikis, reikia imtis visų būtinų priemonių siekiant, kad valstybėse, kurios dalyvauja arba

dalyvaus regioninės integracijos procesuose, į žemės ūkio praktiką būtų žiūrima iš ilgalaikės perspektyvos, tai yra ypač maisto saugumas, geresnė vandens vadyba ir išsaugojimas, žemės derlingumas bei vaisingumas. Taip pat reikia pažymėti, kad besivystančios ir mažiausiai pažengusios šalys, norėdamos sumažinti savo piliečių, gyvenančių žemiau skurdo ribos, skaičių, privalo siekti esminės kokybinės žemės ūkio gamybos pažangos. Taigi žemdirbystės būdai, naudojami siekiant padidinti žemės ūkio gamybą, turės remtis išbandytais moksliniais metodais, garantuosiančiais šio sumanymo ilgalaikiškumą.

4.1.2 Šiuo klausimu turime pabrėžti, kad kalbant apie žemdirbystės tradicijas, „vietinį išmanymą“ - vietinių gyventojų sukauptas žinias, galinčias pasirodyti labai svarbiomis vykdančios regioninę integraciją. Pagal bendrą taisyklę šios žinios yra susijusios su ilgalaikiais procesais tiek, kiek siekia daugelį amžių trukusį žmogaus bendravimą su jo natūralia aplinka. Dažniausiai jos nugrimzdę į užmarštį, ir iš jų sukauptas patyrimas praktiškai užleidęs vietą kitam, ne tokiam ilgaamžiui. Šio smukimo priežastys - daugelio besivystančių ir mažiausiai pažengusių šalių priimtas sprendimas perimti vakarietišką žemės ūkio modernizavimo modelį, o taip pat ir spaudimas, kurį Vakarų šalys daro šioms valstybėms, siekdamas, kad pastarosios atvertų savo rinkas metodams, nesiderinantiems su ilgalaikė žemės ūkio plėtra. Regioninė integracija gali suteikti joje dalyvaujančioms šalims puikią proga pasikeisti žiniomis ilgalaikių žemės ūkio plėtros formų klausimu. Kaip „vietinio išmanymo“ pavyzdį galima paminėti organinių trąšų, paruoštų iš žemdirbystės likučių, panaudojimą, leidžiantį beveik visiškai išstumti chemines trąšas. Žinoma, reikia pripažinti, kad su esamomis technologijomis finansiškai yra pelningiau gaminti chemines trąšas negu minėtas organines, tačiau šiuos sunkumus būtų galima įveikti įdiegiant novatoriškus metodus.

4.1.3 Dabartinė besivystančių šalių žemės ūkio gamybos tvarkymo praktika šiuo metu artėja prie ribos. Ekologinė žemdirbystė ir trąšų bei fitofarmacinių produktų naudojimas visur mažėja. Ši evoliucija yra susijusi ne vien tik su būtinybe sušvelninti žemės ūkio veiklos kenksmingumą aplinkai, bet ir su vien finansiniais skaičiavimais. Yra įrodyta, kad didelė azotinių trąšų kaina smarkiai sumažina tą naudą, kurią duoda žemės ūkio produkcijos padidėjimas naudojant per daug šių trąšų. Mintis, kurią nuo šiol reikėtų skleisti besivystančiose ir mažiausiai pažengusiose šalyse - nereikia tradicinių žemdirbystės metodų per prievartą keisti moderniais, jei šie yra netinkami nei aplinkos apsaugos, nei ekonominiu požiūriu.

4.1.3. Kaimo plėtros srityje EESRK pažymi neigiamas bėgimo iš kaimo įtakas, vykstančias daugelyje šalių. Dėl šios priežasties pasikeičiant patirtimi reikia žemės ūkyje ir kurti naujas papildomas veiklas siekiant išlaikyti gyventojus kaimuose.

4.2 Politika miškinystės srityje

4.2.1 Miškininkystė atlieka svarbų vaidmenį daugelio besivystančių valstybių ir šalių, laikomų mažiausiai pažengusiomis, ekonominiame ir socialiniame gyvenime. Šioje srityje bus būtina, kad regioninė integracija spręstų miškų masyvų, nepaisančių valstybių sienų, problematiką. Tai reikalauja miškų išteklių valdyti laikantis ilgalaikės strategijos. Pabrėšime, kad miškai yra atsinaujinančio natūralaus turto pavyzdys.

4.2.2 Ypatingai reikėtų pabrėžti būtinybę tobulinti nacionalines ir regionines sistemas, skirtas sertifikuoti miškų produkciją ir ypatingai medieną pagal ilgalaikius metodus. Šios sistemos turėtų būti suderinamos su tarptautiniais šiai sričiai parengtais sertifikavimo modeliais.

4.3 Politika transporto srityje

4.3.1 Tarptautinių transporto tinklų egzistavimas yra būtina regioninės integracijos sąlyga. Tačiau su jais susijusios infrastruktūros sudaro rimtą grėsmę labai svarbiems gamtos ištekliams, juos apgadina ar netgi sunaikina. Todėl reikia turėti transporto politikos kontrolės sistemą, garantuojančią, kad privalumų, kuriuos regioninei integracijai atneš tarptautiniai susisiekimo keliai, nenustelbtų aplinkai padaryta žala.

4.4 Politika turizmo srityje

4.4.1 Turizmas yra iškalbingiausias tarpusavio mainų pavyzdys, apimantis platų spektrą nuo ekonomikos iki socialinės ir kultūros sferų, jis iš esmės yra tarptautinis. Besivystančios ir mažiausiai pažengusios šalys, dalyvaujančios regioninės integracijos procese, iš šio sektoriaus augimo galėtų gauti didžiulę naudą, jeigu siektų ilgalaikės jo plėtros planų, skirtų šio proceso integravimui visame regione. Būdas, kad pasiekti tokių rezultatų yra tarptautinių programų panaudojimas ir jų koordinavimas, pačių programų tikslas - turizmo produkcijos įvairinimas ir naujų jo formų rengimas: ekoturizmas, kultūrinio turizmo ir t.t.

4.4.2 Šiuo atžvilgiu būtina pabrėžti, kad pasiūlos įvairovė turizmo sferoje ir naujos turizmo formos turės būti įdiegtos geriausios patirties pagrindu, pritaikius ją vietiniam skirtingų šalių kontekstui. Be to, reikės, kad ES energingiau paremtų šių naujų turizmo formų plėtrą besivystančiose ir mažiausiai pažengusiose šalyse bei Europos-Viduržemio jūros partnerystės valstybėse, ypač kiek tai susiję su valstybinio ir privataus sektoriaus veiksmų koordinavimu siekiant įgyti šiai sričiai reikalingą profesinę kompetenciją. Ši parama yra įpareigojanti, nes turizmo produkcijos įvairinimas ir naujų formų diegimas yra veikla, kuri, susisiekiančių indų pavyzdžiu, visiškai nesudaro konkurencinių santykių su klasikinio turizmo veikla, bei leidžia manyti, kad ši veikla gali pretenduoti pasinaudoti pagalba ir skatinimu.

4.5 Politika žvejybos sektoriuje

4.5.1 Po ilgų derybų ES pavyko įdiegti bendrą politiką žvejybos sektoriuje. Jūros išteklių nepripažįsta fizinių sienų. Tiek Viduržemio jūros baseine, tiek Atlanto vandenyne žvejoja daug valstybių - ne ES narių, kurių dauguma, įskaitant besivystančias ir mažiausiai pažengusias, nesilaiko ilgalaikės praktikos reikalavimų.

4.5.2 Jūros produktų įvertinimo procesas įtraukia daugelį šalių ir regioninio bendradarbiavimo struktūrų. Dėl to ilgalaikių žvejybos praktikų laikymasis turi būti užtikrintas per iniciatyvas ir programas, siekiančias integracijos zonos lygyje, ir ypatingai per Šiaurės-Pietų sutartis, o taip pat Pietų šalių sutartis.

4.6 Politika energetikos sektoriuje

4.6.1 Europos Sąjunga priėmė „Žaliąją knygą“ apie energetinio aprūpinimo saugumą, kurioje daug vietos skiriama aplinkos apsaugos klausimams. Kadangi ES nustatė tiesioginį ryšį tarp politikos energetinių išteklių klausimų ir ilgalaikės plėtros, todėl reikia, kad regioninės integracijos strategija apimtų energetikos sektoriaus politiką ir veiklą. Sektorius yra gana sudėtingo pobūdžio, tuo labiau, kad nemažai besivystančių ir mažiausiai pažengusių šalių, o taip pat Europos-Viduržemio jūros partnerystės valstybių laiko dideles naftos atsargas - medžiagos, pagrindinio ES energijos šaltinio, kuriam buvo nustatyti ambicingi suvartojimo mažinimo tikslai, visų pirma išipareigojimų, susijusių su dujų išskyrimu ir šiltnamio efektu (Kioto protokolas), pagrindu.

4.6.2 Tarp temų, iškeliamų dėl didelės jų svarbos ilgalaikiai plėtrai besivystančiose, mažiausiai pažengusiose ir Europos-Viduržemio jūros partnerystės šalyse, figūruoja energetikos infrastruktūros plėtra kainų atžvilgiu. Atsižvelgiant į šios problemos svarbą, o taip pat į Bendrijos geresnio energetikos valdymo ir jos pritaikymo ilgalaikiai plėtrai strateginį siekį, energetikos infrastruktūros vystymas turės būti vykdomas taip, kad jo veikiami ekonominiai privalumai būtų suderinti su aplinkos apsauga ir socialine sanglauda.

4.7 Manytina, kad paminėtos ekonominės veiklos šakos nėra vienintelės, kuriomis regioninės integracijos mechanizmai privalo remtis ilgalaikės plėtros logikoje. Paprasčiausiai į jas reikia žiūrėti kaip į sektorius-švyturius, kurie vaidins kitų ekonominės veiklos sferų pritraukėjo vaidmenį. Šiomis kategorijomis prekybos sutartys ir paramos programos turės funkcionuoti parodomuoju metodu ir būti pagrįstos planavimo su dalyvavimu procedūromis.

5. Garantavimas „Socialinis teisingumas“

5.1 Jeigu nesiremiama tęstiniu lavinimusi ir mokymusi, negalima garantuoti, kad regioninė integracija ilgą laiką bus sėkminga. Ilgalaikio mokymo vystymas turi tapti pagrindine regioninės integracijos planų dalimi. Būtent išsilavinusių

rytdienos piliečių dėka galėsime būti tikri, kad regioninės integracijos pasiekimai bus ilgalaikiai.

5.2 Kadangi nemažoje dalyje besivystančių ir mažiausiai pažengusių šalių moteris neužima tos vietos, kurios reikalauja ilgalaikės plėtros strategija, todėl regioninės integracijos planai ne tik turės pašalinti bet kokią socialinės diskriminacijos situaciją, bet taip pat atsižvelgti į specifiškesnį vaidmenį, kurį ji vaidina tarptautiniuose susitarimuose. Tokiu būdu šios programos turės ypatingai skatinti žengimą pirmyn paliečiant klausimus, susijusius su vyrų ir moterų santykiais ir paremti infrastruktūras bei mechanizmus, kurie politinėje, juridinėje ir šeimyninėje plotmėje prisidės prie bet kokios galimos lytinės diskriminacijos išnykimo.

5.3 Regioninė integracija jokia būdu negali pakeisti kultūrinio besivystančių šalių tapatumo. Visiškai priešingai, šie procesai turės atsižvelgti į kultūrinį savitumą, siekti mainų šioje srityje ir remti kultūrinių mažumų grupių teises. Šis kultūrinio savitumo išsaugojimas bus pagrindas laikytis žmogaus asmeninių teisių ir demokratijos principų, lygių galimybių bei visiškai panaikinti bet kokią diskriminaciją, pagrįstą socialiniais arba rasiniais kriterijais.

5.4 Kitas ypatingos svarbos dalykas - kad darbuotojai lygiomis teisėmis ištrauktų ir gautų įgaliojimus dalyvauti priimant sprendimus, susijusius su regionine integracija ir ilgalaikės plėtra. Sukurti papildomas darbo vietas akivaizdžiai yra vienas svarbiausių regioninės integracijos programų uždavinių. Aktyvus dirbančiųjų ir organizuotų dalyvių dalyvavimas šių iniciatyvų parengimo procese gali žymiai prisidėti prie jų siekių įgyvendinimo ir kuriant naujas darbo vietas, ir sušvelninant kenksmingas pasekmes, kurias aplinkai gali turėti šių planų įgyvendinimas. Kadangi darbuotojai tuo pat metu yra sąmoningi piliečiai, gyvenantys bendruomenėse, kurių plėtrai turės įtakos regioninės integracijos veiksmai, jie turi turėti galimybę laisvai reikštis ir būti tiesiogiai atstovaujami ne tik kaip gamintojai, bet ir kaip gaminių bei paslaugų, kuriuos palies šitos programos, vartotojai.

5.5 Kai kurios besivystančių arba mažiausiai pažengusių šalių nevyriausybinės organizacijos (NVO) atsižvelgė į savo šalių norą energingai palaikyti veiksmus, susijusius su ilgalaikės plėtra. Kelios iš jų netgi ėmėsi su šia tematika susijusių projektų įgyvendinimo. Dėl to jos turės galimybę veikti procedūras, susijusias su ilgalaikės plėtros įtraukimu į regioninės integracijos programas, ir šias iniciatyvas reikės skatinti per pilietinės visuomenės komunikacijų kanalus.

5.6 Šio sumanymo sėkmę iš esmės lemia veiksmingų ir atsakingų institucijų, turinčių būtina kompetenciją skatinti ilgalaikės plėtros reikalaujančias strategijas ir politikas, veiklą. Politinį prioritetą visų pirma reikia atiduoti gebėjimų vietiniame ir regioniniame lygyje sustiprinimo programos vykdymui besivystančiose ir mažiau pažengusiose šalyse bei Europos-Viduržemio jūros partnerystės valstybėse.

6. Garantavimas „Aplinkos apsaugos taisyklių laikymasis“

6.1 Geografinėse zonose, kurias paliečia regioninės integracijos procesai, yra šalių, turinčių didelį vandens išteklių potencialą. Kita vertus, šių išteklių valdymas būna didelės trinties tarp kai kurių valstybių priežastis. Ilgalaikio vandens atsargų, priklausančių kelioms valstybėms, valdymo užtikrinimas turi būti laikomas regioninės integracijos procesų prioritetu. Nėgalima įsivaizduoti, kad kokia nors regioninės integracijos sutartis - prekybinio, ekonominio ar kitokio pobūdžio galėtų būti pasirašyta tarp šalių, kurios negerbia kiekvieno asmens teisės apsirūpinti pakankamu kiekiu patenkinamos kokybės vandens.

6.2 Savime aišku, kad kelioms valstybėms priklausančių vandens telkinių valdymas ir aukščiau prieš srovę, ir žemiau pasroviui turės būti adekvačiai administruojamas nacionaliniame lygyje. Šiuo atžvilgiu reikės besivystančias ir mažiausiai pažengusias šalis, o taip pat Europos-Viduržemio jūros partnerystės valstybes skatinti laikytis Komisijos 60/2000 (1) direktyvos dėl vandens išteklių valdymo, kuri numato integruotas ribas vandens išteklių valdymui ir iš techniškosios pusės gali būti pagrindas politinei koncepcijai šiuo klausimu.

6.3 Saugomų zonų administravimas taip pat yra svarbi problema. Nors šiuo klausimu egzistuoja nemaža gerų pavyzdžių, bet atsiranda ir įtampas tarp valstybių. Be to, kadangi šie sektoriai teikia paramą įvairioms ekonominėms veikloms, yra visiškai aišku, kad regioninės integracijos sutartys tiesiogiai veikia jų valdymą. Nuo šiol reikės ypatingai rūpintis saugomų teritorijų valdymu.

6.3.1 Saugomų zonų valdymas turi tapti pagrindu integruotiems planams, kurie remiasi giliu požiūriu į tris ilgalaikės plėtros garantus (ekonominį, aplinkos, socialinį) suvokimu ir baigiasi konkrečiais operaciniais veiksmais įtraukiant ir regioninio bendradarbiavimo dimensiją.

6.4 ES yra išsipareigojusi ją sudarančiose šalyse sukurti saugomas zonas, skirtas bioįvairovės išsaugojimui (Natura 2000). Valstybių narių šioje srityje sukaupta patirtis turi būti perduota besivystančioms ir mažiausiai pažengusioms šalims. Nuo šiol reikia visokeriopa remti gebėjimų, susijusių su saugomų zonų vadyba ir bioįvairovės išsaugojimu, stiprinimo priemones. Viena iš priemonių, tiesiogiai prisidedančių prie šio tikslo, yra Komisijos ir Sąjungai priklausančių valstybių kvietimas iš šių šalių kilusiems stebėtojams į biogeografinių seminarų darbus (ypatingai susijusius su Viduržemio jūros zona).

6.5 Pakrantės regionai laikomi vienas iš pagrindinių augimo polių. Kiekvienas regioninės integracijos procesas neišvengiamai turės imtis tematikų, kurios turės tiesioginės arba netiesioginės

įtakos pajūrio zonai. Atsižvelgiant į šių ekosistemų įvairovę ir jų ekonomines veiklas, atsiranda būtinybė regioninę integraciją panaudoti ilgalaikiam valdymui. Šioje srityje EESRK remia Komisijos plėtojamo pajūrio zonų integruoto valdymo įgyvendinimą.

6.6 Kitas klausimas, kuris tampa vis svarbesnis, yra laukinės faunos valdymas ir griežta laukinių gyvūnų bei augalų prekybos kontrolė. Šiuo klausimu EESRK kovoja už tai, kad būtų kuo griežčiausiai taikoma Cites sutartis ir kad būtų sudaromos palankios sąlygos jos skleidimui kuo daugiau šalių.

6.7 Taip pat reikia atskirai paminėti rimtas problemas, susijusias su augančiu dykumų plitimo pavojumi, kuris gresia daugeliui Europos-Viduržemio jūros partnerystės valstybių. Šio augimo daugelyje šių šalių regionų pavojus nėra tik žala aplinkai, tai taip pat gali baigtis regionų ekonomikos silpnėjimu vis labiau plečiantis dykumoms. Nuo šiol reikės padėti Europos-Viduržemio jūros partnerystės šalims plėtoti regioninį bendradarbiavimą, bus parengti konkretūs ši pavojų sušvelninantys veiksmai.

7. Priemonės ir praktikos

7.1 Pagrindinių čia išdėstytų principų, susijusių su ilgalaikio kumo įtraukimu stiprinant regioninę integraciją, įgyvendinimui yra būtinos priemonės ir praktikos, padėsiančios besivystančioms ir mažiausiai pažengusioms šalims ilgalaikės plėtros sąvoką integruoti į pasaulinio lygio regionų procesus, suteikiant galimybę stebėti šiuo atžvilgiu pasiektą pažangą šiose, o taip pat Europos-Viduržemio jūros partnerystės valstybėse. Šių priemonių ir praktikų vystymosi procese pagrindinis vaidmuo turi būti skirtas dalyvavimo programoms ir pastangoms, siekiančioms, kad būtų įgyvendintos kuo geriausios valdymo formos.

7.2 Per savo išorinės paramos tarnybą ES sumanė ir įgyvendinti plėtros programas, skirtas besivystančioms ir mažiausiai pažengusioms šalims (Meda, Ala, Cards, ir t.t.). Ilgalaikė plėtra yra neatskiriamas jų koncepcijos elementas. Kalbant apie jų veiksmingumą reikia pasakyti, kad iki šiol jos dar nepasiekė Europos Sąjungos joms nustatytų ambicingų tikslų. Tačiau išlieka jų keliami idėja, kad bandant vykdyti regioninę integraciją būtina iškelti ilgalaikės plėtros sąvoką.

7.3 Būtina pateikti specifiškesnę informaciją apie Europos-Viduržemio jūros bendradarbiavimo mechanizmą. Europos-Viduržemio jūros bendradarbiavimo strategija yra prioritetinga ES išorės santykių srityje. Programa Meda yra pagrindinis šios strategijos sukonkretinimo instrumentas. Kalbant apie aplinkos apsaugą ir ilgalaikę plėtrą, būtent programa Smap yra pagrindinis šios politikos įgyvendinimo įrankis.

(1) Direktyva 60/2000/ESK, nustačiusi bendrųjų politikos ribas vandens srityje.

7.4 Programa Meda dar negalėjo duoti norimų rezultatų. Jos biudžetas buvo pripažintas visiškai nepakankamu, nuo pat pradžių nesisekė siekti nustatytų tikslų. Nors programa Smap prisidėjo prie to, kad būtų duota pradžia visai serijai ilgalaikės plėtros iniciatyvų, tačiau jai nepavyko pasiekti norimo tęstinumo ir iki galo įgyvendinti šias iniciatyvas. Nors ir būtų sunku sukonkretinti veiksmus, atliktus per paminėtas programas, atsižvelgiant į tai, kad nebuvo taip reikalingo bendradarbiavimo tarp šalių, kurioms jos skirtos, tačiau ES, ir ypač Komisija privalės padvigubinti pastangas siekiant padidinti veikiančiųjų asmenų, besinaudojančių šiomis programomis, aktyvumą. EESRK nuomone Komisija turėtų išnagrinėti galimybę finansuoti lankstesnius mechanizmus, kurie užtikrintų dalyvavimą ne tik valstybinių proceso dalyvių, kurie yra šalių – programos naudotojų nacionalinių įsipareigojimų garantas, bet ir privačių dalyvių, kurie galėtų daug nuveikti perduodami valstybėms, kurioms skirtos šios programos, savo profesinę kompetenciją.

7.5 Stebint pažangą, kurią pasiekė besivystančios ir mažiausiai pažengusios šalys bei Europos–Viduržemio jūros partnerystės valstybės, stengdamosi įtraukti ilgalaikę plėtrą į regioninio bendradarbiavimo veiksmus, reikia pabrėžti plėtros svarbą, siejamą su ilgalaikiškumo įtakos įvertinimu. Šiuo klausimu EESRK remia Tarybos poziciją parengti studiją, kuri išnagrinėtų laisvos prekybos sutartis jų pasekmių ilgalaikiškumui požiūriu. Šios nuomonės buvo pakartotos 2003 metų gegužės mėnesį Kretroje vykusioje konferencijoje Europos–Viduržemio jūros valstybių partnerystės pusiaukelės proga.

7.6 Šalių - regioninės integracijos eksperimentų vietovių pasiekimai turės būti įvertinti pasitelkus į pagalbą ilgalaikės plėtros rodiklius, kurie šiuo metu yra bendru sutarimu priimti ir pradėti naudoti šalyse ES narėse. Nors šie rodikliai yra dar tik pirmos vystymosi ir pritaikymo fazės, juos reikėtų laikyti „modus vivendi“, kompromisu, nustatančiu adekvačias darbo ribas vertinant kiekvienos valstybės pasiektus rezultatus.

7.7 Tarp temų, labai atidžiai nagrinėjamų vertinant šalių, kurioms taikomos regioninės integracijos programos, pasiekimus, taip pat reikėtų išskirti dubliavimą veiksmų, vykdomų šioms valstybėms - sutarčių dalyvėmis, kurių tikslas – šalių regioninė integracija. Daugelis besivystančių arba mažiausiai pažengusių šalių yra daug šio tipo sutarčių gaunančios pusės. Tokia padėtis gali sumažinti programų veiksmingumą ir kelia lėšų iššvaistymo pavojų. Vienas pirmųjų ilgalaikės plėtros įvertinimo vykdančios regioninės integraciją tikslų turi būti bet kokių nepageidaujamų pasekmių, kylančių dėl tokios šalių laikysenos, sušvelninimas.

7.8 Kalbant apie ilgalaikės plėtros finansavimą regioninės integracijos programose reikia pasakyti, kad EESRK palaiko Monterėjaus konsensuą dėl plėtros finansavimo, numatantį

nuolatinį išteklių, skirtų ilgalaikiai plėtrai, didinimą⁽¹⁾, o taip pat finansinių išteklių panaudojimo mobilumo ir efektyvumo didėjimą, kad būtų sudarytos būtinos sąlygos norint pasiekti plėtros tikslus, suderintus pasauliniame lygyje. Šie tikslai, suformuluoti Tūkstantmečio deklaracijoje⁽²⁾, yra skurdo mažinimas, socialinių sąlygų gerinimas, gyvenimo lygio kėlimas ir aplinkos apsauga; tai pirmasis žingsnis siekiant, kad dvidešimt pirmasis amžius būtų plėtros amžius visiems.

8. Baigiamosios pastabos

8.1 Kaip jau turėjome galimybę tai akcentuoti šios nuomonės įžangoje, ilgalaikę plėtrą atsirado ir turi būti nagrinėjama kaip problematika, kuri atgaivina regioninę integraciją ir jokia būdu nėra paprastas jos priedas. Jeigu klausimas yra sudėtingas, negalime sau leisti manyti, kad jis neišsprendžiamas. Asignuodama pastangas šia kryptimi, Europos Sąjunga gali pasiekti esminių rezultatų. Per savo programas nuo bendradarbiavimo iki plėtros ji ne tik padeda besivystančioms ir mažiausiai pažengusioms šalims, bet ir perduoda joms daugybę kultūrinės, politinės ir socialinės informacijos, kurią galima surinkti pasinaudojant ilgalaikės plėtros sąvoka, regioninei integracijai esant viena iš jos įgyvendinimo priemonių.

8.2 Reikės, kad savo iniciatyvose Europos Sąjunga visų pirma laikytų savo pareigą siekti tarptautinio bendradarbiavimo. Tarp šios rūšies bendradarbiavimų ypač paminėtinas bendradarbiavimas su Jungtinėmis Tautomis.

8.3 Ryšiai, kuriuos JTO palaiko su Europos Sąjunga, per daugelį metų vystėsi pradėdami nuo labai įvairiapusio veiksmų koordinavimo tinklo. Jie yra tvirti ir apima beveik visas išorės santykių sritis. Plėsti juos ir ateityje yra strateginis Europos Sąjungos, jos šalių narių ir Komisijos prioritetasis.

8.4 Regioninės integracijos ir ilgalaikės plėtros tematika ypač gerai prisitaiko prie šio tokių pat ES ryšių su JTO sutvirtinimo proceso. Atsižvelgdamas, iš vienos pusės, į Jungtinių Tautų strateginį pasirinkimą ilgalaikės plėtros klausimų naudai, o taip pat patirtį, kurią ji įgijo šioje srityje, ir, iš kitos pusės, į Europos Sąjungos sukauptą profesinę kompetenciją regioninės integracijos klausimu, EESRK primygtinai rekomenduoja, kad abi instancijos, naudodamos bendrus mechanizmus, bendradarbiautų finansuojant vienos ir kitos srities projektus.

8.5 Europos Sąjunga jau atsižvelgė į savo valių užmegzti tokių bendradarbiavimą, koks jis numatytas Tarybos ir Komisijos deklaracijoje dėl Europos Sąjungos plėtros politikos arba Komisijos pranešime ES Tarybai ir Europos Parlamentui, pavadintame: „Sukurti veiksmingą partnerystę su Jungtinėmis tautomis plėtros ir humanitarinių reikalų srityse“ (COM(2001) 231 galut., 2001 m. gegužės 2 d.).

⁽¹⁾ Jungtinės Tautos, Tarptautinės konferencijos dėl plėtros finansavimo pranešimas, Monterėjus, 2002 m. kovo 18–22 d., A/CONF.198/11.

⁽²⁾ Jungtinių Tautų Tūkstantmečio deklaracija, Jungtinių Tautų Tūkstantmečio asamblėja, Generalinė asamblėja A/55/L.2.

8.6 Regioninės integracijos klausimu Bendrijų bendradarbiavimo programos, ypač tos, kurios paliečia regioninę integraciją su besivystančiomis šalimis arba valstybėmis, laikomomis tarp mažiausiai išsivysčiusių, nuo šiol turi skirti labai didelį dėmesį ilgalaikiškumo aspektams visomis kryptimis – ekonomine,

socialine ir aplinkosaugine. Šiame kontekste EESRK gali labai svariai prisidėti prie sėkmingo šių pastangų įgyvendinimo, kadangi tarp visų ES institucinių organų jis turi aukščiausią kompetenciją šiuo klausimu ir gali pateikti šias temas debatams pilietinėje visuomenėje.

Briuselis, 2004 m. birželio 2 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Roger BRIESCH*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Tarybos direktyvos, įgyvendinančios lygių galimybių tarp vyrų ir moterų ir galimybės naudotis prekėmis ir paslaugomis bei tiekti jas principą, pasiūlymo

COM(2003) 657 galutinis– 2003/0265(CNS)

(2004/C 241/13)

Vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2004 m. kovo 31 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl Tarybos direktyvos, įgyvendinančios lygių galimybių tarp vyrų ir moterų ir galimybės naudotis prekėmis ir paslaugomis bei tiekti jas principą, pasiūlymas.

Specializuotas Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. gegužės 6 d. patvirtino nuomonę. Pranešėjas - ponis Carroll.

409-oje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2004 m. birželio 2-3 d. (2004 m. birželio 3 d. posėdyje) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 120 balsais „už“, 49 „prieš“, bei 15 susilaikius, priėmė šią nuomonę.

1. Pasiūlymo teisinė bazė, turinys ir apimtis

1.1 Komisijos pasiūlymas remiasi Europos Bendrijos steigimo sutarties 13(1) straipsniu, kuris sudarė pagrindą direktyvoms dėl kovos su diskriminacija užimtume ir darbe dėl remiantis religinių pažiūrų ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos⁽¹⁾ ir dėl užimtumo ir darbo bei galimybės naudotis prekėmis ir paslaugomis ir tiekti jas dėl rasinės ar etninės kilmės priežasčių⁽²⁾.

1.2 Pasiūlyta direktyva nustato pagrindus kovai su lyčių diskriminacija galimybėse naudotis prekėmis ir paslaugomis ir tiekti jas, bei siekia įgyvendinti lygių galimybių tarp vyrų ir moterų principą šalyse narėse. Ji neturi jokio atgalinio poveikio.

1.2.1 Tiesioginė ar netiesioginė seksualinė diskriminacija, įskaitant mažiau palankų moterų traktavimą dėl nėštumo ar

motinystės, yra draudžiama. Kaip apibrėžta pasiūlyme, persekiojimas ir seksualinis persekiojimas laikomi seksualine diskriminacija ir todėl yra draudžiami. Asmens atsisakymas ar sutikimas su tokiu elgesiu negali būti ši asmenį įtakančio sprendimo pagrindu. Diskriminacijos skatinimas pagal direktyvą taip pat yra laikomas diskriminacija.

1.3 Pasiūlymo apimtis plati, tačiau yra keletas didelių apribojimų. Plačiaja prasme pasiūlymas apima galimybę naudotis visuomenei prieinamomis prekėmis ir paslaugomis, bei tiekti jas, įskaitant būstą. Jis apima valstybinį ir privatų sektorius, įskaitant valstybės institucijas. Grynai privačios operacijos, pavyzdžiui, vasarnamio nuoma šeimos nariui ar kambario išnuomojimas privačiame name, nėra įtrauktos į pasiūlymą.

⁽¹⁾ 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti pagrindą lygioms galimybėms užimtume ir darbe.

⁽²⁾ 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva, įgyvendinanti lygių galimybių principus tarp žmonių, nepaisant rasinių ir etninių skirtumų.

1.3.1 Komisija pateikia visuomenei prieinamų prekių ir paslaugų pavyzdžius:

- galimybė naudotis visuomeninės paskirties patalpomis;
- visų tipų būstai, įskaitant nuomą ir viešbučius;
- bankų, draudimo ir kitos finansinės paslaugos;
- transportas;
- bet kokios profesijos paslaugos ar prekyba ⁽¹⁾.

1.3.2 Paslaugų spektras yra platus. Svarbios sritys apima pensijas, gyvybės ir sveikatos draudimą, bendrą draudimą ir galimybę naudotis finansais ir būstu.

1.3.3 Pasinaudojimas lytimi kaip faktoriumi skaičiuojant įmokas ar draudimo naudą bei teikiant finansines paslaugas bus draudžiamas nuo direktyvos įsigaliojimo dienos. Tačiau šalims narėms leidžiama atidėti šios nuostatos įgyvendinimą šešeriems metams. Jeigu šalys narės nuspręš taip padaryti, jos privalo nedelsiant informuoti Komisiją ir turi kaupti, skelbti ir reguliariai atnaujinti išsamias lenteles apie mirtingumo ir vyrų bei moterų gyvenimo trukmės rodiklius

1.4 Egzistuoja keletas išimčių. Pasiūlyta direktyva, kalbant apie prekes ir paslaugas, neužkerta kelio skirtumams tarp vyrų ir moterų, jeigu tos prekės ar paslaugos yra skirtos išimtinai ar pirmiausia tik vienos lyties atstovams ar jų įgūdžiams praktikuoti. Tarp pavydžių gali būti vienos lyties sesijos baseine ar privačiam narių klube.

1.5 Kaip apibrėžta Tarybos direktyvos 89/552/EEB 1(b) straipsnyje, į direktyvą nepatenka švietimas ir žiniasklaidos bei reklamų turinys, ypač spaudos ir televizijų reklamų.

1.6 Direktyva leidžia teigiamus veiksmus.

1.7 Direktyvoje yra nuostatos apie minimalias teises ir teisių gynimo būdus, vykdymą bei monitoringą bendros su dviejų direktyvų, paminėtų 1.1 skirsnyje, nuostatomis.

2. Bendrieji komentarai

2.1 Komitetas pabrėžia seksualinės diskriminacijos, susijusios su vyrų ir moterų galimybėmis naudotis prekėmis ir paslaugomis bei tiekti jas, uždraudimo principo svarbą.

2.2 Komitetas pritaria šio pasiūlymo formuluočių ir apibrėžimų atitikimui su ankstesniųjų dviejų direktyvų ir dėl įrodinėjimo pareigos lygių galimybių byloje.

⁽¹⁾ COM(2003) 657 galutinis, Išaiškinamasis memorandumas.

2.2.1 Komitetas yra susirūpinęs, kad „paslaugų“ apibrėžimas minimas tik direktyvos projekto 10 straipsnio preambulėje. Siekiant išvengti dviprasmybės esant plačiam viešųjų ir kitų paslaugų visuomenei spektrui (pavyzdžiui, paslaugų, kurias tiekia NVO), „paslaugų“ terminas turi būti aiškiai apibrėžtas tekste. Komitetui yra priimtinas platus apibrėžimas.

2.3 Apgailestaujama, kad į direktyvos sferą nepatenka švietimas. Tačiau pripažįstama, kad gali kilti problemų dėl Bendrijos kompetencijos šioje srityje. Tuo tarpu švietimas yra esminis lygybės tarp vyrų ir moterų veiksnys, kurio padarinyje berniukai ir mergaitės gali rinktis tradicinį karjeros kelią, taip stipriai įtakodami savo ateitį. Kai kurios šalys narės abejoja dėl pasirinkimo apribojimų ir tinkamų gairių švietime trūkumo, kas įtakoja asmenybes, nes tai gali trukdyti pasiekti socialinius tikslus ir paveikti ES konkurencingumą.

2.3.1 Komisija patvirtino, kad paslaugos apimtų tik privačias švietimo paslaugas, jeigu šis sektorius nebūtų išimtas iš direktyvos. Tai galėjo įtakoti skirtingų standartų taikymą įgyvendinant lygių galimybių principą.

2.3.2 Remiantis Lisabonos darbotvarke šalys narės jau ėmėsi veiksmų švietimo srityje. Taigi, komitetas ragina Komisiją imtis veiksmų, kurie yra jos galioje, paskatinti šalis nars užtikrinti, kad tiek berniukams, tiek mergaitėms būtų lygios galimybės naudotis švietimo galimybėmis.

2.3.3 Direktyva dėl lygių galimybių apima galimybes naudotis profesiniu mokymu, įskaitant trečio lygio profesinį švietimą. Tačiau to nepakanka. Priemonės pasinaudoti trečio lygio švietimu universitete ar profesinėje mokymo institucijoje, įgyjamos pirmame ir antrame lygiuose.

2.4 Komitetas supranta, kad pasiūlymas apima tik žiniasklaidą ir reklamą, kai jos yra paslaugų teikėjų vaidmenyje. Komitetas sutinka, kad dabartinis pasiūlymas nėra teisinga priemonė, kuri įtakotų žiniasklaidos ir reklamos turinį. Tačiau, kadangi žiniasklaida ir reklama daro galingą įtaką visuomenės požiūriui ir nuomonei, jų negalima nepaisyti ES veiksmuose, kuriais siekiama pašalinti užimtumo ir kasdieninę diskriminaciją. Vis dėlto egzistuoja aiški linija tarp tinkamų veiksmų ir cenzūros. Taigi, Komisija, atsižvelgiant į šiuos veiksnys, turėtų tęsti konsultacijas šiais klausimais ir laiku imtis atitinkamų veiksmų. Komitetas yra pasiruošęs dalyvauti šiame procese.

2.5 Komitetas pritaria faktui, kad vyrai ir moterys turėtų lygias galimybes naudotis finansais, kurie yra ypatingai svarbūs tiek vieniems, tiek kitiems, nesvarbu ar jie verslininkai, ar tikisi gauti finansavimą būstui.

2.6 Komiteto nuomone, kalbant apie nediskriminavimą dėl lyties naudojantis draudimo paslaugomis, paliečiamas jautriausias rekomendacijos aspektas, kadangi tokios sritys kaip švietimas, žiniasklaida ir reklama nėra įtrauktos į rekomendaciją. Nei į vieną iš rekomendacijoje esančių sričių, ypač draudimo srityje, negali būti įtraukiami nauji diskriminacijos kriterijai.

2.6.1 Komitetui atrodo labai abejotinas teiginys, kad abiejų lyčių tarifai, kurie yra taikomi kitose sąjungos šalyse, sąlygoja bendrą draudimo tarifų padidėjimą ir tuo pabrangina išplėstą rizikos subalansavimą tarp abiejų lyčių. Būtų neprotinga ir tai prieštarautų pačiam pasiūlymui, jei valstybės narės draudimo srityje, kalbant bendrai apie paslaugų ir įsikūrimo laisvę, 6 metus galėtų nukrypti nuo šio lygių teisių principo.

2.6.2 Komitetas reikalauja panaikinti tiesioginę ir netiesioginę diskriminaciją, kalbant apie visų asmenų galimybę naudotis papildomo draudimo teisėmis. Šis reikalavimas yra dar skubesnis, nei socialinės apsaugos antrosios ir trečiosios kolonų kūrimas, kuris šiuo metu yra ES socialinės apsaugos dinamiškiausias aspektas. Šiuo klausimu komitetas remiasi rekomendacijomis, kurios išdėstytos nuomonėje dėl „papildomo medicininio draudimo“⁽¹⁾.

3. Konkretūs komentarai

3.1 Komitetas remia vyrų ir moterų lygias galimybes naudotis finansinėmis paslaugomis, kurių daugelis yra būtinos kasdieniame gyvenime, o taip pat ir lygią naudą ir įmokas. Tačiau direktyva apima daugelį finansinių paslaugų, kurios skiriasi savo prigimtimi, pvz., automobilių draudimą, sveikatos ir negalios draudimą, pensijas ir anuitetą. Tai sukelia sudėtingus ir sunkius klausimus, kurie skiriasi skirtingose šalyse narėse.

3.1.1 Tačiau turi būti pripažinta, kad gaunamos naudos ir įmokų suvienodinimas šių paslaugų vartotojams turės tiek teigiamą, tiek neigiamą poveikį, o vyrams ir moterims poveikis skirsis priklausomai nuo finansinių paslaugų. Automobilio draudimo atveju nauda dėl draudiminių įvykių nebuvimo atsiranda tik po kelerių metų jų draudiminės patirties. Egzistuoja galimybė, kad draudimo kaina gali pakilti visiems, siekiant išspręsti išskylančius nesklandumus.

⁽¹⁾ OL C 204, 18.7.2000, p. 51 (rapporteur: Jean-Michel Bloch-Lainé).

3.1.2 Europos teisingumo teismas Colorell sprendime⁽²⁾ pripažino, kad draudimo statistikos duomenų panaudojimas, remiantis lytimi, buvo efektyvus paskaičiuojant pensijų įnašus ar naudą. Tačiau įnašai, kuriuos turėjo mokėti darbuotojai ir nauda privalėjo būti vienodi. Didesni darbdavio įnašai buvo pripažinti galiojančiais. Tiesą sakant, teismas pripažino, kad naudos išlyginimo kaina yra didesnė. Profesinių pensijų schemose darbdavys mokėjo didesnę įnašą. Privačių pensijų ir draudimo atveju nėra darbdavio, kuris galėtų sugerti didesnes įmokas ar įnašus: tai tenka paslaugų vartotojams. Tačiau tai netaikoma pensijoms, kai vyrai turi mokėti už moterų ilgaamžiškumą, bet taikoma visiems kitiems draudimo tipams. Pavyzdžiui moterims gali tekti mokėti už padidintą vyrų riziką patekti į avarijas ir pan.

3.1.3 Komisija išplėstiniame poveikio vertinime pripažįsta, kad draudikai turės papildomų kaštų, kurie galiausiai bus perkelti vartotojams, tačiau mano, kad pritaikymo laikotarpiui pasibaigus tai nebebus taikoma. EESRK požiūris yra toks pats.

3.1.4 Šiuo atveju komitetas taip pat remiasi Sutarties principu dėl lygių vyrų ir moterų galimybių. Jeigu šis principas yra naudojamas kaip pagrindas, draudimo sektorius per tam tikrą laikotarpį privalės pataisyti skaičiavimo sistemą taip, kad lytis nebebūtų naudojama kaip veiksnys skaičiuojant, pavyzdžiui, automobilio draudimo įmokas. Kadangi aišku, jog avarijų dažnumai ir ilgaamžiškumas daugiau nebeturi įtakos skaičiavimo metodams, bendras vartotojų mokėjimų įnašas teoriškai neturėtų keistis.

3.1.5 Komitetas mano, kad draudimo/pensijų sektorius turės naudoti aiškesnį įvertinimą (įskaitant alternatyvaus pagrindu efektų nepriklausomą simuliaciją), siekiant įvertinti ilgalaikį pasiūlymų poveikį. Komitetas tiki, kad direktyvai įsigaliojus įvykių monitoringas tampa svarbus, ypač draudimo sektoriuje. Bendras direktyvos tikslas turėtų būti apsaugoti, kad žmonių teisės nenukentėtų nuo diskriminacijos.

3.2 Dėl būsto nuostatos Komitetas mano, kad direktyva neturėtų būti taikoma privatiems atvejams, pvz., tarp šeimos narių atliekantiems išperkamosios nuomos, pardavimo ar dovanojimo sandoriams.

3.3 Komiteto nuomone, išskirimai turėtų būti aiškiai apibrėžti. Jie neturėtų kelti pavojaus lygioms vyrų ir moterų galimybėms.

⁽²⁾ Coloroll Pension Trustees Ltd v Russell & Others C-200/91, 28 September 1994.

3.4 Komitetas pritaria 5 straipsniui, kuris leidžia teigiamus veiksmus. Tačiau ši nuostata neturėtų kelti pavojaus pagrindiniams paslaugų, kurias vyrams ir moterims tiekia viešosios tarnybos ir NVO, sektoriams, tokiems kaip vienos lyties būstai socialiai nuskriaustiems asmenims ar prieglaudos moterims, patyrusioms buitinę ar kitokios formos prievartą.

3.5 Komitetas pritaria dialogo su nevyriausybinėmis organizacijomis nuostatai. Tačiau ši nuostata turi garantuoti reguliarių kontaktą su organizuota pilietine visuomene.

3.6 Priėmus direktyvą, informacija ir viešumas bus gyvybiškai svarbūs siekiant užtikrinti, kad vartotojai žinotų savo teises, o prekių ir paslaugų teikėjai suprastų savo įsipareigojimus.

Briuselis, 2004 m. birželio 3 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
 Roger BRIESCH

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai ir Europos Parlamentui — Skatinti technologijas ilgalaikiai plėtrai: Europos Sąjungos veiksmų planas ekotechnologijų naudai

(COM(2004) 38 galutinis)

(2004/C 241/14)

2004 metų sausio 28 dieną Komisija, vadovaudamasi Europos Bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, nusprendė paprašyti Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pateikti nuomonę dėl: „Komisijos komunikato Tarybai ir Europos Parlamentui — Skatinti technologijas ilgalaikės plėtrai: Europos Sąjungos veiksmų planas ekotechnologijų naudai“.

Specializuotas skyrius „Žemės ūkis, kaimo plėtra, aplinka“, atsakingas už Komiteto darbų šiuo klausimu parengimą, 2004 m. gegužės 6 d. priėmė šią nuomonę (pranešėjas p. p. BUFFETAUT).

409-oje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2004 m. birželio 2-3 d. (2004 m. birželio 2 d. posėdis) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 177 balsais „už“, 1 balsui „prieš“ bei 5 susilaikius, priėmė šią nuomonę.

1. Įžanga

1.1 Šis pranešimas įsiterpia į Komisijos neįstatyminių dokumentų „tradiciją“, nustatydamas iniciatyvų, priimtų šioje srityje, bei ateities politinių perspektyvų vietą. Jis tam tikru laipsniu nustato Komisijos išvados ekotechnologijų klausimų ribas.

1.2 Pranešimas iš karto perkelia šią išvadą į strateginę perspektyvą dėl ilgalaikės plėtros bei Lisabonos strategijos ir primena nuo šiol gerai žinomą pasakymą, kad Komisija nori padaryti iš Europos Sąjungos „pačią konkurentiškiausią ir dinamiškiausią žinių ekonomiką pasaulyje, sugebančią pasiekti ilgalaikį ekonomikos augimą, lydimą kiekybinio ir kokybinio užimtumo pagerėjimo ir didesnės socialinės sanglaudos“.

1.3 Išdėsčius šį priminimą, nuo šiol tapusį ritualiniu, iškyla realus klausimas: kokie yra šio veiksmų plano ekotechnologijų naudai (VPET) tikslai?

Komisija, siekdama galutinio tikslo – sumažinti spaudimą mūsų gamtiniams ištekliams, pagerinti Europos gyventojų gyvenimo kokybę ir sudaryti palankias sąlygas ekonomikos augimui, suformuluoja tris tikslus:

- pašalinti kliūtis išnaudoti visą ekotechnologijų potencialą;
- stengtis pasiekti, kad ES vaidintų pirmaujančią vaidmenį ekotechnologijų kūrime ir naudojime;
- mobilizuoti visus, dalyvaujančius siekiant šių tikslų.

Siekdama galutinio tikslo – sumažinti spaudimą mūsų gamtiniams ištekliams, pagerinti Europos gyventojų gyvenimo kokybę ir sudaryti palankias sąlygas ekonomikos augimui.

1.4 Komisija mano, kad dabar yra tinkamas metas šiam planui atsirasti, tačiau kokia forma ir plėtojant kokius konkrečius veiksmus? Atsakymai į šiuos du klausimus ir sudaro šį dokumentą.

2. Pagrindinis veiksmų plano turinys

2.1 Parengti veiksmų planą

2.1.1 Pirmiausia komisija pateikia tam tikrą skaičių situacijų įvertinimų, kurie turi tapti privalomomis veiksmų plano rengimo kryptimis:

- potencialo ekotechnologijų skatinimui egzistavimas;
- nepakankamas jų panaudojimas;
- kryptingo ir efektyvaus skatinimo svarba siekiant priimti ir vystyti šias ekotechnologijas;
- būtinybė išryškinti ilgalaikės rinkų evoliucijos perspektyvas siekiant suteikti galimybę investuoti į ekotechnologijas;
- būtinybė koordinuoti ir palengvinti pasikeitimą geromis praktikomis;
- būtinybė sukurti palankią aplinką tiems, kurie kuria, įsigyja ir naudoja ekotechnologijas;
- pripažinimas, kad ekotechnologijų įdiegimas ir plėtra yra darbas vidutiniam ir ilgam laikotarpiui.

2.2 Veikti

Komisija siūlo tris dideles veiklos sritis:

- pereiti nuo mokslinių tyrimų prie rinkų;
- gerinti rinkos sąlygas;
- veikti pasauliniame lygyje.

2.2.1 Pereiti nuo mokslinių tyrimų prie rinkų

2.2.1.1 Komisija primygtinai siūlo plėtoti ir kryptingai nukreipti mokslinius tyrimus, ypač naudojantis BEI ir BERD finansavimais, turint tikslą pereiti į komercines praktikas.

2.2.1.2 Komisija ketina skatinti technologines platformas daug žadančioms ekotechnologijoms, kurios visų pirma siektų didinti mokslinių tyrimų efektyvumą, mobilizuoti lėšas, numatyti valstybinio ir privataus sektoriaus partnerystę, pagerinti technologijų perdavimą besivystančioms šalims.

2.2.1.3 Pagaliau komisija pageidauja gerinti ekotechnologijų išbandymą ir normalizavimą.

2.2.2 Gerinti rinkos sąlygas

2.2.2.1 Komisija išdėsto rinkos pagerinimo sąlygas investavimo, ekonominių kliūčių pašalinimo, valstybinių rinkų ekonominio svorio įtakos, pilietinės visuomenės mobilizavimo klausimais.

2.2.3 Veikti pasauliniame lygyje

2.2.3.1 Europos ambicijos ekotechnologijų klausimu neapsiriboja senuoju žemynu. Komisija mano, kad Europos Sąjunga privalo aktyviai veikti skatindama ilgalaikę plėtrą pasauliniu lygiu.

2.2.3.2 Komisija ketina plėtoti partnerystę su besivystančiomis šalimis ir aktyviai įsitraukti į Johannesburgo viršūnių susitikime priimtų iniciatyvų ekotechnologijų klausimais įgyvendinimą.

3. Koordinavimas ir kontrolė

3.1 Veiksmų plano parengimas numato jo įgyvendinimo kontrolę. Komisija numato šiam tikslui panaudoti įvairius instrumentus: dviemetę ataskaitą, Europos ekotechnologijų komitetą, koordinavimą, informaciją apie geriausias praktikas ir t.t.

4. Bendri pastebėjimai

4.1 Komitetas taip pat atsižvelgia į pramonės pasikeitimų konsultacinės komisijos pateiktus komentarus ir patarimus (pranešėjas: ponias SIRKEINEN, antrasis pranešėjas: M. REICHEL).

4.2 Pagal apibrėžimą ekotechnologijų sritis yra labai plati. Ekotechnologijos gali turėti tikslą ilgai naudoti natūralius išteklius, sumažinti aplinkai daromą žalą arba jos išvengti, plėtoti alternatyvius energijos šaltinius, prisijungti prie integruotos gaminių politikos ir t.t. Kaip tą jau pabrėžė EESRK⁽¹⁾, yra labai svarbu, kad ekotechnologijų terminas neapsiribotų „Savomis“ technologijomis. Nuolatinis paslaugų teikimo procesų ir būdų gerinimas siekiant sumažinti neigiamas pasekmes aplinkai, moksliniai tyrimai, atnaujinama profesinė kompetencija ir plėtra numatant gerinti tradicines technologijas bei įjungti jas į aplinkosauginę dimensiją taip pat priklauso prie veiksmų, turinčių tikslą vystyti ekotechnologijas, todėl tai turi būti skatinama. Ekologiškos technikos efektyvumo matas įvertinamas pagal jo palankų poveikį aplinkai, o ne pagal technologijos apibrėžimą a priori kaip apie ekologiškai „nekalta“.

4.3 Labai didelė veiksmų plano rizika yra veiksmų išskaidymas ir su tuo susijęs lėšų išskaidymas. Vienas iš pagrindinių sėkmės garantijų tokioje situacijoje turėtų būti prioritetų nustatymas, pastangų susistemimas pagal svarbą įvertinant ne tik ekotechnologijų efektyvumą, bet ir ekonominį gyvybingumą. Ši sąvoka beveik nepasirodė Komisijos dokumentuose. Tačiau ji turi didelę praktinę svarbą, nes negalima užmiršti, kad ilgalaikę plėtrą remiasi į tris ramsčius: ekonominę plėtrą, aplinkos ir natūralių išteklių apsaugą ir žmonių socialinį suklestėjimą.

⁽¹⁾ Žiūr. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl „Komisijos komunikato: Veiksmų plano parengimas ekotechnologijų naudai“, COM(2003) 131, OL C 32, 2004 2 5, psl. 39-44, (CESE 1390/03).

4.4 Aplinkosauginės technologijos visada taikomos tik tuomet, jeigu jų diegimas duoda tiesioginės naudos arba jeigu to reikalauja įstatymų nuostatos. Kadangi laisva rinka pati savaime nevykdo visų visuotinai pripažintų etinių, socialinių ir aplinkos apsaugos politinių tikslų, įstatymų leidėjas jau nuo seno privalėjo sukurti atitinkamą teisinį pagrindą. Faktiškai tai atsisipindi iš dalies aukštesnėse įmonėse ekonominėse sąnaudose, kurios visgi gali būti makroekonomiškai visiškai pagrįstos. Nustatydamas įstatyminių pagrindą įstatymų leidėjas turėtų atsižvelgti į aukštą ekonomikos ir mokslo inovacinę galią ir apibrėžti tikslus, o ne tikslams pasiekti būtinas technologijas ar būtinus žingsnius. Augantis papildomų realizavimo galimybių, remiantis papildomų socialinių ir aplinkos kriterijų laikymusi, supratimas yra svarbi veiksmų plano ir Europos ekonomikos konkurencingumo stiprinimo varomoji jėga.

4.5 Veiksmų plano sėkmei ne mažiau svarbus patekimo į rinką ir rinkos sąlygų aspektas. Be tvirtos ir konkurencingos rinkos negalima tikėtis aplinkosauginių technologijų užtikrintos tolesnės plėtros. Veiksmingos aplinkosauginės technologijos dėl neinternalizuotų sąnaudų ekologijai ir iš dalies dėl šių technologijų išvystymo lygio bei nepakankamo jų patekimo į rinką dažnai negali būti gaminamos palankia kaina ir todėl yra mažiau lanksčios bei brangesnės nei kitos, ne tokios ekologiškos ir iš dalies subsidijuojamos technologijos. Taigi kalbama apie lengvatas aplinkos apsaugos politikai neprieštaraujantiems ir pasiteisinusiems procesams ar atitinkamų aplinkosauginių technologijų plėtrai (paskolos, subsidijos, mokestinės lengvatos), siekiant remti bei palengvinti jų patekimą į rinką, ar tokios rinkos kūrimą, dirbtinai nepalaikant visiškai nerentabilių aplinkosauginių technologijų. Siekiant glaudesnių veiksmų ir įsitikinimo, kad paskatos diegti aplinkosaugines technologijas susilauktų pritarimo, turi būti atliktas tam tikras klasifikavimas ar hierarchinis skirstymas: rizikos kapitalas pradinėje pakopoje, „klasikinės“ paskolos vystymo pakopoje, mokestinės paskatos įtvirtinant pozicijas rinkoje ar kitos mokestinės priemonės, atitinkančios žalingų aplinkai procesų sąnaudų ekologijai internalizavimą.

4.6 Šiame kontekste yra būtinos paramos ar atitinkamai įbauginimo priemonės, teisės aktai ir reglamentai, taip pat svarbu atsižvelgti ir į ekonominę bei socialinę realybę ir vengti rinkos iškraipymų. Aplinkosauginės technologijos negali būti nei neįkandama prabanga nei neigiamai veikti konkurenciją toleruojant produktus ir paslaugas iš ekonomikos regionų, kurie netaiko panašių normų. Tai taip pat pabrėžia ir Komisija. Visų informacijos priemonių ir bendros pilietinės visuomenės ir viešosios nuomonės mobilizavimas aplinkosauginių technologijų labai be deramo realių sąlygų ir ekonominio pagrįstumo paisymo būtų bergdžias dalykas. Siekiant viešosios nuomonės palaikymo, be kita ko, turėtų būti paisoma, kad piliečius ir vartotojus taip pat sieja ir darbo santykiai; jeigu senų technologijų būtina atsakyti remiantis ilgalaikės plėtros reikalavimais, rekomenduojama iš anksto nustatyti socialinės pertvarkos sąlygas ir sąnaudas.

4.7 Pagaliau reikia pabrėžti, kad yra būtina visiška sanglauda tarp įvairių Europos Sąjungos įgyvendinamų politikų siekiant išvengti, kad jos neprieštarautų viena kitai. Vadinasi būtų nenaudinga apibrėžti politiką ilgalaikės plėtros klausimu, jeigu ji prieštarautų Europos Sąjungos politikai PPO arba rinkų liberalizavimo atžvilgiu. Šiuo atžvilgiu, yra būtinybė debatams šiuo klausimu PPO bei tvirta pozicija prieš prekių ir paslaugų priėmimą- nepriklausomai nuo jų kilmės- kurie neprisitaiko prie technologijų ir procesų įtakos iki minimumo.

5. Ypatingi pastebėjimai

5.1 Įžanga

5.1.1 EESRK gali tik pritarti veiksmų plano tikslams ir ypač norui išnaudoti visą ekotechnologijų potencialą siekiant pagerinti aplinkos apsaugą didinant konkurencingumą ir spartinant ekonomikos augimą, kas jau buvo pabrėžta ankstesnėje nuomonėje (žiūr. 1 išnašą).

5.2 Raginimai priimti ekotechnologijas

5.2.1 Komitetas pažymi paskatų tikslingumą siekiant plėtoti aplinkosaugines technologijas, tačiau pabrėžia, kad jos neturi privesti prie visiškai dirbtinio technikos, neturinčios realių realizavimo galimybių, palaikymo. Visų pirma rinką tiksliniais instrumentais, susidedančiais iš apmokestinimo, subsidijų, licenzijų ir taisyklių, reikia organizuoti taip, kad būtų atsižvelgiama į įvairių alternatyvių technologijų negamybines (išorines) sąnaudas. Vis dėlto tam tikros aplinkosauginės technologijos gali būti diegiamos tik siekiant papildyti labiau tradicinę techniką.

5.3 Nuo mokslinių tyrimų pereiti prie rinkų

5.3.1 Vienas iš svarbiausių laimėjimų būtų tai, kad moksliniai tyrimai ekotechnologijų srityje galėtų rasti konkretų pritaikymą. Taigi, reikia, kad moksliniams tyrimams skirtas finansavimas būtų nukreipiamas ir į jau pritaikytus mokslinius tyrimus ir leistų į procesą įtraukti įmones, ypač mažas ir vidutines. Be to, reikia pabrėžti, kad kai kurios mažos ir vidutinės įmonės yra ekotechnologijų kūrimo ir plėtros iniciatorės.

5.4 Pagalba technologinėms platformoms

5.4.1 EESRK mano, kad mintis sudaryti daug žadančių ekotechnologijų platformas yra įdomi. Surinkti suinteresuotus asmenis, turinčius realią kompetenciją nagrinėjamoje technologijoje, turinčius technologijas, susijusias su nagrinėjamu sektoriumi arba įdiegusias savas technologijas, galinčias išspręsti specifinę aplinkosauginę problemą, yra įdomus bandymas. Intelektualios nuosavybės, patentų ir markių klausimai bus išspręsti pritaikant pagrindinės mokslinių tyrimų programos ir intelektualiai nuosavybei taikomos teisės taisyklės, ypatingos problemos čia neiškils. EESRK mano, kad jeigu pradžioje sekretoriatas būtų Komisijos apdraustas, tuomet partnerystės forma valstybinis/privatus turėtų turėti galimybę plėtotis, kadangi šios technologinės platformos atitiks realų poreikį ir sukels tikrą susidomėjimą.

5.5 Ekotechnologijų įvertinimas ir normalizavimas

5.5.1 Ekotechnologijų pasklidimas remiasi ekonomiais motyvais ir jų techniniu efektyvumu. Įteisinimo mechanizmas ir turimų duomenų apie kai kurias pagrindines technologijas išplatavimas, kaip tą rekomenduoja Komisija, būtų labai naudingas tiek įmonėms, tiek valstybinės valdžios organams, ypač jeigu į valstybines rinkas norima įvesti formą „geriau aplinkosauginis“. Komitetas čia primena savo reikalavimą sukurti Europos duomenų bazę, prie kurios plėtojimo ir priežiūros galėtų prisidėti Europos aplinkos agentūra, bei kurioje būtų pritaikytų, pasiteisusių, nebrangių aplinkosauginių technologijų, taip pažymėtų tam tikru, „kokybės ženklu“, sąrašas (?).

5.6 Pasiekimų tikslai

5.6.1 Komisija pabrėžia, kad šie tikslai turi remtis geriausiais pasiekimais ekologijos srityje, bet būti realūs ekonominiu požiūriu ir savo socialiniu efektyvumu. EESRK gali tik pritarti šiam teiginiui ir primena, kad tikroji ilgalaikė plėtra rūpinimasis aplinkosauga sujungia su ekonominiu konkurencingumu, kiekybiniu ir kokybiniu užimtumo pagerinimu bei socialine sanglauda.

5.7 Investicijos

5.7.1 Egzistuojančių finansinių instrumentų panaudojimas ir naujų finansinių instrumentų sukūrimas siekiant pasidalinti investavimo rizikomis projektuose ir ekotechnologijų bendrovėse, ypač per kapitalo rizikos fondus, reikalauja turėti kompetentingus analitikus tam, kad būtų galima įvertinti projektų techninį ir ekonominį įvykdymą; nesant to rizikuojama be naudos iššvaistyti kreditus, kurie galėtų būti naudingi kitoms operacijoms. Projektų įvertinimas turi būti vykdomas moksliniu pagrindu, naudojant patikimą ir objektyvią techniką

(?) Žiūr. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl „Šalių kandidačių pritaikytų aplinkosaugos technologijų realiųjų ir perspektyvų“ (CESE 12/2004 fin).

ir neturint išankstinio nusistatymo. Naujų finansinių instrumentų panaudojimas galėtų būti gera proga įtraukti į ekotechnologijų plėtrą vietines bendruomenes ir sukurti partnerystę valstybinis/privatus.

5.7.2 Kalbant apie įmonių investicijas, skirtas sumažinti negatyvų jų veiklos poveikį aplinkai arba pagerinti aplinkosaugą ilgalaikės plėtros prasme, reikia pabrėžti, kad šios investicijos, ypač sunkiojoje pramonėje būna labai reikšmingos. Šiuo požiūriu būtų pageidautina sukurti skatinimo per mokesčius instrumentus siekiant skatinti šio pobūdžio investicijas, ir, atvirkščiai, įvesti mokesčių sistemą, nepalankią įmonėms, kurios nededa jokių pastangų gerinant savo veiklos pasekmes aplinkai, siekiamos turėti konkurencinį pranašumą per mažesnes produkcijos kainas.

5.8 Valstybinės rinkos

5.8.1 Idėja skatinti ekotechnologijas naudojant priemonę „geriau ekologiškas“ nėra nauja. Ji turi būti vertinama lyginant ją su ekotechnologijų patikimumu ir valstybės finansų suvaržymais. Ji gali būti gera proga plėtoti viešųjų pirkimų pagal rezultatus praktiką. Žinoma, kalba negali eiti apie mažaverčius dalykus.

5.9 Pilietinės visuomenės parama

5.9.1 Kiekviena karta yra atsakinga už visuomenę, kurią ji palieka savo vaikams. Mūsų amžininkai vis labiau supranta, kad jie yra atsakingi už aplinką, kurią paliks būsimoms kartoms. Ekotechnologijų skatinimas reikalauja pedagoginių sugebėjimų ir informacijos pastangų, kuri siekdama būti efektyvi, privalo būti realistiška, pabrėžianti privalumus, lengvai suprantama ir prieinama. Tai apima tikro dialogo tarp suinteresuotų pusių ir piliečių organizavimą ir vietinės valdžios organų mobilizavimą, kurie dažnai būna atsakingi už aplinkosaugos klausimus.

5.10 Veikti pasauliniame lygyje

5.10.1 Komisijos siekimas veikti globalinėje plotmėje yra sveikintinas. Komitetas nurodo, kad daugelyje besivystančių šalių ekonomikos augimas ir skurdo mažinimas yra prioritetinės sritys. Vis dėlto finansiniai šių šalių ištekliai yra menki. Komitetas mano, kad veiksmingesnė pagalba yra perkeliama vidutinės kompleksijos technologijas, kurios, be to, yra paprastesnės bei reikalauja mažiau sąnaudų ir šios dienos situacijos požiūriu teigiamas dalykas, jei nėra būtini kompleksiškesnių bei brangesnių technologijų pajėgumai. Šiame kontekste verta pažymėti, kad mažesnės kompleksijos technologijų gavėjai mažiau apkraunami ir mokesčiais už intelektinės nuosavybės teises bei patentų apsaugą.

5.10.2 EESRK mano, kad būtų įdomu, jeigu Europos Sąjunga dalyvautų veikloje, vykdomoje vadovaujant UNITAR⁽³⁾, ilgalaikės urbanizacijos labai besivystančiose šalyse ir šalyse, esančiose pereinamojoje ekonomikos fazėje. Komitetas pažymi, kad šiame kontekste buvo atidaryti studijų, analizės ir mokymo centrai Kuala Lumpur (Malaizijoje), Kuritiboje (Brazilijoje) ir Uagaduge (Burkina Faso). UNITAR taip pat ketina plėtoti veiklą centrinėje Europoje. Todėl Komitetas primena apie savo skatinimą naujose valstybėse narėse⁽⁴⁾ steigti „nepriklausomos kompetencijos centrus plėtoti pritaikytas aplinkosaugines technologijas“. Šie centrai galėtų organizuoti būtiną žinių perdavimą, konsultuoti atsakingus savivaldybės organus bei visuomenę ir neturėtų vien apsiriboti naujomis valstybėmis narėmis.

5.11 Greitai eiti pirmyn

5.11.1 EESRK mano, kad iš pasiūlytų iniciatyvų įdomiausias yra pasikeitimai informacija apie gerąsias praktikas ir jų palyginimo rodikliai. Dvimetė ataskaita Tarybai ir Parlamentui, jeigu ji nėra labai konkreti ir sintetinė, rizikuoja tapti tik dar viena papildoma ataskaita. Europos technologijų komitetui terminas „komitetas“ atrodo blogai parinktas, kadangi tai ne komitetas įprastine to termino prasme, o savotiškas forumas, surenkantis mokslininkus, technikus, pramonininkus, nevyriausybinių organizacijų atstovus ir t.t. Tačiau būtų galima paklausti savęs, ar jam priskirtų užduočių negalėtų vykdyti aplinkos apsaugos GD (generalinė direkcija) arba mokslinių tyrimų GD, nekuriant dar vienos instancijos, kurios veiksmingumas yra abejotinas, ypač įvertinant tai, kad ji yra labai skaitlinga.

5.11.2 Posakio „greitai eiti pirmyn“ dvasioje EESRK savo ankstesnėje nuomonėje pasiūlė „aplinkosaugos tarpininką“, kuris būtų visų pirma atsakingas už išaiškinimą kliūčių, truk-

dančių ekotechnologijų plėtrai ir atsiradusių dėl netobulų galiojančių nuostatų. Šis pasiūlymas būtų veiksmingesnis negu įkūrimas plataus forumo, kuris rizikuoja pasimesti bendrybėse.

6. Išvados

6.1 EESRK pripažįsta Komisijos veiklos naudą parengiant veiksmų planą ekotechnologijos labui, dėl kurio buvo įvykdyta plati apklausa. Apskritai paėmus, tokio pobūdžio ne normatyvinis dokumentas naudingas tuo, kad apibrėžia klausimo esmę, likdamas lankščios procedūros kontekste, ir nustato bendrus orientyrus.

6.2 EESRK mano, kad konkreti ekotechnologijų plėtra būtina turi vykti per pasirinkimus, pasirinkimų hierarchiją ir klasifikavimą finansavimų, kurie yra riboti ir todėl turi būti naudojami labai apgalvotai. Galimybė daryti tinkamus pasirinkimus sąlygoja europinės strategijos sėkmę šioje srityje. Ji reikalauja realistinio ir konkretaus požiūrio.

6.3 Komitetas pabrėžia ekotechnologijų efektyvumo vertinimo strategijos svarbą ir paskleidimą turimų apie ją duomenų. Tai viena iš ekotechnologijų paskleidimo ir jų įgyvendinimo įmonėse bei viešose bendruomenėse, sąlyga.

6.4 Galų gale klausimo esmė glūdi apsisprendime dėl ekotechnologijų, kurias tikslinga plėtoti priklausomai nuo jų efektyvumo, rinkos sąlygų, aplinkosaugos nuorodų, užimtumo situacijos kiekybiniu ir kokybiniu požiūriu, pragyvenimo lygio ir plėtros. Tai – sugebėjimo priimti apgalvotus sprendimus ir mokslinės nuomonės, ekonominės bei socialinės kompetencijos klausimas, kurį Sąjunga privalo valdyti, jeigu ji nori veiksmingai skatinti ekotechnologijas.

Briuselis, 2004 m. birželio 2 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH

⁽³⁾ JT Institutas mokymui ir tyrimams.

⁽⁴⁾ Žiūr. 2 išnaša.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Transatlantinio dialogo: kaip pagerinti transatlantinius santykius

(2004/C 241/15)

Vadovaudamasis darbo tvarkos taisyklių 29 (2) straipsniu, 2003 m. liepos 16 ir 17 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas nusprendė pateikti nuomonę savo iniciatyva tema „Transatlantinis dialogas: kaip pagerinti transatlantinius santykius“.

Išorės santykių skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. balandžio 20 d. priėmė nuomonę. Pranešėju buvo p. Belabed.

409-oje plenarinėje sesijoje, vykusioje (2004 m. birželio 3 d. posėdyje), Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 160 balsais „už“, 15 „prieš“, 18 susilaikiusių priėmė šią nuomonę.

1. Santrauka

saugumą ir piliečių galimybes dalyvauti sprendimų dėl jų gyvenimo ir darbo sąlygų priėmimo.

A. Istoriskai ES-JAV santykiai tęsiasi seniai, yra abipusiškai naudingi bei paremti stipriais esminių įsitikinimų dėl atviros demokratiškos visuomenės pagrindais. Šaltojo karo pabaigoje ES ir JAV įsipareigojo pilnateisei ir lygiateisei partnerystei pasikeitusioje geostrateginėje aplinkoje. Partnerystės pagrindai išlieka, nors keletą kartų besikeičianti aplinka buvo išbandymu santykiams.

F. Nors globalizacija atvėrė duris daugeliui privalumų, paskatino atvirų visuomenių ir atvirų ekonomikų formavimąsi bei sudarė sąlygas prekybos augimui, užsienio investicijoms ir gerovei visame pasaulyje, tačiau ne visiems tai turėjo teigiamą poveikį. Vieningomis pastangomis, pagerinant valdymą nacionaliniame ir tarptautiniame lygmenyse, įtraukiant socialinį ir visuomeninį dialogą, ES ir JAV gali įtakoti ekonominį, socialinį ir aplinkosauginį globalizacijos potencialą.

B. Visuomenės nuomonė abiejose Atlanto pusėse parodo vieningą pagrindą, bet taip pat ir skirtumus. Nors skirtumai užsienio politikos klausimais yra ryškesni, tačiau daugiau vieningo pagrindo nei galima tikėtis yra ekonomikos, socialiniais ir aplinkos apsaugos klausimais. Taip pat egzistuoja plačiai paplitęs susitarimas, kad būtina palaikyti nenutrūkstamą ir intensyvų dialogą ne tik ilgalaikių ES ir JAV, bet ir viso pasaulio atžvilgiu.

G. Abi šalys pabrėžia strateginę ES-JAV santykių svarbą ir daugiašalį kontekstą, kadangi globaliniai iššūkiai reikalauja vieningų pastangų. Dabartiniai pasiūlymai pagerinti institucinę transatlantinių santykių sandarą pabrėžė tvaraus ir intensyvaus dialogo svarbą tiek santykių plėtros, tiek bendradarbiavimo su tarptautinėmis institucijomis ir kitomis pasaulio šalimis požiūriu.

C. Laikui bėgant transatlantinė ekonomika dar glaudžiau susipynė su tiesioginėms investicijoms, pagal svarbą aiškiai esančiomis priešakyje prekybos. Nors prekybiniai debatai yra antraštėse, jie tesudaro mažiau nei 1 % transatlantinės prekybos. Auganti ekonominė tarpusavio priklausomybė sąlygoja įtemptus santykius, kurie išplinta už sienų ribų paveikdami tokius svarbius vidaus klausimus, kaip mokesčiai, valdymas ar reguliavimas.

H. Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas stipriai remia transatlantinį bendradarbiavimą ir rekomenduoja jį sustiprinti bei išplėsti įtraukiant kiek galima platesnį interesų ir dalyvių ratą ir vystant tokį požiūrį, kuris įtrauktų dialogams ir jų atitinkamiems šalininkams reikalingus klausimus abejose Atlanto pusėse.

D. ES ir JAV ekonominė politika yra skirtinga, tačiau matosi, kad abiejų šalių ekonomikos turi savo stipriąsias ir silpnąsias puses. Ateinančiais metais abiejų šalių ekonomikoms teks svarbūs išbandymai, dėl to, siekiant, kad ekonomika vienodai tarnautų abiejų šalių žmonėms, iškyla būtinybė sustiprinti dialogą ir bendradarbiavimą.

I. Kartu su Airijos pirmininkavimu, Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas stipriai remia transatlantinį bendradarbiavimą ir konstruktyvų atitinkamų interesų bendrųjų iš Amerikos ir Europos pilietinių visuomenių įtraukimą. Taigi Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas palaiko pilietinės visuomenės sistemų stiprinimą ir išplėtimą, įtraukiant dialogus, bei yra pasirengęs prisidėti prie informacijos ir sąveikos tarp šių sistemų ir dialogų, galinčių įtakoti reguliarių ir nenutrūkstamą bendradarbiavimą, stiprinimo ir yra pasirengęs padėti įsteigti Transatlantinį ir/ar JAV Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą.

E. Geopolitinių iššūkių ir grėsmių pasikeitimai daugeliu atveju tapo santykių išbandymu. Formuojant ir stiprinant gerą valdymą, įtraukiant socialinius partnerius ir visuomenines struktūras visame pasaulyje galima ženkliai pagerinti pasaulio

J. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas siūlo tapti forumu, kuris skatintų dialogą ir kartu suvestų skirtingų pusių atstovus. Šiame kontekste Komitetas siūlo kartu su atitinkamais dalyviais ir institucijomis surengti konferenciją, kuri padėtų sustiprint dialogą. Sutvirtinto dialogo nauda susidėtų iš suaktyvintos pilietinės visuomenės abiejose Atlanto pusėse ne tik ilgalaikių ES ir JAV, bet ir viso pasaulio interesų požiūriu.

2. Istoriniai faktai

2.1 Istoriskai ES-JAV santykiai tęsiasi seniai, yra abipusiškai naudingi ir buvo ypač aktyvūs Šaltojo karo metu. Maršalo planas Europos atstatymui buvo vienas iš svarbiausių šios eros elementų. Šaltojo karo pabaigoje JAV ir ES, siekdamos nustatyti būsimo bendradarbiavimo pasikeitusioje geostrateginėje aplinkoje principus ir pagrindą, priėmė eilę dokumentų⁽¹⁾. Šių susitarimų pagrindu tapo taikos, stabilumo ir ekonomikos augimo skatinimas, reagavimas į globalines grėsmes, bendradarbiavimas ekonominėje srityje bei tiltų per Atlantą tiesimas. 1999 m. birželio 21 d. Bonoje ES-JAV viršūnių susitikime priimtoje Bonos deklaracijoje abi šalys išipareigojo palaikyti „pilną ir lygiavertę partnerystę“ ekonominėje, politinėje ir saugumo srityse.

2.2 Šie susitarimai, kuriuos parėmė Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas ir kurie nustatė institucinius pagrindus, tarp jų ir transatlantinius dialogus, sudarė galimybę socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės dalyvavimui.

2.3 Praeito amžiaus paskutiniame dešimtmetyje ir pastaraisiais metais šie santykiai išgyveno daugelį skirtingų etapų, kurių metu šalys abiejose Atlanto pusėse turėjo sunkiau arba lengviau prisitaikyti prie naujų realybių. Egzistuojant stipriam transatlantinės partnerystės pagrindui, šie pokyčiai iššaukė transatlantinę įtampą ir nesutarimus dalinai dėl skirtingų požiūrių ir orientacijos bei dalinai dėl skirtingo supratimo apie institucinius pagrindus⁽²⁾.

2.4 Siekiant palengvinti dialogą ir nukreipti politiką į bendrus tikslus, gali būti naudinga pasižiūrėti žmonių nuomones, išreikštas tyrimuose ir nuomonių apklausose (tokiose kaip atliko JAV Vokietijos Maršalo fondas ar Pew

tyrimų centras)⁽³⁾. Visuomenės nuomonė JAV ir Europoje rodo bendrus pagrindus, o taip pat ir skirtumus⁽⁴⁾. Amerikiečiai ir europiečiai turi vienodus esminius įsitikinimus apie atviras demokratiškas visuomenes, pagarbą žmonių teisėms ir įstatymo viršenybės taisyklei, bei vienodą tikėjimą rinkos santykiais pagrįsta ekonomikos politika⁽⁵⁾. Tačiau jų vertybės ne visuomet yra identiškos. Paklausus ar europiečiai ir amerikiečiai turi skirtingas socialines ir kultūrinės vertybes, daugelis abiejose Atlanto pusėse neabejotinai sutiko (83 % JAV ir 79 % Europos respondentų⁽⁶⁾).

2.5 Palyginus su laikotarpiu prieš 2001 m. rugsėjo 11 d., 2002 metais amerikiečiai buvo didesni internacionalistai, tačiau amerikiečiai ir europiečiai stipriai skiriasi kalbant apie tarptautinės politikos klausimus, tokius kaip JAV globalinė lyderystė arba kaip reaguoti į grėsmes⁽⁷⁾. Tiek amerikiečiai, tiek europiečiai vienašališkumą laiko problema. Tiek vieni, tiek kiti teigiamai žiūri į Jungtines Tautas ir nori jas sustiprinti, tačiau amerikiečiai nori nepaisyti JT, jeigu tai reikalinga jų nacionaliniams interesams. Nors minkštoji jėga baigiama išstumti iš JAV kultūros ir JAV politikos⁽⁸⁾, Europoje jai skiriamas didesnis dėmesys⁽⁹⁾ ir didžioji dauguma abiejose Atlanto pusėse sako, kad ES minkštoji jėga gali turėti įtakos sprendžiant pasaulines problemas, panaudojant diplomatiją, prekybą ir plėtros pagalbą⁽¹⁰⁾.

2.6 2003 metais amerikiečiai buvo labiau linkę turėti stiprų partnerį Europoje, kai tuo tarpu europiečiai mažiau pasitikėjo Jungtinėmis Valstijomis užsienio politikos fronte⁽¹¹⁾. Tokių europiečių požiūrio pasikeitimą greičiausiai įtakoją Irako karas, o „amerikiečiai tuo tarpu yra netikėtai teigiamai nusiteikę Europos Sąjungos atžvilgiu.

Šis simetrijos trūkumas, kuomet europiečių požiūris į JAV blogėja, o amerikiečių požiūris į ES gerėja, turi netikėtą ir potencialią svarbą politikams abiejose Atlanto pusėse“⁽¹²⁾.

(1) Transatlantinė deklaracija (1990), Naujoji transatlantinė darbotvarkė (NTD) ir ES-JAV bendrų veiksmų planas (1995), Transatlantinė ekonominė partnerystė ir naujoji transatlantinė rinka (1998).

(2) Kristoferis J. Makinsas (Jungtinių Valstijų Atlanto tarybos prezidentas): Atnaujinant transatlantinę partnerystę: Kodėl ir kaip?, Pranešimas parengtas Tarptautinių ryšių komiteto Europos pakomitečiui, 2003 m. birželio 11 d.

(3) Žr.: Transatlantinės kryptys 2003 metais - tyrimas, atliktas Jungtinių Valstijų Vokietijos Maršalo fondo ir Pew tyrimų centro: Visuomenė labiau tarptautinė, nei devintajame dešimtmetyje; išleista 2002 m. gruodžio 12 d., <http://people-press.org/reports/print.php3?PageID=656>

(4) Transatlantinės kryptys 2003 m.

(5) Kristoferis J. Makinsas (Jungtinių Valstijų Atlanto tarybos prezidentas): Atnaujinant transatlantinę partnerystę: Kodėl ir kaip?, Pranešimas parengtas Tarptautinių ryšių komiteto Europos pakomitečiui, 2003 m. birželio 11 d.

(6) Transatlantinės kryptys 2003 m.

(7) Pew tyrimų centras: Visuomenė labiau tarptautinė, nei devintajame dešimtmetyje; išleista 2002 m. gruodžio 12 d; <http://people-press.org/reports/print.php3?PageID=656>

(8) Joseph Nye Jr: Propaganda nėra išėitis: Soft Power, The International Herald Tribune, 2003 sausio 10 d.; www.ksg.harvard.edu/news/opeds/2003/nye_soft_power_iht_011003.htm

(9) Robertas Kažanas: Apie rojų ir galią: Amerika ir Europa naujojoje pasaulio tvarkoje, Knopfas 2003 m.

(10) Transatlantinės kryptys 2003 m.

(11) Transatlantinės kryptys 2003 m.

(12) Transatlantinės kryptys 2003 m.

2.7 Daugiau nei galima įsivaizduoti bendrų perspektyvų egzistuoja socialiniais, verslo ir aplinkosaugos klausimais, tačiau jos nėra atspindėtos vyriausybiname lygmenyje. Žinoma, kad europiečiams rūpi socialinė ir aplinkosaugos dimensija, kuria Europa papildė politinę demokratiją. Tuo tarpu amerikiečiai taip pat daug dėmesio skiria paramai skurstantiems ir aplinkos apsaugai. Ekonomika, švietimas ir socialinis saugumas dominuoja JAV viešosios politikos darbotvarkėje⁽¹⁾. Amerikiečiams remiant individualias įmones, dvi trečiosios mano, kad daugiau dėmesio reikia skirti vyriausybės apsaugos priemonėms skurstantiems⁽²⁾ ir garantuoti kiekvienam gyventojui pakankamai maisto ir gyvenamąją vietą. Daugiau nei 50 % sako, kad vyriausybė turėtų padėti skurstantiems, netgi jei tai padidina išsiskolinimus, 86 % sutinka, kad aplinkos apsaugos srityje yra reikalingi griežtesni įstatymai ir taisyklės, 65 % sutinka, kad žmonės turėtų sutikti mokėti daugiau siekiant apsaugoti aplinką, pusė žmonių sako, kad mokesčių sistema nėra jiems teisinga ir stipriai remiamas (daugiau nei 75 %) atvykstančių gyventi į JAV žmonių skaičiaus apribojimas ir kontroliavimas. Atrodo, kad amerikiečiai taip pat kaip ir europiečiai yra kažkiek susirūpinę dėl genetiškai modifikuotų organizmų (GMO), kadangi 92 % iš jų palaiko GMO žymėjimą⁽³⁾.

2.8 Egzistuoja plačiai paplitęs susitarimas, jog siekiant suvienodinti interesus, pasverti skirtumus ir pripažinti vienodus interesus bendroje daugelio pasaulio ekonomikos sričių darbotvarkėje, yra reikalingas išsamus, intensyvus ir nenutrūkstamas dialogas. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas ankstesnėse išvadose pripažino transatlantinės partnerystės svarbą ir pabrėžė, kad plati partnerystė ir bendradarbiavimas turi būti paremti bendru supratimu ir pagarba vienas kito vizioms, vertybėms, interesams ir visuomenės modeliams⁽⁴⁾.

3. Transatlantinių santykių dimensijos

3.1 Svarbiausios transatlantinių santykių dimensijos yra šios: ES-JAV ekonominiai ir komerciniai santykiai, globalinė politika ir saugumas, globalizacija – tarptautinė ekonomikos, socialinė ir aplinkosaugos plėtra, įsipareigojimai transatlantinei partnerystei bei daugiašalis valdymas.

⁽¹⁾ Transatlantinės kryptys 2003 m.

⁽²⁾ Pew tyrimų centras: Ekonomika, švietimas, socialinis saugumas dominuoja viešosios politikos darbotvarkėje, išleista: 2001 m. rugsėjo 6 d., www.people-press.org/reports/print.php?PageID=33

⁽³⁾ ABC-tyrimai pagal Süddeutsche Zeitung, 2003 m. rugpjūčio 19 d.

⁽⁴⁾ EESRK: Atnaujinant transatlantinę partnerystę ir dialogą (OL C 221, 2001 8 7).

3.2 ES-JAV ekonominiai ir komerciniai santykiai

3.2.1 Kaip matosi iš Kvinlano ataskaitos⁽⁵⁾ apie transatlantinius ekonominius santykius, sugriuvus Berlyno sienai transatlantinė ekonomika tapo labiau tarpusavyje susijusi, o užsienio investicijos pagal svarbą pralenkė prekybą.

3.2.2 Pavyzdžiui praeito amžiaus paskutiniame dešimtmetyje maždaug pusė JAV UTI teko Europai. 2000 m. Europos investicijos JAV beveik 25 % viršijo Amerikos investicijas Europoje. 2001 m. ir beveik per visą praeito amžiaus paskutinį dešimtmetį Europai teko pusė viso JAV įmonių pasaulinių pajamų. JAV kompanijos investavo beveik du kartus daugiau kapitalo Olandijoje nei Meksikoje. Europos investicijos Teksase viršija visas JAV investicijas Japonijoje.

3.2.3 Nepaisant to, kad debatai apie transatlantinę prekybą išlieka antraštėse, pati prekyba sudaro mažiau nei 20 % transatlantinės komercijos, o ES-JAV prekybos ginčams tenka mažiau nei 1 % transatlantinės komercijos. Nepaisant išankstinio perspėjimo mechanizmo, parengto 1999 metais, ginčai dėl prekybos-gynybos mechanizmų (tokių kaip apsaugos priemonės, antidampingas ir kompensavimo mokesčiai), klausimų susijusių su subsidijomis, intelektinės nuosavybės teisių bei kitų priemonių tokiose srityse kaip plienas, bananai, jautienos hormonai, genetiškai modifikuoti organizmai (GMO), prekybos ženklų/geografinių indikacijų sąlygojo rimtus nesutarimus bei ginčus. Nuo 2004 m. kovo 16 d. ES turėjo PPO 14 vykstančių ginčų su JAV⁽⁶⁾. Paskutinėje byloje dėl Užsienio prekybos korporacijų ES apmokestino įvairius JAV produktus, kol pagrindinis Aktas, kurį neteisėtu pripažino Pasaulio prekybos organizacija, nebus suderintas su PPO taisyklėmis.

3.2.4 Dalis įtampos tarp ES ir JAV kyla dėl didėjančios ekonominės tarpusavio priklausomybės. Daugumoje atveju, tai nėra tradiciniai „pasienio“ prekybiniai ginčai. Jie siekia daug toliau ir daro poveikį tokiems svarbiems šalių vidaus klausimams kaip amerikiečių ir europiečių mokesčių sistemos, visuomenės valdymas, ekonomikų reguliavimas⁽⁷⁾.

⁽⁵⁾ Džozefas P. Kvinlanas: Nutolti ar suaugti? Transatlantinės ekonomikos viršenybė. Vašingtonas, Kolumbijos apygarda, Transatlantinių santykių centras, 2003 m.

⁽⁶⁾ ES Komisija: Bendra aktyvių PPO ginčų sprendimo pavyzdžių, kuriuose EK dalyvauja kaip ieškovas arba atsakovas, apžvalga. http://europa.eu.int/comm/trade/issues/newround/index_en.htm

⁽⁷⁾ Džozefas P. Kvinlanas: Nutolti ar suaugti? Transatlantinės ekonomikos viršenybė. Vašingtonas, Kolumbijos apygarda, Transatlantinių santykių centras, 2003 m.

3.2.5 ES ir JAV ekonomikos funkcionavimas rodo priešingą vaizdą. Priešingai plačiai paplitusiam požiūriui, kad JAV ekonomika lenkia Europos, Tarptautinio valiutos fondo (IMF) ir Ekonomikos bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (OECD) duomenys rodo, kad tam tikrose srityse Europai lenkia Ameriką⁽¹⁾: Teisybė, kad bendri JAV augimo rodikliai yra aukštesni nei Europos, tačiau pragyvenimo standartas matuojant pagal BVP vienam gyventojui greičiau auga Europoje negu JAV.

3.2.6 Darbo produktyvumo skaičiai skiriasi priklausomai nuo matuojamos laiko trukmės. Vidutiniškai nuo 1995 metų JAV produktyvumo lygis yra aukštesnis nei Europos, tačiau žemesnis, jeigu matuojamas ilgesnis laikotarpis nuo 1990 iki 2002 metų. Nors vidurkis JAV yra aukštesnis, penkių Europos šalių rodikliai yra geresni. Nedarbo lygis vidutiniškai yra aukštesnis Europoje, tačiau septynių šalių nedarbo rodikliai yra žemesni negu JAV.

3.2.7 Nedarbas yra apskritai ir ekonomikos problema, kadangi tai reiškia, kad išteklių nenaudojami, ir žmonių problema, ypač, jeigu nedarbą lydi socialinės apsaugos trūkumas. Be makroekonomikos politikos, dalyvavimo rodiklius gali stipriai įtakoti tokie veiksniai kaip darbo rinkos struktūra, švietimo lygiai arba socialinių apsaugos sistemų tipai. Nedarbas kartu su pajamų skirtumais, socialinės apsaugos nepakankamumu bei švietimo lygiais yra vienas iš veiksnių įtakojančių ir paaiškinančių skurdo rodiklius.

3.2.8 Vidutiniškai mokesčiai yra didesni Europoje negu JAV. Tačiau ne visais atvejais reiškia konkurencingumo trūkumą. Teisingas mokesčių panaudojimas gali stipriai pakelti ekonomikos produktyvumo lygį. Pasaulio ekonomikos forumas tai pripažino pakeisdamas valstybės biudžeto skaičiavimo metodiką, ko padarinyje, remiantis 2003-2004 m. Pasaulio konkurencingumo ataskaita, Suomija pralenkė JAV, o Švedija ir Danija pagerino savo pozicijas ir dabar užima trečią ir ketvirtą vietas (anksčiau penktą ir dešimtą)⁽²⁾.

3.2.9 Žiūrint į produktyvumą ir mokesčius tuo pačiu metu, mes matome, kad aukštesni mokesčiai ne visuomet kliudo produktyvumui. Tarp penkių šalių, kurių produktyvumo augimas nuo 1995 m. buvo aukštesnis negu JAV, yra: Belgija, Austrija, Suomija, Graikija ir Airija bei šešios šalys, kurių produktyvumo lygis yra aukštesnis: Vokietija, Olandija, Airija, Prancūzija, Belgija ir Norvegija (kuri nėra ES narė), tiksliai Airijoje mokesčiai yra žemi.

(1) Filipas Legrainas: Europos galinga ekonomika, <http://www.philippelegrain.com/Articles/europe%27smightyec.html>

(2) Pasaulio ekonomikos forumas: Pasaulio konkurencingumo ataskaita 2003 – 2004 m.; <http://www.weforum.org>.

3.2.10 Pamoka: ES ir JAV ekonomikos yra glaudžiai susijusios. Abi turi savo stipriąsias ir silpnąsias puses. Ateinančiais metais abiejų šalių ekonomikoms teks svarbūs išbandymai, dėl to, siekiant, kad ekonomika vienodai tarnautų abiejų šalių žmonėms, iškyla būtinybė sustiprinti dialogą ir bendradarbiavimą.

3.3 Globalinė politika ir saugumas

3.3.1 Pasibaigus Šaltajam karui, situacija, kai ES ir JAV interesai buvo labai panašūs, pasikeitė į tokią situaciją, kurioje pagrindiniai strateginiai iššūkiai yra skirtingos geografinės kilmės ir kurioje keičiasi grėsmių prigimtis. Taigi išsiskyrė požiūris į tai, kaip reikėtų spręsti susiklosčiusias situacijas.

3.3.2 Globalizacijos potencialo nauda yra didžiulė ir atvėrė galimybes gauti daug naudos. Nepaisant to, dabartinėje pasaulio ekonomikoje egzistuoja giliai įsišaknijęs ir nuolatinis disbalansas. Didžiosios daugumos vyrų ir moterų požiūriu globalizacijai nepavyko užtikrinti paprastų ir teisėtų siekių gerų darbo vietų srityje bei geresnės ateities savo vaikams. Kuomet pasaulinis terorizmas kelią grėsmę atviroms visuomenėms, pasaulinis valdymas turi akcentuoti žmonių siekius ir rūpesčius bei pagerinti atsiskaitomybę ir demokratiją tiek nacionaliniame, tiek tarptautiniame lygmenyse, kad padidinti globalinį saugumą. Globalizacija turi remtis visuotinai pripažintomis vertybėmis, pagarba žmogaus teisėms ir asmens orumui⁽³⁾. Pagerinus globalizaciją pasaulis gali suartėti ir suklestėti. Geresnė globalizacija yra raktas į geresnį ir saugesnį visų žmonių gyvenimą 21-ajame amžiuje. Jeigu globalizacija bus vykdoma neteisingai, nepasitenkinimas ja didės.

3.3.3 Šiame kontekste kova su korupcija, diktatūra ir sužlugusiomis vyriausybėmis bei formavimas socialinių partnerių ir visuomenės struktūrų visame pasaulyje, o ypač tose šalyse kur yra silpnos valdymo struktūros arba dar tik formuojasi, gali padėti sustiprinti pasaulio saugumą ir pagerinti piliečių galimybes dalyvauti sprendimų dėl jų gyvenimo ir darbo sąlygų priėmimo.

3.3.4 EESRK indėlis kuriant ir stiprinant socialinį ir pilietinį dialogą būsimosiose ES šalyse narėse bei trečio pasaulio šalyse turi senas tradicijas. EESRK buvo aktyvus ES Barselonos proceso partneris, o tai gali būti naudinga pagrindu tolesnei veiklai. Be to, parama demokratizacijos procesui ir socialinių partnerių formavimui, pavyzdžiui, Irake galėtų tapti bendru ES ir JAV projektu.

(3) TDO: Teisinga globalizacija: Sudarant visiems galimybes, Ženeva, 2004 m. vasario 24 d.

3.3.5 Transporto saugumas taip pat galėtų būti tinkamas sektorius JAV ir ES sustiprintam bendradarbiavimui. EESRK⁽¹⁾ išvelgia „skubų poreikį ES imtis vadovaujančio vaidmens tarptautiniu mastu vystant platesnį saugumo tinklą, kuris padėtų spręsti terorizmo priežastis, o ne vien siektų panaikinti jo pasekmes. [...] Atsižvelgiant į tarptautinį jūrų ir oro transporto charakterį, saugumo reikalavimai turėtų būti paremti abipusiais susitarimais, kuriuos neformaliai taikant ir vienodai užtikrinant jų įgyvendinimą, būtų leista efektyviausiu būdu plėtoti prekybą“. Be to, EESRK perspėjo, kad „Europos filosofija ir kultūra išlaiko stiprią pagarbą žmogaus teisėms ir bet kokie veiksmai prieš terorizmą neturėtų ignoruoti šių seniai brangių principų“. JAV ir ES sutartis dėl konteinerių saugumo (2003 m. lapkričio mėn.) ir jos įgyvendinimas sudaro galimybę transatlantinio dialogo diskusijoms. Taip pat tarptautiniame lygmenyje JAV ir ES bendradarbiauja Tarptautinėje darbo organizacijoje jūrininkų tapatybės klausimais ir Tarptautinėje jūrų organizacijoje kartu su Tarptautine darbo organizacija uosto įrenginių saugumo ir saugos klausimais.

3.4 Globalizacija – tarptautinė ekonomikos, socialinė ir aplinkosaugos plėtra

3.4.1 Globalizacija atvėrė duris daugeliui privalumų, paskatino atvirų visuomenių ir atvirų ekonomikų formavimąsi bei paskatino laisvesnį apsikeitimą prekėmis, idėjomis ir žiniomis. Pradeda formuotis tikrai globali sąmonė, kuri yra jautri bet kur atsirandančiam skurdui, asociacijos laisvės nepagarbai, lyčių diskriminacijai, vaikų darbui ir aplinkos degradacijai⁽²⁾.

3.4.2 Nors prekyba, užsienio investicijos ir pasaulio gerovė auga, globalizacija ne visiems turėjo teigiamą poveikį. Barjerų prekybai ir kapitalo judėjimui bei paslaugų ir žmonių judėjimui sumažinimas pasauliniu mastu įmonėms palengvino darbuotojų samdymą kitose šalyse, tačiau tuo pačiu metu sudarė sąlygas pasaulinei konkurencijai, kurios poveikis darbininkams, mokesčiams ir finansiniam socialinės apsaugos sistemos tvarumui bei viešosioms paslaugoms kelia nerimą. Nuo 1990 m. tai sumažino skurdą 54 šalyse pasauliniu mastu⁽³⁾. Nelygybė tarp šalių ir šalyse išaugo, pasaulio ekonomikos stabilumui grėsmę kelia finansinių rinkų kintamumas ir tokie makroekonominiai disbalansai kaip valiutų santykiai ir prekybos nesubalansavimas.

⁽¹⁾ EESRK: CESE išvados 156/2002 ir OL C 32, 2004 5 2.

⁽²⁾ TDO: Teisinga globalizacija: Sudarant visiems galimybes, Ženeva, 2004 m. vasario 24 d.

⁽³⁾ UNHDR 2003, pagal: Süddeutsche Zeitung, 9.7.2003.

3.4.3 Suvienydamos pastangas ES ir JAV, pagerindamos valdymą tiek nacionaliniame, tiek tarptautiniame lygmenyse ir pagerindamos tarptautinės prekybos, investicijų, finansavimo ir migracijos taisykles atsižvelgiant į visus interesus, teises ir pareigas bei tokiu būdu pasiekiant plačiai pagrįsto ir vienodo augimo naudą pasiskirstymo, kuris užtikrintų saugumą ir stabilumą, gali padėti pilnai atskleisti ekonominį, socialinį ir aplinkosauginį globalizacijos potencialą.

3.4.4 Šiame kontekste globalinį valdymą reikia gerinti. Šiuo metu skirtingus mandatus turinčios tarptautinės organizacijos privalo koordinuoti savo veiksmus. Siekiant pagerinti globalizacijos valdymą reikia koordinuoti PPO, TVF, Pasaulio banko ir EBPO (OECD) veiklą su kitomis tarptautinėmis organizacijomis, ypač su TDO ir JT bei pagerinti šių institucijų valdymą, įskaitant socialinį ir pilietinį dialogą.

3.4.5 EESRK pabrėžia pagrindinių darbo standartų pagarbos ir įgyvendinimo svarbą ir sveikina JAV Iždo departamento pastangas, siekiant, kad pagrindinius darbo standartus pripažintų Pasaulio bankas ir TVF bei įtrauktų juos, kaip svarbius klausimus, į savo plėtos darbotvarkes⁽⁴⁾.

3.4.6 EESRK abejoja Tarptautinio valiutos fondo skatinamu panaikinti valstybės darbo rinkos reguliavimą Europoje⁽⁵⁾, kadangi tai gali turėti rimtų pasekmių Europos visuomenės modeliui bei atsižvelgiant į tai, kad socialinės apsaugos priemonės veikia kaip labai reikalingi automatiniai stabilizatoriai ekonomikos nuosmukio metu.

3.4.7 Abejose Atlanto vandenyno pusėse susirūpinimą kelia darbų eksportas į kitus regionus, sąlygotas technologinių galimybių, egzistuojančių mažesnių barjerų prekybai bei konkurencijos privalumų sukurtų per skirtingas reguliavimo sistemas, kurias pagrindė sudaro žemesni darbo ir aplinkosaugos standartai. Didžiaja dalimi ekonomistai sutiko su tokia tendencija kaip logišku laisvos prekybos fenomenu⁽⁶⁾, kurio pagalba darbai gali būti perkelti į pigesnę darbo jėgą turinčias šalis. Tikėtina, kad ateityje tai įtakos ilgalaikį struktūrinį nedarbą. Kadangi ES sutartyse ir būsimos ES Konstitucijos projekte numatoma gerinti darbo ir gyvenimo sąlygas, reikėtų pagalvoti apie didesnius darbo ir aplinkos apsaugos standartus bei geresnes darbo ir gyvenimo sąlygas šiose šalyse tuo pačiu išlaikant bei pagerinant jas Europoje ir JAV.

⁽⁴⁾ JAV Iždo departamentas: 2002 m. ataskaita apie darbo klausimus ir tarptautines finansines institucijas Kongresui, 2003 m. kovo 31 d.

⁽⁵⁾ TVF (Tarptautinis valiutos fondas) Pasaulio ekonomikos apžvalga, 2003 m. balandis, IV skyrius: Nedarbas ir darbo rinkos institucijos: kodėl reformos atsiperka.

⁽⁶⁾ Ruošiant Ameriką konkuruoti pasauliniu mastu: Ofšoringo forumas, Brookings Institution, 2004 m. kovo 3 d.; www.brook.edu/comm/op-ed/20040303offshoring.htm

3.4.8 Pastaraisiais metais kilus korporacijų skandalui, visuomenės nuomonė apie korporacijas JAV tapo kritiškesnė: 77 % amerikiečių mano, kad per daug jėgos yra sukonzentruota keliose didelėse kompanijose, 62 % mano, kad verslo korporacijos gauna per daug pelno⁽¹⁾. Taigi korporacijų valdymas yra aktualiausias klausimas. Be konkrečių jau atliktų veiksmų arba veiksmų kuriuos planuojama atlikti, tokių kaip Sarbanes-Oxley Jungtinėse valstijose, EBPO (OECD) Korporacijų valdymo principų pakeitimas ir ES ir nacionaliniame lygmenyje atliekamų veiksmų, reikalingos bendros pastangos siekiant užtikrinti, kad korporacijų valdymas yra atliekamas atsakingai bei atsižvelgiant į visų jų akcininkų interesus.

3.4.9 ES ir JAV stengėsi pasiekti progreso Dohos derybų etapo metu. Siekiant užtikrinti, kad visuomenės požiūriai yra geriau atspindėti derybose ES lygmenyje, Europos komisijos GD Prekyba įtraukia pilietinę visuomenę į parengiamuosius darbus ir derybos procesą, o EESRK taip pat pilnu pajėgumu dalyvauja šiame procese. Taip pat EESRK numato inicijuoti dialogą su partneriais visuose žemynuose ir taip efektyviau prisidėti prie proceso. Šiame kontekste EESRK 2004 m. liepos mėnesį planuoja surengti konferenciją apie Pasaulio prekybos organizacijos darbą⁽²⁾.

3.4.10 Abiejų vandenyno pusių gyventojams rūpi aplinkos ir klimato kaitos klausimai, tačiau vyriausybės požiūris šiais klausimais skiriasi. Neseniai Pentagonas parengė studiją apie įvairius klimato kaitos saugumo efektų scenarijus. Esant skirtingoms nuomonėms apie Kioto protokolo ratifikavimą, potencialus klimato kaitos poveikis neabejotinai išlieka svarbiu nors ir sudėtingu diskusijų klausimu.

3.4.11 Taip pat pasitaikys progai EESRK pabrėžia tvarios plėtros svarbą. Tarptautinių susitikimų metu ir tarptautiniuose susitarimuose, tokiuose kaip Pasaulio viršūnių susitikime, Tūkstantmečio tiksluose ir Lisabonos strategijoje, buvo priimtos oficialios deklaracijos, tačiau konkrečių veiksmų kol kas trūksta. Taigi EESRK keliose išvadose akcentuoja kvietimą siekti pažangos⁽³⁾.

3.4.12 ES Dohos-PPO derybose be prekybos politikos priemonių, taip pat akcentavo maisto saugumo, vartotojo apsaugos ir gyvūnų gerovės vaidmenį. ES mano, kad maisto saugumui užtikrinti reikalingos geresnės ir skaidresnės tarptautinės prekybos taisyklės.

3.4.13 Žemės ūkio prekyba yra vienas iš sunkiausių klausimų, tarp kurių galima paminėti karvių kempinligę, jautienos hormonus, ūkininkavimo sistemą, maisto saugumą ir genetiškai modifikuotus organizmus (GMO). ES ir JAV žemės ūkio srityje aktyviai bendradarbiauja prekybos ir komercijos klausimais. Šie du dideli prekybos partneriai turėjo sunkumų prekybos politikoje dėl GMO ir hormonų. Svarbu pripažinti, kad ES ir JAV vykstančiame Dohos derybų etape pasiekė konstruktyvių kompromisų, ypač žemės ūkio sektoriuje. ES pabrėžė Europos žemės ūkio modelio, kuris atsižvelgia į aplinkosaugos ir gyvūnų apsaugos klausimus, vaidmenį ir nuosaikias reformas žemės ūkio politikoje, kurioje labai svarbu įvertinti besivystančių šalių su prekyba nesusijusias problemas ir poreikius rengiant prekybos sutartis ir taisykles.

3.4.14 Pastaroji ES plėtra pristato Europą su didžiausiais iki šiol turėtais iššūkiais ir tuo pačiu metu ji reiškia dinamišką Europos vienijimosi procesą, taikos, saugumo ir klestėjimo visame žemyne stiprinimą. Tiek ES, tiek JAV domina naujų ES šalių narių raida ir santykių su Rusija bei naujomis ES kaimynėmis gerinimas.

3.5 Transatlantinės institucijos:

3.5.1 Instituciniai pasirengimai apibrėžti 1990-ųjų metų susitarimuose buvo tam tikro lygio nepasitenkinimo šaltiniu. To priežastys buvo šios: jėgos tarp ES ir JAV asimetrija, įvairios NATO, ES ir kitų institucijų narystės, nepilna ES integracija bei bendras nepasitenkinimas ES-JAV viršūnių susitikimu⁽⁴⁾.

3.5.2 Pastarieji pasiūlymai pagerinti institucines struktūras rodo, kad svarbiausias progreso veiksnys yra pastovus ir intensyvus dialogas aktualiausiais klausimais bet kurioje tinkamiausioje institucinėje struktūroje. Deja, bet nei vienas iš siūlymų adekvačiai neįvertina naudos, kurią pavyktų pasiekti įtraukus socialius partnerius ir pilietinę visuomenę.

3.6 Transatlantinės partnerystės ir daugiašalio valdymo išipareigojimai⁽⁵⁾

3.6.1 Abi šalys pabrėžia strateginę ES-JAV santykių svarbą ir daugiašalį kontekstą, kadangi globaliniai iššūkiai reikalauja vieningų pastangų.

⁽¹⁾ Pew tyrimų centras 2004 m. politinis kraštovaizdis.

⁽²⁾ Visuomenės indėlis į Pasaulio prekybos organizacijos darbą, 2004 m. liepos 8 d., EESRK, Briuselis.

⁽³⁾ Lisabonos strategija ir tvari raida, OL C 95, 2003 4 23.; Link pasaulinės partnerystės tvariai raidai užtikrinti, Briuselis, 2002 m. gegužės 30 d., OL C 221 2002 9 17.

⁽⁴⁾ Kristoferis J. Makinsas (Jungtinių Valstijų Atlanto tarybos prezidentas): Atnaujinant transatlantinę partnerystę: Kodėl ir kaip?; Pranešimas parengtas Tarptautinių ryšių komiteto Europos pakomitečiui, 2003 m. birželio 11 d.

⁽⁵⁾ Daugiašalis valdymas reiškia sprendimų priėmimą tarptautinėse institucijose, tokiose kaip JT, PPO, PVF, Pasaulio bankas, TDO, EBPO ir kt.

3.6.2 Kaip konstatavo Europos Taryba 2003 m. gruodžio mėnesį, „transatlantinė partnerystė yra nepakeičiama ir ES išlieka pilnai išsipareigojusi konstruktyviai, subalansuotai ir žvelgiančiai į priekį partnerystei su mūsų transatlantiniais partneriais“⁽¹⁾.

3.6.3 EESRK sutinka su Europos Taryba, kad pastovaus dialogo palaikymas su strateginiais partneriais yra gyvybiškai svarbus ir sveikina Tarybos ketinimus skatinti visus dialogo su įstatymų leidybos institucijomis ir pilietine visuomene formas abiejose Atlanto pusėse.

3.6.4 Dirbdami kartu dvišaliame kontekste arba daugiašalėse institucijose, transatlantiniai partneriai suvienys viziją ir pajėgumus, kurių reikia šiandienos iššūkiams spręsti.

3.6.5 Daugelis šiuo metu vykstančių iniciatyvų pabrėžė tęstinio ir gilesnio bendradarbiavimo svarbą ir būtinybę. Vokietijos Maršalo fondas Jungtinėse Valstijose ir Transatlantinės politikos tinklas buvo pačios aktyviausios organizacijos, kurios stiprino ES-JAV santykius. Jų veiklos įvairovė siekia nuo viešosios nuomonės tyrimų abiejose Atlanto pusėse, įskaitant ekonominius bendradarbiavimo aspektus, iki kontaktų užmezgimo, konferencijų organizavimo ir rekomendacijų bei strategijų būsimiems ES-JAV santykiams rengimo.

3.6.6 Transatlantinės politikos tinklas parengė 10-punktų – dešimties metų transatlantinės politikos stiprinimo veiksmų planą, kurį numatoma įgyvendinti nuo 2005 iki 2015, remiantis bendrai sutartais tikslais, veiksmais ir pažangos gairėmis. Strategija remiasi keturiomis interesų sritimis: Ekonomika, gynyba ir saugumu, politika ir institucine sritimi⁽²⁾.

3.6.7 Nors ši programa yra vertinga pastanga plėtoti partnerystę, EESRK apgailestauja, kad socialinė partnerystės dimensija yra tik nežymiai paminėta.

3.6.8 Iš ekonominės pusės egzistuoja seniai vykstanti diskusija apie transatlantinę rinką⁽³⁾. TPT kviečia pagilinti ir išplėsti transatlantinę rinką, kiti jau siūlo įsteigti transatlantinę laisvos prekybos zoną. Atsižvelgiant į ES integracijos ir NAFTA patirtį, EESRK siūlo suderinti ekonominę, socialinę ir aplinkosauginę dimensiją, remiantis ekonomine, socialine ir teritorine sanglauda. Toks požiūris taip pat atitinka ES Konstitucijos projektą, kuriame kaip vienas iš Sąjungos tikslų, akcentuojama socialinė rinkos ekonomika.

⁽¹⁾ Europos Taryba – Pirmininkavimo išvados.

⁽²⁾ Transatlantinės politikos tinklas: Transatlantinės partnerystės stiprinimo strategija, Vašingtonas - Briuselis – 2003 m. gruodžio 4 d.

⁽³⁾ Plg. Transatlantinė rinką: ekonominio bendradarbiavimo leitmotyvas, Erika Mann, NVP, 2003 m. lapkričio mėn.

4. Pagerinti transatlantinę partnerystę – kodėl ir kaip?

4.1 Stipri transatlantinė partnerystė yra svarbi varomoji jėga kovojant su ateities iššūkiais. Europa ir JAV bendradarbiauja dvišaliu pagrindu ir per tarptautines institucijas skiria paramą skirtingoms pasaulio šalims, atsižvelgiant į jų vertybes, įsitikinimus ir politiką. Ekonominė ir socialinė sanglauda, socialinis ir pilietinis dialogas sudaro pagrindinius Europos valdymo elementus, tuo tarpu jie yra mažiau svarbūs Jungtinėse Valstijose. Taigi šie skirtingi požiūriai gali sąlygoti prieštaringas rekomendacijas ir bendradarbiavimo modelius atitinkamuose regionuose.

4.1.1 Pavyzdžiui JAV esant varomąja jėga steigiant Amerikos laisvosios prekybos zoną, atsižvelgiant į NAFTA sutarties modelį, pasigirsta kita nuomone regione, kad reikalinga remtis Europos integracijos patirtimi. Tokie skirtingi dalyviai kaip Brazilijos vyriausybė, Meksikos Prezidentas Vicente Foksas („NAFTA plius“), JAV atstovai ir prekybos sąjungų tinklas laisvai prekybos zonai pasiūlė alternatyvą, kurios sudėtinės dalys būtų panašios į ES, t.y., fondo, skirto nelygumams sumažinti, įsteigimas, laisvas žmonių judėjimas, dalyvavimas sprendimų priėmimo, vieninga valiuta ir įgyvendinami socialiniai standartai⁽⁴⁾.

4.1.2 Atsižvelgiant į kitą pavyzdį, per pastaruosius 10-15 metų tiek ES, tiek tarptautinės organizacijos, tokios kaip TVF ir Pasaulio bankas, rėmė ekonomines ir socialines reformas būsimosiose ES šalyse narėse Centrinėje ir Rytų Europoje. Kadangi kai kuriose srityse, pvz. socialinės apsaugos sistemose, ES patirtis ir teisinis palikimas yra ribotas – reformas šiose srityse stūmė į priekį tarptautinės institucijos, remiantis tokiomis visuomenės modelio vertybėmis ir principais, kurie pilnai nesutampa su Europos visuomenės modeliu ir dėl to, prisijungus naujoms narėms, gali kilti problemų⁽⁵⁾.

4.2 Jeigu Europa nori turėti stipresnę balsą tarptautinėje arenoje, ji turės ir toliau integruotis, siekiant padidinti galimybę būti išgirstai ir veikliai tarptautinėje bendrijoje. Šiame kontekste EESRK sveikina Airijos pirmininkavimo pastangas ir tikisi, kad pastaroji šalių narių pozicijos plėtra padės pasiekti konsensuą dėl būsimosios konstitucijos.

4.3 Transatlantinė partnerystė suformavo įvairias institucines struktūras, įskaitant vyriausybes, įstatymų leidėjus ir pilietinės visuomenės tinklus. Pilietinė visuomenė dalyvauja įvairiuose transatlantiniuose dialoguose, kurių aktyvumas, atrodo, skiriasi:

⁽⁴⁾ Sarah Anderson, John Cavanagh: Europos integracijos pamokos Amerikai, Politikos mokslų institutas, Vašingtonas, 2004 m. vasaris.

⁽⁵⁾ EESRK: Ekonominė ir socialinė ES plėtros pasekmės šalyse kandidatėse, OL C 85, 2003 4 8.

4.3.1 Transatlantinis verslo dialogas (TAVD) buvo pirmasis ir kurį laiką aktyviausias iš dialogų. Nepaisant to, buvo abejonių dėl jo efektyvumo ir įgyvendinimo rezultatų. Jis buvo atgavintas ES-JAV viršūnių susitikimo metu 2003 metais. Neseniai du nauji ko-prezidentai pareiškė, kad jų manymu TAVD atgavimas būtų tikslingas ir padėtų sukurti transatlantines rinkas be barjerų ir skatintų transatlantinį ekonominį bendradarbiavimą.

4.3.2 Transatlantinis darbo dialogas (TALD) daugiausiai veikė egzistuojančiose prekybos sąjungų konfederacijose. Siekiant pilnai prisidėti prie transatlantinio dialogo ir plėtoti ES-JAV santykių socialinę dimensiją, būtina sustiprinti TALD. 2001-2003 metų laikotarpiu, bendras projektas „Transatlantinio dialogo gerinimas – darbo pasaulis“ per įvairius mokymo seminarus apjungė sąjungų atstovus iš daugianacionalinių kompanijų.

4.3.3 Per šešerius metus Transatlantinis vartotojo dialogas (TABD) tapo aktyviausiu dialogu. Šiame dialoge, įtraukia vartotojų, atstovaujančių vartotojų perspektyvas, atstovus iš ES ir JAV, aptariamoms abejoms pusėms svarbios problemos, tokios kaip GMO, neprašytos komercinės elektroninės žinutės (spam), skaitmeninės autorinės teisės bei problemos, kurios besivystančiose šalyse įtakoja vartotojus.

4.3.4 Transatlantinis aplinkosauginis dialogas (TAED) dėl finansavimo problemų tęsiasi mažiau nei du metus, tačiau jis yra svarbus sprendžiant aktualias aplinkosaugos problemas.

4.3.5 Tarp dviejų parlamentų egzistuojantis institucinis bendradarbiavimas buvo pradėtas siekiant pradėti Transatlantinį įstatymų leidėjų dialogą, kuris šiuo metu palaikomas organizuojant video konferencijas ir du kartus per metus rengiant susitikimus.

4.3.6 Neformalus transatlantinis ūkininkų dialogas turi būti sustiprintas ir integruotas į transatlantinius dialogus bei tinklus, įtraukiant tokius klausimus, kaip GMO, hormonai, o ypač Europos žemės ūkio modelis.

4.3.7 Be to, Europos komisija pradėjo dvi iniciatyvas „žmonės žmonėms“ švietimo ir politikos srityse, įtraukdama ES centrus Amerikos universitetuose bei „proto bokštus“, mokslo institucijas ir vietas lygmenis tinklus.

4.3.8 Egzistuoja ir kiti neformalūs dialogai.

4.4 EESRK, atsižvelgdama į savo patariamąjį vaidmenį Europoje ir bendradarbiavimą su socialiniais partneriais bei visuomenė visame pasaulyje, gali tapti forumu, kuris paskatintų dialogą ir įtrauktų atitinkamas šalis.

5. Pasiūlymai – rekomendacijos

5.1 Kartu su Airijos pirmininkavimu Europos Taryboje, kurio metu Airija siekė užtikrinti tvirtą ir našią politinę bei ekonominę transatlantinę partnerystę, EESRK stipriai palaiko transatlantinį bendradarbiavimą ir rekomenduoja jį dar sustiprinti ir išplėsti įtraukiant kiek galima platesnį interesų ir dalyvių ratą, bei skatinant atsižvelgti į dialogams tinkamus klausimus ir šalininkus abiejose Atlanto pusėse.

5.2 EESRK stipriai remia konstruktyvų atitinkamų interesų bendrijų iš Amerikos ir Europos pilietinių visuomenių įtraukimą. 1990 metais sutartyse nustatyta Dialogo struktūra yra naudinga priemonė, kuri gali ir turi būti toliau plėtojama įtraukiant platesnį visuomenės tinklų ratą.

5.2.1 Siekiant užtikrinti efektyvų šių dialogų ir tinklų darbą, būtina atsižvelgti į jų atitinkamus interesus, siekius ir problemas bei į esminius bendrus atitinkamų partnerių interesus. Detalesnė diskusija apie jų vaidmenį ir misiją, bei jų efektyvumo pagerinimą gali būti naudinga. Tai reikšia, kad turi būti pasiektas bendras supratimas apie jų vaidmenį abiejose Atlanto pusėse, ypač tarp vyriausybių ir parlamentų, kurie yra svarbūs politiniai dialogų partneriai.

5.2.2 Remiantis ankstesne patirtimi, šie dialogai ir tinklai turėtų būti vienodai prieinami vyriausybės atstovams ir aukštiesiems pareigūnams, nes tai padėtų patraukliau pateikti jų darbą atitinkamoms interesų grupėms. Jų stiprinimas reikalauja, kad diskusijų rezultatai būtų geriau integruoti į politinius sprendimus.

5.2.3 Palaikant dialogų ir tinklų veiksmingumą ir stiprinant juos reikalingi išpareigojimai ir finansavimas, įskaitant esminius kaštus. Šiame kontekste, EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad finansavimas turėtų būti skirtas paremti susitikimus, kurie padeda pasiekti bendrus supratimus, o tai pat ir parengti bendrus projektus.

5.2.4 Ateityje EESRK būtų pasirengusi prisidėti prie informacijos apie sąveiką tarp šių dialogų ir tinklų, galinčių peraugti į reguliarių ir nenutrūkstantį bendradarbiavimą, didinimą. Taip pat reikėtų apsvarstyti galimybę įsteigti Transatlantinį ir/ar JAV Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą.

5.3 Svarstant šiuos klausimus reikėtų atsižvelgti į atitinkamus dialogų ir tinklų bei jų šalininkų interesus, siekius ir problemas. Dialoguose jau buvo pasiūlyti klausimai, kuriuos jie galėtų nagrinėti, ir nustatyti tikslai, kurių jie norėtų siekti.

5.3.1 Neseniai TABD atnaujino savo sprendimą dėl transatlantinių santykių stiprinimo ir globalinio ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros skatinimo. TABD išipareigojo vykdyti jos nariams svarbiausią darbotvarkę. Jis planuoja aktyviai identifikuoti artėjančias problemas ir, formuodamas pagrindines rekomendacijas JAV administracijai ir ES Komisijai, pasiūlyti konkretų aukšto lygio verslo indėlių į ES-JAV įstatyminę ir politinę darbotvarkę. Jis planuoja pateikti sprendimus transatlantinėms ekonomikos, prekybos ir investicijų problemoms spręsti bei rekomenduoti sritis, kur bendrų veiksmų galėtų imtis vyriausybės abiejose Atlanto pusėse. Pastaruoju metu buvo identifikuotos keturios prioritetinės sritys: prekybos liberalizavimas ir Dohos derybų etapas, intelektinės nuosavybės teisės, tarptautiniai apskaitos standartai bei saugumo ir prekybos klausimai. Tikslas yra „padėti sukurti transatlantinę rinką be barjerų, kuri būtų pasaulio prekybos liberalizavimo ir klestėjimo katalizatoriumi bei skatintų inovacijas, investicijas, ekonomikos augimą ir naujų darbo vietų sukūrimą“. Taip pat TABD planuoja stebėti vyriausybės pažangą įgyvendinant jo rekomendacijas ⁽¹⁾.

5.3.2 TADL profesinės sąjungos suteikia svarbos transatlantinių santykių gyvybingai prigimčiai ir, apsvarsčius galimybes, jį būtų galima veiksmingai išplėsti bei pagilinti. Per daugelį metų profesinės sąjungos užmezgė dvišales partnerystes ir norėtų, kad transatlantinis darbo dialogas būtų išplėstas. Socialinėje, ekonominėje ir darbo dimensijose egzistuoja daug temų, kurias būtų galima aptarti. Darbų dislokacija, kuri vyksta abiejose Atlanto pusėse, galėtų būti vienas iš klausimų, kuriuos svarstant reikėtų pasidalinti geriausios reagavimo praktikos pavyzdžiais. Pastaraisiais metais kilus korporacijų skandalams, kitas diskusijų klausimas galėtų būti korporacijų valdymo gerinimas, siekiant padidinti atsakomybę ir darbuotojų teises. Kitos tinkamos temos galėtų būti socialinės apsaugos, sveikatos apsaugos, švietimo ir mokymo, darbo saugos ir sveikatos, pensijų sistemų, platesnių pramoninių santykių, įskaitant bendrąsias sutartis, apžvalga ir pagalba tarptautiniams pagrindiniams darbo standartams ⁽²⁾.

5.3.3 TACD rengia ir teikia JAV vyriausybei ir Europos Sąjungai bendras vartotojų politikos rekomendacijas, skirtas paremti vartotojų interesus ES ir JAV politikos formavime. 45 ES ir 20 JAV vartotojų organizacijų dalyvauja daugiausiai

narystės darbo grupėse būdu diskusijose apie maisto, elektroninės komercijos, prekybos, ekonomikos ir intelektinės nuosavybės klausimus, kurie formuoja bendras TACD politikos pozicijas. Prioritetai vyriausybės 2003–2004 veiksmų planui apima globalines intelektinės nuosavybės taisykles, galimybę naudotis medicina, genetiškai modifikuotus organizmus, maisto produktų ženklinaimą, neprašytas komercines elektronines žinutes (spam), internetines klastotes ir vartotojų kompensavimą, produktų ženklinaimą ir prekybos taisykles, skaidrumą ir išankstinių perspėjimą ⁽³⁾.

5.3.4 Deja transatlantinis aplinkosauginis dialogas sužlugo, tačiau, atsižvelgiant į tokius svarbius įvykius kaip pasaulinį klimato atšilimą, reikėtų skatinti transatlantinių visuomeninių tinklų veiklą šioje srityje.

5.4 EESRK gali tapti naudinga platforma, suteikianti transatlantiniams dialogams ir tinklams stipresnį balsą ir gerinant jų tarpusavio sąveiką.

5.4.1 Šiame kontekste Komitetas siūlo kartu su atitinkamais dalyviais surengti konferenciją. Tokios konferencijos tikslas būtų paskatinti transatlantinių visuomeninių tinklų veiklą aplinkos apsaugos srityje, formuoti bendrą supratimą apie dialogų svarbą nevyriausybinėms organizacijų lygmenyje, pasiūlyti spręstinus klausimus ir geriausius būdus kaip pasiekti tam tikrų tikslų bei pasikeisti nuomonėmis ir dirbti kartu.

5.4.2 Organizuodama konferenciją, EESRK kontaktuočių su atitinkamais dalyviais ir institucijomis, siekiant nustatyti tinkamas pilietinės visuomenės dalis, kurios būtų atstovaujamos konferencijoje, įtraukti jų interesus ir problemas į darbotvarkę bei kitus klausimus, kuriuos jos norėtų aptarti, bei formuojant pagrindą bendradarbiavimui.

5.4.3 Sustiprinto dialogo nauda yra ta, kad pilietinė visuomenė abiejose Atlanto pusėse būtų suaktyvina, sukuriant efektyvius tinklus, skatinant apsikeitimą nuomonėmis transatlantinių visuomeninių tinklų, įskaitant dialogus, viduje ir tarp jų, vyriausybė taptų prieinamesnė, būtų suformuoti geresni profesiniai santykiai tarp tinklų ir dialogų, ir vyriausybių/administracijų. Tokiu būdu tai sustiprintų ir pagerintų institucines struktūras ne vien ilgalaikių ES ir JAV, bet ir viso pasaulio, interesų atžvilgiu.

Briuselis, 2004 m. balandžio 20 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH

⁽¹⁾ TABD komentarai ir dokumentai, išdalinti mokomosios grupės susitikimo metu Dublinas 2004 m. gegužės 24 d.

⁽²⁾ Profesinės darbo sąjungos pranešimas tyrimo grupės susitikime, 2004 m. kovo 24 d.

⁽³⁾ TACD tinklapis: www.tacd.org

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlymo direktyvai, pataisanti direktyvą 1999/62/EB dėl sunkiasvorių krovininių transporto priemonių apmokestinimo už naudojimąsi tam tikra infrastruktūra

COM(2003) 448 galutinis - 2003/0175 (COD)

(2004/C 241/16)

2003 m. rugsėjo 12 d. Taryba, vadovaudamasi Europos Bendrijos steigimo sutarties 71 straipsniu, nusprendė paprašyti Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pateikti nuomonę dėl: Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlymo direktyvai, pataisanti direktyvą 1999/62/EB dėl sunkiasvorių krovininių transporto priemonių apmokestinimo už naudojimąsi tam tikra infrastruktūra.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. gegužės 10 d. priėmė nuomonę. Pranešėjas buvo p. Simons.

409-oje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2004 m. birželio 2-3 d. (2004 m. birželio 3 d. posėdyje) Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 109 balsais „už“, 82 „prieš“ bei 7 susilaikius, priėmė šią nuomonę.

1. Įvadas

1.1 2003 m. liepos 23 d. Europos Komisija priėmė pasiūlymą direktyvos 1999/62/EB, „Eurovinjetės direktyvos“, pataisai.

1.2 Pasiūlymas parengtas atsižvelgiant į Europos Tarybos 2002 m. gruodžio 12 ir 13 d. bei 2003 m. kovo 20 ir 21 d. prašymą, kad Komisija pateiktų naujos Eurovinjetės direktyvos pasiūlymą iki 2003 m. vidurio.

1.3 O taip pat atsižvelgiant į Europos Parlamento reikalavimą, kuris, priimdamas 2003 m. vasario 12 d. Baltosios Knygos išvadų ataskaitą, nusprendė, kad naudojimas infrastuktūromis turi būti apmokestintas.

1.4 Pagrindinis Komisijos pasiūlymo tikslas yra užtikrinti, kad naudojimosi infrastruktūromis išlaidos būtų efektyviau paskirstomos naudotojams. Principas, kad naudotojas apmoka išlaidas už kurias jis yra atsakingas, gali būti efektyviau taikomas pagal siūlomą sistemą, negu pagal Eurovinjetės direktyvą, kadangi naujoji sistema siūlo lanksčiau keisti mokesčius, atsižvelgiant į transporto priemonės rūšį ir naudojimosi laiką bei vietą.

1.5 Aišku siekiama ne didinti bendros transporto sektoriaus mokesčių ir rinkliavų naštos, o tiesiog aiškiau parodyti, jog įvairių naudojimosi būdų išlaidos gali efektyviau atsispindėti kainoje.

1.6 Šiame etape Komisija apsiriboja mokesčiais už sunkiasvorių krovininių transporto priemonių naudojimąsi transporto kelių infrastruktūromis. Tačiau ji pasilieka teisę vėliau dalinių

direktyvų pavidalu teikti pasiūlymus dėl naudojimosi oro, vidaus vandens kelių bei jūrų transporto infrastruktūromis, o taip pat nurodo, kad šalys narės bei miestai patys sprendžia dėl priemonių taikymo lengvosios transporto priemonėms.

1.7 Komisija mano, jog mokesčiai už naudojimąsi geležinkelio linijų infrastruktūra jau įskaičiuoti į geležinkelio linijų paketą.

2. Bendros pastabos

2.1 Komitetas pritaria Komisijos Eurovinjetės direktyvos 1999/62/EB pataisos pasiūlymui dėl sunkiasvorių krovininių transporto priemonių naudojimosi tam tikromis infrastuktūromis apmokestinimo, kadangi tai leis efektyviau taikyti principą, jog naudotojas apmoka naudojimosi infrastruktūra išlaidas.

2.2 Komiteto manymu, antras šio pasiūlymo pranašumas yra pastangos pažaboti vis sparčiau šalyse narėse diegiamą arba jau galiojančią apmokestinimo sistemų įvairovę.

2.3 Komitetas mano, kad Komisija, siūlydama direktyvos 1999/62/EB pataisą, pernelyg ambicingai siekia vienu metu išspręsti šešias skirtingas problemas. Svarstomos problemos yra:

— užsienyje registruotos transporto priemonės, nepakankamai prisidedančios prie infrastruktūros išlaidų padengimo tam tikrose šalyse;

— šiuo metu ES esanti įvairių valstybinių apmokestinimo sistemų įvairovė, nepagrįsta Bendrijos principais;

- transporto infrastruktūros finansavimas;
- perkrovimo išlaidų apmokestinimas;
- kelių eismo įvykių išlaidų apmokestinimas;
- aplinkos išlaidų apmokestinimas.

2.4 Tai būtų pirmas tokio sumanymo sėkmės atvejis. Visi faktai tai daro dar nerealesniu, nes trijų paskutiniųjų tikslų apskaičiavimai skirtingi ir reikalauja visiškai kitokio požiūrio, nei pirmieji trys.

2.5 Baltojoje Knygoje išsakytoje Komiteto nuomonėje (COM(1998) 466 galutinis) pažymima, kad principas „moka naudotojas“ gali būti įgyvendintas, tik jeigu yra nuodugni skirtingų išlaidų komponentų santykinės vertės ir visų transporto rūšių vienodo lygmens veiklos lauko analizė. EESRK papildomai paminėjo, jog prieš įvedant principą „moka naudotojas“, neturi kilti abejonių dėl pajamų neutralumo ir jų praktinio panaudojimo būdo. Komitetas numato daug problemų šioje vietoje, kadangi daugeliui šalių nepakanka aiškaus šių išlaidų kompensavimo būdo, dalinio arba pilno automobilių transporto priemonių mokesčių panaikinimo, ir žinoma, tol, kol yra privalomas ES minimumo lygis.

2.6 Kita svarbi aplinkybė yra faktas, jog dabartinė valstybinių normų ir sistemų įvairovė išliks, nors jų modeliai ir skiriasi.

2.7 Komisijos pasiūlyme nustatoma forma, kurios ribose šalys narės gali kurti virš 3,5 tonos sunkiasvorio krovinio transporto priemonių apmokestinimo sistemą. Tai yra sferos išplėtimas. Dabartinėje Eurovinjetės direktyvoje minimali riba yra 12 tonų. Kadangi su transportu susijusios išlaidos, tokios kaip saugumo, perkrovimo ir triukšmo mažinimo priemonių, yra įtrauktos į pasiūlymą, o taip pat kadangi asmeninės lengvosios transporto priemonės ir lengvesnės nei 3,5 tonos lengvasvorės krovinio transporto priemonės taip pat susijusios su šiomis išlaidomis, Komitetas mano, jog šios transporto priemonės taip pat turi būti įtrauktos į pasiūlytos direktyvos sferą. Komisija plačiai tai išreiškia savo Baltojoje Knygoje, vadinamoje Europos transporto politika iki 2010-ųjų metų: 2001-ieji buvo apsisprendimo metai. Komisija išleido daug pataisų, kai kurios iš jų žymiai išplėtė sferą pirminių priemonių, kurios teigė, kad nėra kliūčių įtraukti lengvasvorių krovines transporto priemones ir lengvasias transporto priemones į direktyvos sferą. Tačiau Komisijos raginimo šalims narėms ir miestams taikyti savas priemones šioje srityje, iš dalies dėl šių priemonių aiškiai nacionalinio pobūdžio, visiškai pakanka, kad Komitetas pritartų Komisijos požiūriui. Būtų neteisinga pagal pasiūlytą pataisą įtraukti lengvasias transporto priemones bei lengvesnes nei 3,5 tonų lengvasvorių krovinio transporto priemones.

2.8 Jeigu Komisija laikysis nuomonės, jog pakanka tik krovinio transporto, o ne papildomai ir asmeninių lengvųjų transporto priemonių reglamentavimo, siekiant užtikrinti vidaus rinkos funkcionavimą, būtų logiška palikti dabartinę 12 tonų minimumo ribą kroviniui transportui. Bet kokiu atveju, Komisija paaškinamajame memorandume pabrėžia, kad kertančio sieną lengvasvorio krovinio transporto priemonių ir lengvųjų transporto priemonių santykis yra per mažas, kad įtakotų vidaus rinkos funkcionavimą.

2.9 Komitetas pritaria idėjai, kad kiekvienas infrastruktūros naudotojas apmoka išlaidas, už kurias jis yra atsakingas, pagal 2.3 punkte nustatytą sąlygą, ir jog reikalinga išsami santykinės skirtingų išlaidų komponentų vertės analizė. Taip pat galimas dalykas, kad gabenimas keliu yra pirmoji kelių transporto rūšis, kuri susiduria su tokia sistema. Bet iš esmės ta pati sistema turėtų būti taikoma kitoms transportavimo kelio dalims ir kitiems transporto būdams.

2.10 Komisijos pasiūlymas nekeičia laisvai pasirenkamo mokesčių būdo, tokio kai Eurovinjetė arba kelių rinkliavos. Šalys narės pačios gali pasirinkti kelių rinkliavų sistemas arba naudotojų mokesčių sistemą. Komitetas mano, kad tokia pasirinkimo laisvė nesuteikia skaidrumo. Taip pat Komitetas mano, jog kelių rinkliavų sistemų sąveika turi būti sine qua non.

2.11 Pasiūlymas aprėpia transeuropinių kelių tinklą ir kitas magistralinio tinklo dalis, besidriekiančias šalia greitkelių. Šalutiniai keliai, kurie nėra gyvybiškai svarbūs deramam vidaus rinkos kelių rinkliavų ir naudotojų mokesčių rinkimui, gali būti apmokestinami, bet jiems direktyva netaikoma. Komitetas suvokia, kad 7 straipsnyje pasiūlyta pataisa, remiantis subsidiarumo principu, neapsaugo šalių narių nuo skirtingų kelių rinkliavų/naudotojų mokesčių taikymo būdų. Komitetas pritaria šiam siūlymui, atsižvelgdamas į faktą, kad magistralinių kelių tinklas vis dar tebevystomas šalyse, kurios greitai įstos į Sąjungą. Jos žinoma privalo sutikti su galiojančia teise ir politika.

2.12 Savo pasiūlyme Komisija nustato tiesioginį įvedamo naudotojo mokesčio ir investicijų į infrastruktūrą bei jos priežiūros išlaidų ryšį. Tokiu būdu ji ketina užkirsti kelią šalims narėms, renkančioms mokesčius iš naudotojų, jais pildyti vyriausybės išdus. Pasiūlyme taip pat nustatytos mokesčių apskaičiavimo taisyklės. Komitetas mano, kad šis požiūris yra teisingas, kadangi tokiu atveju konkrečių infrastruktūrų naudotojai žino, jog jų mokami mokesčiai panaudojami investicijoms į infrastruktūrą.

2.13 Komisija išskirtiniais atvejais siūlo galimybę, pasitarus su ja dėl atitinkamos procedūros suderinimo, 25 % neviršijanti antkainį įtraukti į rinkliavas, tam, kad būtų galima tuo pačiu finansuoti kitų Europą labai dominančių to paties koridoriaus ar ypač jautrių regionų transporto infrastruktūrų investicijų išlaidas. Komitetas mano, kad šia galimybe reikia naudotis ribotai, kiek tai įmanoma, ir nei viena transporto infrastruktūra neatmetama. Siekiant užtikrinti, kad projektas, dėl kurio buvo įvestos padidintos kelių rinkliavos, tikrai vykdomas, šios gautos įplaukos pervedamos į Bendrijos sąskaitą ir be procentų grąžinamos šaliai narei tik įvykdžius projektą.

2.14 Galiausiai, Komisija siūlo kiekvienoje šalyje-narėje įsteigti nepriklausomą infrastruktūros kontrolės administracinę struktūrą, tam, kad būtų galima tikrinti ar teisingai valdomos kelių transporto išlaidos ir kelių rinkliavų bei naudotojų mokesčių įplaukos Bendrijoje. Komitetas pritaria tokių nepriklausomai veikiančių valstybinių administracinių struktūrų steigimui, kurių darbą Bendrijoje, pagal sutartį, prižiūri Komisija.

2.15 Aiškumo dėlei, 1999/62/EB pataisų pasiūlymo paaiškinamajame memorandume pažymima, kad, nepriklausomai nuo mokesčių sistemos ar pasirinktos kontroliuojančios administracinės struktūros, šalys narės ateityje išliks atsakingos už tinkamą kelių tinklo priežiūrą. Infrastruktūros remontas ir priežiūra yra svarbiausia vyriausybės užduotis.

3. Konkrečios pastabos

3.1 Komisijos pasiūlyme nustatytas kelių naudojimo mokesčių ir statybos, eksploatacijos, priežiūros bei tinkamo kelių infrastruktūros tinklo vystymo ryšys. Į infrastruktūros kūrimo išlaidas įeina tik tiesioginės naujos infrastruktūros kūrimo išlaidos. Komisija turi omenyje infrastruktūras, kurioms ne daugiau nei 15 metų. Tokiu būdu Komisija siekia užkirsti kelią esančiai infrastruktūrai, kuriai jau buvo apmokėta, patekti į direktyvos sferą. Komitetas mano, kad šis kriterijus labai sąžiningas ir galvoja, jog tai yra teisingas požiūris.

3.2 Į investicijų išlaidas pasiūlyme įtrauktos triukšmo mažinimo infrastruktūros, tokios kaip triukšmo užtvarai greitkeliuose, išlaidos. Tačiau Komitetas pabrėžia, kad triukšmo trukdžių, todėl ir triukšmo užtvarų statymo išlaidas dažniausiai lemia kelių naudotojų kategorija, neįtraukta į šią direktyvą.

Todėl triukšmo užtvarų statymo išlaidos sąžiningai paskirstomos įvairioms kelių naudotojų kategorijoms.

3.3 Komisija taip pat siūlo į mokesčių įtraukti sumą, susijusią su nelaimingų atsitikimų išlaidomis, kurių nepadengia draudimas. Nors ir teoriškai toks siūlymas prasmingas, Komitetas mano, kad praktiškai jis yra sudėtingas, atsižvelgiant į aukštą nežinomybės laipsnį, būdingą skaičiuojant netiesioginius padarinius, tokius kaip teisiniai nuostoliai. Dabartinėje situacijoje draudimo kompanijos, pavyzdžiui, praktiškai retai kompensuoja socialinės apsaugos išlaidas.

Siekiant vystyti tinkamą išlaidų, kurias lemia kelių eismo įvykiai, traktavimą, Komitetas mano, jog reikalinga jų priežasčių analizė. Tokiu atveju remiamasi Komiteto nuomone apie Europos Komisijos pranešimą dėl kelių eismo įvykių aukų skaičiaus mažinimo iki 2010-ųjų metų. (1)

3.4 Komitetas mano, kad šalims narėms suteikiama galimybė pasinaudoti perkrovimu kaip infrastruktūros mokesčių skaičiavimo kriterijumi, nepaisant „perkrovimo“ apibrėžimo trūkumo, yra klaidingas požiūris, kadangi perkrovimą dažniausiai lemia lengvųjų transporto priemonių eismas.

3.5 Komitetas sutinka su esmine Komisijos pasiūlymo prieda, kad pataisytos direktyvos įvedimas neturi didinti bendros kelių transporto sektoriaus finansinės naštos. Tačiau jis mano, jog variklinių transporto priemonių mokesčių sumažinimo arba panaikinimo nepakanka, kad būtų garantuotas fiskalinis neutralumas. Dyzelinio kuro akcizo mokesčio sumažinimas logiškai taip pat turėtų būti svarstomas.

3.6 Komitetas taip pat pritaria galimybei, leidžiančiai šalims narėms diferencijuoti naudotojų tarifus, atsižvelgiant į transporto priemonės nekenksmingumą aplinkai (EURO klasifikacija) ir transporto priemonės daromą žalą keliams.

3.7 Galiausiai Komitetas visiškai pritaria Komisijos ketinimams įvesti harmonizuotą mokėjimo už naudojimąsi infrastruktūra tvarką, taip užkertant kelią esančiai rinkliavų ir mokesčių sistemų painiavai.

4. Apibendrinimas ir išvados

4.1 Komitetas vertina Komisijos iniciatyvą dėl praktinio principo, jog naudotojas apmoka naudojimosi infrastruktūra išlaidas, įgyvendinimo.

4.2 Tačiau jis mano, kad Komisija, siūlydama direktyvos 1999/62/EB pataisas, pernelyg ambicingai siekia vienu metu išspręsti per daug skirtingų problemų.

(1) EESRK nuomonė apie Komisijos Baltąją Knygą – sąžiningas mokėjimas už naudojimąsi infrastruktūra: Laipsniškas perėjimas prie bendros transporto infrastruktūros apmokestinimo sistemos ES, OL C 116, 1999 4 28.

4.3 Komitetas Baltojoje Knygoje (COM(1998) 466 galutinis) išsakytoje savo nuomonėje pareiškė, kad principas „moka naudotojas“ gali būti įgyvendintas, tik jeigu turima nuodugni skirtingų išlaidų komponentų santykinės vertės ir visų transporto rūšių vienodo lygmens veiklos lauko analizė.

4.4 Vienas iš pagrindinių Komisijos principų yra tas, jog mokėjimas už naudojamą infrastruktūrą neturi lemti naujų ir/arba aukštesnių mokesčių įvedimo. Todėl ji siūlo šalims narėms suteikti galimybę kaip kompensaciją pasiūlyti metinio mokesčio už variklinio transporto priemones visišką arba dalinį panaikinimą. Komitetas pabrėžia, kad daug šalių jau yra ties arba žemiau dabartinio ES minimalaus lygio, o todėl tai nėra pakankamos kompensacijos siūlymas. Fiskalinis neutralumas gali būti garantuojamas tik mažinant, kur būtina, dyzelinio kuro akcizo mokesčius.

4.5 Komitetas taip pat pažymi, kad dabartinė valstybinių taisyklių ir sistemų įvairovė išliks, o tai reiškia, jog Komisijos tikslas nustatyti harmonizuotą mokėjimo už naudojamą infrastruktūrą tvarką, deja, nebus pasiektas.

4.6 Komitetas mano, kad Komisijos argumentas yra nenuoseklus, kadangi teigia, jog, iš vienos pusės, minimalią ribą reikia mažinti, siekiant įtraukti 3,5 tonos krovinines transporto priemones, kai tuo tarpu iš kitos pusės, į savo pasiūlymą įtraukia tokius veiksnius, kaip perkrovimo išlaidos, kelių eismo įvykių išlaidos ir aplinkos išlaidos, o ne asmeninių lengvųjų transporto priemonių išlaidas, kurios yra atsakingos už jas.

4.7 Savo pasiūlyme Komisija nustato įvedamo mokesčio ir investicijų į infrastruktūrą tiesioginį ryšį. Pajamas ketinama nukreipti atgal į sektorių, iš kurio jos buvo gautos, ir nedidinti jomis valstybės išdo. Komitetas pritaria Komisijos požiūriui.

4.8 Komisija įtikinėja, kad kelių transporto mokesčius reikia sieti su statybos, eksploatacijos, priežiūros bei tinkamo kelių infrastruktūros tinklo vystymo išlaidomis. Į infrastruktūros statybos išlaidas įeina tik tiesioginės naujų infrastruktūros ryšių statybos išlaidos. Nauja infrastruktūra yra laikoma ta, kuriai ne daugiau nei 15 metų. Komitetas pritaria šiam sąžiningam požiūriui, kaip garantijos būdai, kad mokesčiai nenaudojami padengti infrastruktūros, kuri jau buvo apmokėta, išlaidas.

4.9 Komisija siūlo galimybę, griežtomis sąlygomis, 25 % neviršijantį antkainį įtraukti į rinkliavas, siekiant finansuoti kitų Europą labai dominančių to paties koridoriaus ar ypač jautrių regionų transporto infrastruktūrų investicijų išlaidas. Komitetas mano, kad šia galimybe reikia naudotis ribotai, kiek tai įmanoma, ir nei viena transporto infrastruktūra negali būti atmesta. Ir jei tai bus atlikta, pajamas reikės pervesti į Bendrijos sąskaitą, kol bus laukiama projektui užbaigimo.

4.10 Komitetas taip pat pritaria pasiūlymo sferai, pvz. įtraukti transeuropinius tinklus ir dalį magistralinių kelių tinklo netoli jų, kaip ir pateiktiems svarstymams, nors ir viršijantiems direktyvos sferą, dėl šalutinių kelių, kurie nėra gyvybiškai būtini deramam vidaus rinkos funkcionavimui, ir siūlymui kiekvienoje šalyje narėje suformuoti nepriklausomą kontroliuojančią administracinę struktūrą, siekiant sąžiningai paskirstyti išlaidas ir kelių rinkliavų bei naudotojų mokesčių įplaukas.

4.11 Galiausiai Komitetas kritiškai vertina perkrovimo ir kelių eismo įvykių bei aplinkos išlaidų įtraukimą, nes jas dažniausiai lemia asmeninės transporto priemonės, t.y. transporto priemonių kategorija, neįtraukta į direktyvos sferą, todėl, kad nėra aiškios kelių eismo įvykių priežasčių analizės ir nėra jokio jautrių sričių apibrėžimo.

Briuselis, 2004 m. birželio 3 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

PRIEDAS

Šios pataisos, gavusios mažiau nei ketvirtadalį visų balsų, buvo atmetos reglamento (Darbo tvarkos taisyklės 39(2) straipsnis) diskusijos eigoje.

2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.7 ir 2.8 punktai

Ištrinti ir pakeisti taip:

„2.3. Komitetas mano, kad Komisijai trūksta ambicingumo. Sąžininga ir efektyvi kainodaros sistema aprėpia infrastruktūros, aplinkos ir socialines išlaidas, tokias kaip žala keliams ir aplinkai, nelaimingi atsitikimai, sveikata bei perkrovimas. Visos šios išlaidos įvertinamos remiantis moksliniu pagrindu. Todėl direktyva turėtų sukurti bendrą metodologiją, o taip pat ir šalių narių grafiką, siekiant įtraukti visas išorės išlaidas į kelių naudotojų mokesčių skaičiavimus. Atlikusioms šią užduotį šalims narėms turėtų nedelsiant būti leidžiama vykdyti apmokestinimą, kad padengti išlaidas. Be to, išorės transporto išlaidų internalizavimas didina rinkos efektyvumą, stiprina Europos ekonomikos konkurencingumą ir mažina aplinkos užterštumą bei tinklo perkrovimą“.

Motyvavimas

Skaičiuojant naudojimosi mokesčius turi būti atsižvelgta į visas išlaidas: tiek į investicijas ir išlaikymo išlaidas, tiek į kitas išlaidas, tokias kaip aplinkosaugos ir socialinės. Kai kurios šalys narės jau nustatė šias išlaidas. Europos Komisijos finansuojama studija „UNITE“ ateityje pateiks visus turimus pavyzdžius. Ji pateikia išvadą, kad nors dar ir nėra sutarimo dėl tikslų įvertinimų, tačiau yra sutariama dėl esminių apskaičiavimo koncepcijų ir metodų. Kodėl reikia atsižvelgti į visas šias išlaidas? Todėl, kad mes manome, jog Bendrijos teisėje turi būti taikomas principas, kad eismo dalyviai ir žalos kaltininkai turi susimokėti.

Balsavimo rezultatai:

Už: 77

Prieš: 86

Susilaikė: 9

2.12 punktas

Ištrinti du paskutinius sakinius ir pakeisti taip:

„Komitetas mano, kad šis požiūris turi taikomas visoje transporto infrastruktūroje. Įplaukos neturėtų būti kelių transporto skiriamasis bruožas. Jos gali būti naudojamos tvarių transporto rūšių finansavimui, o taip pat efektyvesniam socialinių įstatymų vykdymui kelių transporto darbuotojų atžvilgiu“.

Motyvavimas

Jei visos įplaukos bus skirtos kelių eismo sektoriui, tuomet bus kliudoma optimaliam valstybės lėšų panaudojimui ir nebus naudos siekiant tvarios transporto sistemos, kurios reikalaujama 2001 m. Komisijos Baltojoje knygoje dėl Europos transporto politikos.

Balsavimo rezultatai:

Už: 86

Prieš: 89

Susilaikė: 9

2.13 punktas

Ištrinti dvi paskutines frazes ir pakeisti taip:

„Komitetas numano, kad galimybė neviršyti 25 % atkainio yra didele dalimi nepakankama tam tikruose jautriuose regionuose. Todėl siūloma padidinti atkainį, tam, kad jis galėtų padengti infrastruktūros išlaidas tuose regionuose“.

Motyvavimas

Aiškus savaime.

Balsavimo rezultatai:

Už: 86

Prieš: 99

Susilaikė: 6

3.1 punktas

Pataisoma taip:

„3.1 Komisijos pasiūlyme nustatytas kelių naudojimo mokesčių ir statybos, eksploatacijos, priežiūros bei tinkamo kelių infrastruktūros tinklo vystymo ryšys. Į infrastruktūros kūrimo išlaidas bus įtrauktos tik tiesioginės naujos infrastruktūros statybos išlaidos. Komisija turi omenyje infrastruktūras, kurioms nedaugiau nei 15 metų. Tokiu būdu Komisija siekia užkirsti kelią esančiai infrastruktūrai, kuriai jau buvo apmokėta, būti įtrauktai į direktyvos sferą. Komitetas mano, kad šis kriterijus labai sąžiningas ir galvoja, jog tai yra teisingas požiūris. Iš kitos pusės, kelių statybos projektų finansavimas yra ilgalaikis. Toks trumpas nurašymo laikotarpis neapimtų didžiosios dalies buvusių projektų išlaidų, todėl klostojama išlaidų analizė. Todėl Komitetas mano, kad reikia leisti šalims narėms įskaiciuoti statybos išlaidas, nepriklausomai nuo jų tinklo amžiaus ir susitarimų dėl tinklo finansavimo“.

Motyvavimas

Ne visos infrastruktūros investicinės išlaidos, patirtos daugiau nei prieš 15 metų, buvo atgautos.

Balsavimo rezultatai:

Už: 84

Prieš: 100

Susilaikė: 1

3.2, 3.3 ir 3.4 punktai

Ištrinti.

Motyvavimas

Jei mes sutinkame su išorės išlaidų internalizavimu, mes negalime priimti šių straipsnių.

Balsavimo rezultatai:

Už: 89

Prieš: 93

Susilaikė: 3

4.2 punktas

Ištrinti ir pakeisti taip:

„4.2 Komitetas mano, kad Komisija neįtraukė nei bendros moksliniu požiūriu pagrįstos metodologijos, nei išorės išlaidų, susijusių su kelių infrastruktūros naudojimu, skaičiavimo grafiko“.

Motyvavimas

Mūsų nuomone, Komisija nėra pakankamai ambicinga.

Balsavimo rezultatai:

Už: 89

Prieš: 93

Susilaikė: 3

4.6 punktas

Išbraukti ir taip pakeisti:

„4.6 Komitetas laikosi nuomonės, kad komercinės transporto priemonės, naudojamos prekių pervežimui, o ypač laisvųjų ir skubių siuntų pristatymui, bei mažesnės nei 3.5 tonų transporto priemonės, turėtų prisidėti prie naudotojų išlaidų.“.

Motyvavimas

Kodėl kalbant apie privačias keleivines transporto priemones neįtraukiamos komercinės transporto priemonės, sveriančios mažiau kaip 3.5 tonas, kaip kad siuntinių ir skubaus pristatymo, kurios, tarp kitko, yra atsakingos už didelį nelaimingų atsitikimų skaičių?

Balsavimo rezultatai:

Už: 89

Prieš: 93

Susilaikė: 3

4.7 punktas

Po pirmos frazės ištrinti ir pakeisti taip:

„Įplaukos neturėtų būti kelių transporto sektoriaus skiriamasis bruožas. Jos naudojamos tvarių transporto rūšių finansavimui, o taip pat efektyvesniam socialinių įstatymų vykdymui kelių transporto darbuotojų atžvilgiu“.

Motyvavimas

Pagal mūsų pakeistą 2.12 punktą.

Balsavimo rezultatai:

Už: 89

Prieš: 93

Susilaikė: 3

4.8 punktas

Ištrinti ir pakeisti taip:

„4.8 Todėl Komitetas mano, kad reikia leisti šalims narėms įskaičiuoti statybos išlaidas, nepriklausomai nuo jų tinklo amžiaus ir susitarimų dėl tinklo finansavimo, nes praktiškai projektų finansavimas trunka ilgą laiką“.

Motyvavimas

Pagal mūsų pakeistą 3.1 punktą.

Balsavimo rezultatai:

Už: 89

Prieš: 93

Susilaikė: 3

4.9, 4.10 ir 4.11 punktai

Šie punktai turėtų būti išbraukti.

Motyvavimas

Pagal ankščiau pasiūlytą 3.2 bei 3.4 punktų išbraukimą.

Balsavimo rezultatai:

Už: 89

Prieš: 93

Susilaikė: 3

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos pasiūlymo dėl direktyvos 2002/15/EB įgyvendinimo minimalių sąlygų ir Tarybos reglamentų (EEB) Nr. 3820/85 ir 3821/85 dėl socialinių įstatymų, susijusių su kelių transporto veikla

COM(2003) 628 galutinis - 2003/0255 (COD)

(2004/C 241/17)

2003 m. gruodžio 11 d. Europos Sąjungos Taryba, vadovaudamasi Europos Bendrijos steigimo sutarties 71 straipsniu, nusprendė paprašyti Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pateikti nuomonę dėl: Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos pasiūlymo dėl direktyvos 2002/15/EB minimalių įgyvendinimo sąlygų ir Tarybos reglamentų (EEB) Nr. 3820/85 ir 3821/85 dėl socialinių įstatymų, susijusių su kelių transporto veikla.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. gegužės 10 d. priėmė nuomonę. Pranešėjas buvo p. Simons.

409-oje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2004 m. birželio 2-3 d. (2004 m. birželio 3 d. posėdyje) Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 136 balsais „už“, 1 „prieš“, 5 susilaikę, priėmė šią nuomonę:

1. Pasiūlymo tikslai ir turinys

1.1 Pagrindinis pasiūlymo tikslas yra gerinti patikrinimų dažnumą, kokybę ir harmonizaciją, laikantis socialinių kelių transporto įstatymų, tuo pačiu skatinant jų laikytis. Šių taisyklių laikymasis skatina eismo saugumą bei sąžiningą kelių transporto konkurenciją, o taip pat naudingas vairuotojų sveikatai ir saugumui.

1.2 Pasiūlyme teigiama, kad bus vykdoma eilė patikrinimų, siekiant apimti mažiausiai tris procentus vairuotojų darbo dienų. Taip pat nustatoma procedūra, kaip ateityje didinti šį minimalų procentą. Mažiausiai 30 procentų šių patikrinimų vykdomi šalikelėse ir mažiausiai 50 procentų įmonių patalpose.

1.3 Patikrinimų kokybę turi pagerinti ir užtikrinti, kad patikrinimai yra harmonizuoti, šios priemonės: patikrinimų medžiaga yra Bendrijos taisyklių objektas; geriau apmokomi inspektoriai; dažniau vykdomi tarptautinio lygio patikrinimai; patikrinimai koordinuojami kiekvienoje valstybėje narėje; šalys keičiasi informacija; harmonizuojama rizikos ir pažeidimų sunkumo klasifikacija; Komisija sudaro komitetą, kuris užtikrins vienodą taisyklių aiškinimą ir skatins patikrinimų kokybę bei harmonizaciją.

2. Bendros pastabos

2.1 Komitetas gerus patikrinimus laiko gyvybiškai svarbia grandinės jungtimi, pradedant gerų įstatymų priėmimu ir baigiant efektyviomis baudomis. Kadangi kelių transporto socialinių įstatymų leidyba šiuo metu yra sumaišties būsenoje, nes nesutariama tiek dėl vairavimo ir poilsio laikotarpių, tiek dėl įrašymo įrangos (tachografo), todėl Komitetas atvirai pritaria iniciatyvai peržvelgti patikrinimams taikomas taisykles.

2.2 Komitetas visiškai pritaria Komisijos pasiūlymo tikslams. Tai susiję tiek su geresnio vykdymo siekiais, tiek su taisyklių harmonizacija. Komitetas pažymi, kad ši harmonizacija reikalauja vienareikšmiško taisyklių ir valstybių narių susitarimų dėl pažeidimų sunkumo aiškinimo.

2.3 Kadangi šiuo metu patikrinimų dažnumas kiekvienoje valstybėje narėje žymiai skiriasi, Komitetas pritaria siūlymui, jog mažiausiai 3 procentai vairuotojų darbo dienų turi būti tikrinami kiekvienoje valstybėje narėje. Komitetas žino, kad šis minimalus reikalavimas gali labai apsunkinti administracinius mechanizmus daugelyje valstybių narių, o ypač naujose valstybėse narėse. Komitetas taip pat pažymi, kad pagal Komisijos dvejų metų ataskaitas ir jų išvadas, daugeliui dabartinių valstybių narių reikėjo ilgo laiko, kad jos imtų atsižvelgti į dabartinius minimalius, patikrinimams taikomus reikalavimus. Todėl Komitetas mano, kad vienu metu turi būti laikomasi naujų nuostatų ir kitų valstybėms narėms keliamų reikalavimų, susijusių su jų struktūrų pajėgumais vykdyti patikrinimus, tuo pačiu siekiant išvengti pavojų, paminėtų toliau 2.4 punkte. Šiuo atžvilgiu Komitetas pritaria skaitmeninių tachografų pritaikymui, kurie, jo manymu, žymiai palengvins pasiūlytos nuostatos vykdymą. Tačiau kadangi atrodo bus beveik neįmanoma visiems įdiegti įrangą iki atitinkamame įstatyme⁽¹⁾ nustatyto rugpjūčio 5 d. galutinio termino, Komitetas ragina Europos Komisiją nedelsiant pasiūlyti aiškias atidėjimo taisykles, siekiant išvengti neteisingų patikrinimų bei skirtingo aiškinimo šalyse, o pramonė turi žinoti, kokia yra jos padėtis. Turime komisarės Loyolos de Palacio laišką valstybėms narėms šiuo klausimu, kuris yra aiškus, bet neadekvatus teisiniu požiūriu.

⁽¹⁾ Reglamentas Nr. 2135/98.

2.4 Komitetas sutinka su Komisija, kad daugiau patikrinimų turi būti vykdoma įmonių patalpose, nei pakelėse. Patikrinimai įmonių patalpose gali apimti daugiau taškų, ir jie gali parodyti, koku mastu įmonė bendrai laikosi šių taisyklių. Iš kitos pusės, Komitetas baiminasi, kad įpareigojimas patikrinti daug vairuotojo dienų įmonės patalpose gali paskatinti inspektorius lankytis didelėse įmonėse, nes ten per skirtą laikotarpį jie gali patikrinti daugiau vairuotojo dienų, nei mažoje ar individualioje įmonėje. Todėl Komitetas mano, jog iš pradžių pasiūlytas 50 procentų rodiklis yra per aukštas. Nebent jei valstybės narės patvirtintų papildomas sąlygas dėl jų minimalių transporto priemonių tikrinimo pajėgumų, 40 procentų rodiklis būtų priimtinesnis.

2.5 Komitetas labai abejoja dėl siūlomo pakelių patikrinimų efektyvumo konkrečius darbo laiko sąlygomis. Direktyva 2002/15/EB leidžia nukrypti nuo maksimalaus savaitės darbo laiko, darbo laiko ar darbo pagal iškvietimus laiko apibrėžimas skiriasi kiekvienoje šalyje, o „naktinis darbas“ nėra visur visiems vienodas. Todėl Komitetas rekomenduoja pakelių patikrinimų dėl darbo laiko neįtraukti į priedo Nr. 1 A dalį. Vietoj to Europos Komisijai arba komitetui, pagal direktyvos 13 straipsnį, gali būti skirta užduotis atlikti šių patikrinimų naudos ir įgyvendinamumo tyrimą. Komitetas taip pat mano, kad būtų prasminga atliekant pakelių patikrinimus tikrinti ar ES nepriklausantys vairuotojai, vairuojantys ES registruotas transporto priemones, turi vairuotojo atestaciją, reikalaujamą reglamente Nr. 881/92 (pataisytame).

2.6 Konkurencijos atžvilgiu, Komitetas pripažįsta neutralių patikrinimų svarbą ir palaiko Komisijos pasiūlymo nuostatas, siekiančias apginti šį neutralumą.

2.7 Komitetas mano, kad 3 procentų patikrinimų rodiklis gali puikiai atskleisti, koku mastu transporto įmonės bendrai laikosi taisyklių, ir tuo pačiu leidžia susekti pažeidėjus bei patraukti juos atsakomybėn.

2.8 Komitetas pritaria Komisijos pasiūlymo nuostatoms, atsižvelgiančioms į tarptautiniams vairuotojams ir tarptautinėms kelių transporto įmonėms labai svarbius klausimus, tokius kaip aukštos kvalifikacijos inspektoriai, vienodas taisyklių aiškinimas, harmonizuota pažeidimų klasifikacija, atsižvelgiant į jų sunkumą, ir galimybė kiekvienoje šalyje turėti instituciją, atsakingą už šias problemas.

3. Konkrečios pastabos

3.1 2(1) straipsnis

Papildydamas bendras pastabas dėl pakelių patikrinimų dėl darbo laiko nuostatas, Komitetas pažymi, kad mobilių darbuo-

tojų, kurie nėra vairuotojai, dirbtas laikas dažniausiai nefiksuoja-
jamas tachografe, o ir tas laikas nebūtinai atitinka vairuotojų
dirbtą laiką.

3.2 9(3) straipsnis

Komitetas pritaria pagrindinei idėjai, kad tinkamų baudų sistema, kuri jo manymu bus taikoma visoje ES, panaikina pranašumą, kuriuo pažeidimo pasekmėje naudojosi transporto grandinės jungtis. Atsižvelgiant į tokios sistemos komplikacijas, ypač tarptautiniame transporte, Komitetas vis dėlto mano, jog dažniausiai vairuotojas arba vežėjas moka baudą, kai tuo tarpu pranašumu naudojasi kita šalis. Komiteto manymu, taip pat kyla svarių teisinių problemų: viršijęs vairavimo laiką vairuotojas gali grįžti namo, o ne naudotis paros poilsio laikotarpiu kelyje, kuris yra netoli namų arba gali persikelti artimiausiu keltu, o ne valandas laukti kito. Pirmasis atvejis naudingas tik vairuotojui, o antrasis – visoms transporto grandinės jungtims. Tačiau, Komiteto manymu, teisinis pagrindas antruoju atveju bausti krovinio siuntėją yra labai netvirtas. Komitetas numato esminius prieštaravimus ir galimą konkurencijos iškraipymą, jei valstybės narės galės savo nuožiūra taikyti šią pagrindinę idėją. Todėl jis rekomenduoja susitarti dėl konkretesnių Bendrijos taisyklių, numatančių situacijas, kuriose baudos gali būti skiriamos trečioms šalims, harmonizuojant šias nuobaudas ir sunorminant įrodymus, reikalingus tokių nuobaudų skyrimui.

3.3 9(4) straipsnis

Šiuo atveju Komitetas turi tris tikslus:

— Dienos vairavimo laikas laisvai gali pailgėti 20 % dėl nekontroliuojamų aplinkybių, tokių kaip eilės, kelio darbai, nelaimingi atsitikimai ir t.t. Į 20 % maržą atsižvelgiama tais atvejais, kai ji „pakartotinai“ viršijama.

— Dienos ir savaitės poilsio laikotarpiai yra nustatyti Komisijos pasiūlyme kaip tam tikra minimali trukmė. Kadangi tokie yra nustatymai, marža negalima. Komisija nenuosekli šiuo klausimu ir turėtų atskirame straipsnyje, kaip dabartiniame reglamente 3820/85, tiksliai nustatyti minimalią poilsio laikotarpio trukmę.

— Reglamente Nr. 3820/85 12 straipsnis leidžia tam tikrais atvejais nukrypti nuo taisyklių. Reglamentas Nr. 2135/98 (skaitmeninis tachografas) siūlo ribotas tokių atvejų įrašymo galimybes. Komiteto manymu, pasiūlytoje direktyvoje tai turi būti tiksliai įvertinta.

3.4 16 straipsnis

Atsižvelgdamas į bendras pastabas dėl neadekvačių transporto priemonių tikrinimo pajėgumų ir daugelio valstybių narių priklausomybės nuo skaitmeninių tachografų įmontavimo daugelyje transporto priemonių, siekiant užtikrinti, kad naujas minimalus patikrinimų skaičius būtų vykdomas, o taip pat ir į daugybę nurodytų neaiškumų dėl skaitmeninių tachografų įdiegimo datos, Komitetas siūlo, kad pasiūlyme nurodyta 3 procentų minimali riba įsigaliojūt praėjus dvejiems metams po skaitmeninių tachografų įdiegimo. Dėl kitų dalykų Komitetas pritaria pasiūlytai datai (2006 m. sausio 1 d.), siekiant, kad valstybės narės galėtų pasiruošti harmonizavimui bei bendradarbiavimui.

3.5 Komitetas ragina Komisiją įtraukti socialinius partnerius Europos lygmenyje į Komiteto, kurį siūloma steigti, darbą.

4. Apibendrinimas ir išvados

4.1 Komitetas visiškai pritaria Komisijos pasiūlymo tikslams. Gerus patikrinimus jis laiko gyvybiškai svarbia grandinės jungtimi, pradedant efektyvių įstatymų priėmimu ir baigiant efektyviomis baudomis. Komitetas mano, kad pasiūlymas yra priimtinas didžiajai daugumai.

4.2 Tačiau Komitetas mano, kad reikia labiau atsižvelgti į dabartinius valstybių narių patikrinimų vykdymo struktūrų pajėgumus ir apribojimus. Todėl jis rekomenduoja pereinamajam laikotarpiui nustatyti minimalią 40 procentų darbo dienų patikrinimo įmonių patalpų ribą.

4.3 Komitetas pritaria Komisijos pasiūlymui tikrinti 3 procentus darbo dienų. Tai puikiai parodo, koku mastu transporto įmonės bendrai laikosi taisyklių, ir tuo pačiu leidžia susekti pažeidėjus bei patraukti juos atsakomybėn. Ateityje nėra būtina didinti tikrinamų dienų procentą.

4.4 Komitetas pritaria pagrindinei idėjai, kad tinkamų baudų sistema panaikina pranašumą, kuriuo pažeidimo pasekmėje naudojosi transporto grandinės jungtis. Šios visoje ES nustatytos baudos suteikia adekvatų teisinį pagrindą bausti ir kitus, o ne tik vairuotojus ir/arba vežėjus.

4.5 Dėl daugybės valstybinių ir tarptautinių nukrypimų nuo darbo laiko nuostatų, Komitetas rekomenduoja, kad patikrinimai pakelėse dėl darbo laiko nebūtų įtraukti į priedo Nr. 1 A dalį.

Komitetas mano, kad taip pat būtų prasminga tikrinti, ar ES nepriklausantys vairuotojai, vairuojantys ES registruotas transporto priemones, turi būtinas vairuotojų atestacijas.

Briuselis, 2004 m. birželio 3 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH